

Skauting jako volnočasová alternativa z pohledu přípravy dítěte na život ve společnosti

Bc. Gabriela Pospíšilová

Diplomová práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Gabriela Pospíšilová**

Osobní číslo: **H160329**

Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Skauting jako volnočasová alternativa z pohledu přípravy dítěte na život ve společnosti**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek vztahujících se k oblastem výchovy a volnočasových aktivit dětí a mládeže ve skautských organizacích, rozvoje jejich osobnosti a kompetencí sociálního pedagoga.

Příprava metodiky výzkumné činnosti.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČÁP, Jan. Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy. Praha: ISV, 1996, 302 s. Psychologie. ISBN 80-85866-15-3.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 8071787116.

SVOJSÍK, Antonín Benjamin. Základy junáctví. Merkur, 1991. ISBN 80-7032-001-X.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Ilona Kočvarová, Ph.D.

Centrum výzkumu FHS

Datum zadání diplomové práce:

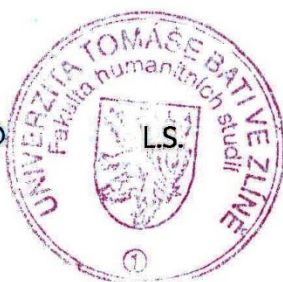
1. prosince 2017

Termín odevzdání diplomové práce:

20. dubna 2018

Ve Zlíně dne 1. prosince 2017

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně

5.4.2010

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na skautské oddíly ve Zlíně a blízkém okolí a působení metod skautské výchovy na rozvoj schopností, dovedností a posilování morálních hodnot u členů skautských oddílů ve věkovém rozmezí od 8 do 18 let. V teoretické části jsou vymezeny pojmy výchova, výchova ve volném čase, ale také výchova skautská včetně jejích používaných metod a vytyčených cílů. Jelikož má skautská výchova položené silné historické kořeny, nelze pominout zmínku o zakladatelích skautského hnutí a myšlenkových základech skautingu. Praktická část je tvořena kvantitativním výzkumem, který je proveden formou dotazníkového šetření. Cílem našeho výzkumu je zjištění, jak působí skautská výchova na schopnost dětí a mládeže překonávat vlastními silami životní překážky a výzvy. Dále nás zajímá porovnání postojů dětí a mládeže k vybraným morálním hodnotám dle sledovaných proměnných a současně chceme zmapovat, zda lze ve skautských výchovných metodách spatřovat preventivní působení proti vzniku rizikového chování dětí a mládeže.

Klíčová slova: výchova, volný čas, Junák – český skaut, z.s., historie, skauting, skautský oddíl, vedoucí oddílu, rádce, skautská výchovná metoda, skautské cíle, skautský program, prevence proti rizikovému chování.

ABSTRACT

Thesis is focused on scouting troops in Zlín and nearby areas and effects of scouting upbringing methods on development of skills, abilities and strengthening moral values of scout troops members in age range from 8 – 18 years. In theoretical part, there are defined concepts upbringing, upbringing in free time, but also scout upbringing including its used methods and outlined goals. Whereas the scout upbringing has strong historical roots, we can not forget to mention the founders of scout movement and basic thoughts of scouting. Practical part is made of quantitative research, which is realized by questionnaire investigation. The goal of our research is to find out, how scout upbringing effects on abilities of children and youth to overcome life obstacles and challenges with their own strengths. Further, we are interested in comparing children's and youth's attitudes on selected moral values according to monitored variables and simultaneously we want to map, if it is possible to spot preventive function against creation of risky behavior in scout upbringing methods.

Keywords: upbringing, free time, Junák – český skaut, z. s, history, scouting, scout troop, troop leader, counselor, scout upbringing method, scout goals, scout programme, prevention of risky behaviour.

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí diplomové práce paní Mgr. Jitce Vaculíkové, Ph.D., zastoupené po dobu mateřské dovolené paní Mgr. Ilonou Kočvarovou, Ph.D., za odborné vedení mé práce, vstřícný přístup a přínosné podněty.

Chtěla bych své poděkování věnovat i své početné rodině, která mě po celou dobu studia trpělivě podporovala.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VÝCHOVA	13
1.1 PROSTŘEDÍ VERSUS VÝCHOVA.....	14
1.2 CÍLE VÝCHOVY.....	18
1.3 VOLNÝ ČAS	19
1.3.1 Výchova ve volném čase.....	21
2 KOŘENY SKAUTINGU	23
2.1 ZAKLADATELÉ SVĚTOVÉHO SKAUTINGU	24
2.2 HISTORIE SKAUTINGU V ČECHÁCH	26
2.2.1 Český skauting v současnosti.....	27
2.3 MYŠLENKOVÉ ZÁKLADY SKAUTINGU	28
2.3.1 Organizační struktura Junáka – svazu skautů a skautek	29
3 SKAUTSKÁ VÝCHOVA	31
3.1 METODY SKAUTSKÉ VÝCHOVY.....	31
3.2 PRINCIPY SKAUTSKÉHO PROGRAMU	39
3.3 CÍL SKAUTSKÉ VÝCHOVY	40
3.3.1 Preventivní výchovný charakter.....	41
II PRAKTICKÁ ČÁST	43
4 VÝZKUM	44
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	44
5 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	46
5.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	46
5.2 DEFINICE PROMĚNNÝCH	49
5.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR A ZPŮSOB JEHO VÝBĚRU.....	51
5.3.1 Přehled respondentů dle sociodemografických proměnných.....	51
5.4 VÝZKUMNÁ METODA	54
5.5 ZPRACOVÁNÍ DAT.....	57
6 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	60
6.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY	60
6.2 SHRUTÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	94
6.3 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	98
ZÁVĚR	99
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	102
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	105
SEZNAM OBRÁZKŮ	106
SEZNAM GRAFŮ	107
SEZNAM TABULEK	108
SEZNAM PŘÍLOH	110

ÚVOD

Mezi jednu ze základních potřeb dítěte i dospívajícího jedince je naplnění duše pocitem lásky, přátelství, vzájemného pochopení, spojeného s úspěšným začleněním do skupiny vrstevníků. Člověk po celý život usiluje o své místo v malé či velké sociální skupině neboli snaží se být součástí konkrétního celku. Každá příslušnost ke skupině naplňuje nitro jedince pocitem sounáležitosti. Avšak pro děti v období pubescence není jednoduché nalézt odpovědi na otázky typu: „kdo vlastně jsem“ či „kam asi patřím“ nebo „co všechno dokážu?“ Z důvodu hledání sama sebe se jedinci mnohdy snaží být odlišnými od ostatních, čímž chtějí být přijati mezi své vrstevníky. Domnívají se, že právě odlišné chování či výstřednost jim umožní začlenění do skupiny vrstevníků nebo upevnění jejich pozice. V takovém případě záleží na statusu skupiny, ve které dítě tráví svůj volný čas a usiluje o získání svého „místa“.

Dnešní doba nabízí dětem nepřehlednou paletu možností, jakým způsobem mohou vyplnit svůj volný čas. Problémem se jeví skutečnost, že současná mládež nemá zájem o plnohodnotné trávení volného času a upřednostňuje méně smysluplnou volnočasovou činnost, jako je například trávení času u počítačů ve virtuálním světě. V mnohých případech selhává podpora jedince ze strany rodičů, kterým se v dnešní uspěchané době, především z důvodu pracovní vytíženosti a seberealizace, nedostává dostatek času, inspirace či kreativity pro společné činnosti, které by obohacovaly obě strany. Proto se s důvěrou obracejí na rozličné zájmové, sportovní a jiné organizace s nadějí, že zde budou jejich potomkům poskytnuty činnosti, rozvíjející jejich zájmy. Ve většině případů se však zájmové kroužky zaměřují na jednorázové konkrétní činnosti, díky kterým se sice děti mají možnost rozvíjet ve vybraných oblastech, ale hlubší zážitky, založené na propracovaných výchovných metodách s nutností vynaložení vlastní fantazie, zručnosti či obětavosti, zde pravděpodobně nezažijí. O všestranný rozvoj dětí a mládeže usiluje hnutí Junák – český skaut z. s., který je jednou z největších výchovných organizací v České republice.

Právě z důvodu rozdílného přístupu k dětem a mládeži, jejich specifických výchovně vzdělávacích metod, které již několik let účelně a aktivně oslovují také děti v našem blízkém okolí, jsme si skauting zvolili za téma diplomové práce.

Skautská výchova vychází z principů vědního oboru – pedagogiky a současně využívá znalostí z oblasti psychologie i sociologie, což je patrné z používaných výchovně vzdělávacích metod. Posláním skautského hnutí je podporovat děti a mládež nejen ve vývoji osobnostních vlastností, ale i v rozvoji tělesných, duchovních i rozumových schopností

(Růžička, Břicháček, 2000, s. 10). Účelem diplomové práce je proto zmapovat, jak úspěšně se prostřednictvím skautské výchovy a používaných metod, daří ovlivnit u dětí a mládeže rozvoj schopností a dovedností, včetně postupného vytváření vztahu k přírodě, přátelům i své vlasti, s ohledem na věkové kategorie.

V průběhu zpracování diplomové práce jsme se opírali o odbornou literaturu z rozličných vědních disciplín. Z představitelů, zabývajících se sociální pedagogikou, jsme využili literaturu například od Blahoslava Krause a Milana Přadky. Dalšími autory, kteří nám na základě svých poznatků umožnili uchopit pojem volného času a jeho významu pro každého jedince, byli Bedřich Hájek, Břetislav Hofbauer a Jiřina Pávková. Z oblasti sociální psychologie jsme využili odborného výkladu Milana Nakonečného. Jelikož je tato diplomová práce zaměřena především na skautské hnutí, čerpali jsme názory i praktické zkušenosti od osobnosti českého hnutí skautingu Antonína Benjamina Svojsíka či autora Romana Šantory, který se stal naším průvodcem historií skautingu až po současnost.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je složena ze tří hlavních kapitol, přičemž v první kapitole se čtenář obeznámí s pojmem výchova, jejími cíli a působícími vlivy. Vzhledem k zaměření práce je zde rozpracována i problematika výchovy ve volném čase. V druhé kapitole se věnujeme vývoji skautingu, jak z pohledu historického, tak i současného. Definujeme zde myšlenkové základy skautingu a jeho poslání při výchovně vzdělávacích činnostech dětí a mládeže. Třetí kapitola je věnována skautské výchově se specifikací jejích metod, sloužících k dosahování vytyčených výchovných cílů.

Praktickou částí navazujeme na získané poznatky z části teoretické. Realizace byla provedena formou kvantitativního výzkumu prostřednictvím námi zkonstruovaného dotazníku. Respondenty výzkumu tvoří členové skautských oddílů ve městě Zlín a ve městech v blízkém okolí Zlína, s minimálním počtem 3 000 obyvatel, se zacílením na věkové rozmezí od 8 do 18 let věku dětí a mládeže. Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jak působí skautská výchova na schopnost dětí a mládeže překonávat vlastními silami životní překážky a výzvy. Ve výzkumu se dotýkáme také otázky rozvoje seberegulačních vlastností, dovedností či klíčových kompetencí členů skautských oddílů. Zajímavým je také zjištění, jaké společné aktivity členové skautských oddílů upřednostňují a které považují za méně přínosné. Dílčími otázkami se snažíme zmapovat vliv sociodemografických proměnných na postoje členů skautského oddílu k morálním hodnotám jedince. Výsledky výzkumu budou jistě oceněny z řad vedoucích členů skautských středisek a oddílů, kteří při dotazníkovém šetření projeví zájem o zpětnou vazbu z provedeného výzkumu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝCHOVA

V této kapitole se zaměříme na teoretický výklad pojmu výchova, její činitele, cíle i principy, a to z pohledu různých autorů, zabývajících se touto tematikou. Dále kapitola pojednává o výchově ve volném čase, která mimo jiné vychází z principu dobrovolnosti, což je základním stavebním kamenem i skautské výchovy.

V Pedagogickém slovníku je výchova definována jako: „proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji. Z moderního hlediska je výchova procesem záměrného a cílevědomého utváření a ovlivňování podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimulujičích jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou osobností“ (Průcha et al., 2003, s. 277 - 278). Jedná se o celoživotní proces, jehož cílem je formovat a motivovat jedince k překonávání svých možností a schopností.

Podle Krause et al. (2001, s. 46 – 50) je výchovný proces úzce propojen s úrovní společnosti. Na formování osobnosti prostřednictvím výchovy mají vliv různé faktory, mezi které řadíme prostředí, jako je například rodina, vrstevnická skupina, lokalita bydliště apod. V dnešní době žijeme v uspěchaném světě a na výchovu dětí se nedostává tolik času, kolik by bylo zapotřebí. Postupně se zhoršuje vzájemná komunikace mezi členy rodinných příslušníků a vytrácí se i vztahy s okolním prostředím, což vede až k nevšímavosti a mnohdy i bezohlednosti. S ohledem na rychle se vyvíjející společenské neduhy jsou vychovatelé postaveni před těžký výchovný úkol, s cílem působit na děti a mládež výchovou ke vzájemné spolupráci, ochotě pomoci druhému, altruismu, empatii apod. a zároveň směřovat výchovu ke všestrannému rozvoji a formování jedince, který bude ve svém životě plnit řádně a aktivně své pracovní povinnosti s potřebou sebevzdělávání a uměním sebeovládání. Existuje mnoho dalších oblastí, na které je výchova zacílena z důvodu odklonu od tradic, vztahu k národnímu bohatství, historii a přírodě, nedostatku tolerance či absence schopnosti radovat se z drobných životních situací apod. Jedná se například o výchovu ekologickou, estetickou, dále o výchovu k manželství a rodičovství nebo s ohledem na růst pohlavních chorob i o výchovu sexuální atd.

Sociální pedagogika se ve vztahu k výchově z pohledu Krause (2014, s. 48 – 49) zaměřuje především na sociální skupiny a konkrétního jedince vnímá ve spojitosti s prostředím, ve kterém vyrůstá. Zabývá se výchovou nejen v rodině, ale všímá si i lokálního prostředí. Při stanovení cílů výchovy upřednostňuje vzájemnou spolupráci a filantropické myšlení a

jednání. Sociální pedagogika se snaží neovlivňovat vychovávaného přímo, ale prostřednictvím působení prostředí a mezilidských vztahů.

Kantorová (2008, s. 83) uvádí, že za správnou výchovu můžeme považovat pouze takovou výchovu, která směřuje jedince k dobrovolnému rozvíjení své osobnosti bez cizího přičinění a nátlaku, což nazýváme sebevýchovou.

1.1 Prostředí versus výchova

Na kvalitní vývoj jednotlivce působí mnoho faktorů, přičemž za velmi důležitý faktor je z pohledu sociální pedagogiky považována kvalita přirozeného prostředí, které jedince obklopuje od narození po celou etapu jeho života. Přirozeným prostředím výchovy rozumíme prostředí rodinné, lokální a vrstevnických skupin. Nebudeme se zabývat podrobně každým faktorem výchovy zvlášť, ale okrajově se pokusíme nastínit výchovný vliv každého z faktorů na vývoj jedince:

A. Rodinné prostředí

Největší a primární podíl na úspěšné socializaci jedince má nejbližší rodina. Rodinné prostředí působí na jedince prostřednictvím vzájemných komunikačních vztahů, porozumění a předložených vzorců chování, myšlení, jednání apod. V případě, že rodinné prostředí neposkytuje jedinci pro jeho sociální vývoj bezpečné zázemí, pochopení a toleranci, není mu poté umožněno vytvořit si vztah k sobě samému, natož k druhým lidem. Rodinné prostředí primárně ovlivňuje dítě v jeho nejcitlivějších obdobích života.

Dle Matouška (2001, s. 255) je „rodina místo, kde se prostřednictvím osob odehrává zapouštění kořenů do věcí, to znamená, že se zde uspokojují vitální potřeby. Dítě zde dostává mateřskou lásku, pocit bezpečí, buduje své první vztahy. Rodina nevychovává dítě pro sebe, ani pro ně samé, nýbrž pro druhé“.

Z jiného úhlu pohledu předkládá definici rodiny Nakonečný (2009, s. 425), který uvádí, že „rodina je primární malá skupina, která je sociologicky charakterizována jako společenská instituce tvořící důležitý stavební kámen lidské společnosti, neboť má řadu významných společenských funkcí, kromě jiných se v ní uskutečňuje primární socializace dítěte“.

Rodina, která má dát jedinci základ do života, by z pohledu Sobotkové (2001, s. 22) měla mít svůj pevný řád, který udržuje rodinnou rovnováhu. S růstem jednotlivých členů domácnosti by se měla rodina citlivě přizpůsobovat potřebným změnám v rodinném prostředí.

Přadka et al. (1998, s. 26) uvádí, že v rodinném prostředí se jedinec seznamuje se situacemi, odehrávajícími se v jeho okolí, díky čemuž má možnost naučit se hrát základní sociální role.

Dle Krause (2014, s. 80) můžeme dělit rodinu na nukleární (manžel, manželka, děti), rozšířenou (manžel, manželka, děti, blízcí příbuzní), orientační (původní rodina, ve které jedinec vyrůstal jako dítě), prokreační (rodina, kterou jedinec dle vzoru sám zakládá).

Rodiče by měli mít za cíl vychovávat děti v úplné rodině a v láskyplném prostředí, což se v dnešní uspěchané době, ovlivňující kariérní postup dospělých jedinců často nedaří. Z úplných rodin se stávají neúplné rodiny, a to důsledkem rozvodu manželství, tzn., že neúplnou rodinu tvoří pouze jeden z rodičů a jeho potomci. Takové rodiny se často dostávají do složitých a těžkých situací, důsledkem kterých může být oslabeno plnění některých z funkcí rodiny.

Kraus (2014, s. 81 – 83) rozlišuje funkce rodiny na: biologicko - reprodukční, sociálně - ekonomickou, ochrannou, socializačně - výchovnou a dále relaxační, zábavnou, emocionální.

Pokud se rodině daří plnit výše uvedené funkce, hovoříme o rodině funkční. Setkáváme se ale i s rodinami, které závažným způsobem porušují a nedodržují rodičovské povinnosti ve smyslu neschopnosti nebo odmítání naplnění základních potřeb dítěte. V tomto případě hovoříme dle Krause (2014, s. 80) o rodině:

- a) dysfunkční - některé z funkcí se rodině nedaří plnit;
- b) afunkční – rodina přestává zvládat veškeré funkce a je zde ohrožen vývoj dítěte ve všech ohledech, přičemž se v těchto rodinách velmi často vyskytuje závislostní chování, týrání, zneužívání dětí apod.

Rodinné prostředí hraje klíčovou roli v utváření dlouhodobého vztahu ke své osobě. Dítě si zde utváří obraz, jak je druhými lidmi akceptováno, co je správné a co špatné. Pokud dítě necítí v rodině dostatečnou podporu sebevědomí, má to za důsledek snížené nebo zvýšené sebevědomí, což bývá kompenzací toho, čeho se dítěti nedostává. Rozvoj zdravého sebevědomí vyžaduje i rozvoj pozitivní sebeúcty, což znamená sebedůvěru a respekt k sobě samému. Každé dítě je každodenně vystaveno životním zkouškám, ve kterých pokud obstojí, jeho sebevědomí je posíleno a pokud je tomu naopak, měli bychom dítěti pomoci nezdaty překonat, aby nabylo sebedůvěry, že při větší péči či s jiným přístupem může svého úspěchu dosáhnout.

Matoušek (2003, s. 210 – 211) uvádí, že v takovém případě záleží na tom, v jak podnětném prostředí je dítě vychovááno. Pokud je vychovááno v podnětově chudém prostředí, jeho

citová, rozumová i sociální oblast není dostatečně rozvíjena a může zapříčinit sociální selhání dítěte ve společnosti. Nedostatečná podpora rodičů v rozvoji osobnosti a identity dítěte, je příčinou nízkého sebevědomí a sebepojetí dítěte. Opakem je výchova dětí v prostředí přesyceném, kdy pro velké nároky rodičů se dítě stane obětí splnění jejich přání. Dále se v rodině může jednat o výchovu jednostrannou, zaměřenou pouze na rozvoj jedné stránky osobnosti dítěte. Ani jedna z variant není uspokojivá, jelikož rodičovské působení by mělo být vyrovnané, vzájemná komunikace musí být srozumitelná a smysluplná.

Rodinné prostředí má nezastupitelnou funkci při výchově dětí a mládeže, jelikož umožňuje uspokojovat jejich potřeby a formovat vývoj osobnosti pro úspěšné zařazení do společnosti. Z tohoto důvodu jsme rodinnému prostředí věnovali v této kapitole o něco větší pozornost, než ostatním činitelům výchovy.

B. Lokální prostředí

Lokální prostředí patří mezi socializační činitele výchovy a je neodlučitelně spjato s každodenním životem jednotlivce.

Z pohledu Procházky (2012, s. 122) můžeme za lokální prostředí považovat faktory sociální, environmentální či geografické, ovlivňující přímo i nepřímo osobnostní vývoj člověka.

Kraus (2014, s. 95) definuje lokální prostředí jako seskupení lidí, kteří jsou orientováni v určité teritoriální oblasti se společnými znaky a styly života. V tomto prostředí dochází k sociálním kontaktům, navazování přátelských, kamarádských i sousedských vztahů, což má velký vliv na uspokojování základních potřeb jedince.

V dnešní době tradiční chápání lokálního prostředí prochází proměnami. Nastává rozpad sousedských vztahů, jelikož lidé přestávají z nedostatku času vzájemně komunikovat, za prací jsou nuceni dojíždět a volný čas tráví mimo své bydliště. Za součást lokálního prostředí bývá považováno i prostředí školní, které má, podobně jako prostředí rodinné, vliv na osobnostní vývoj jedince.

Podle Čápa (1996, s. 208) můžeme na školní prostředí nahlížet z více úhlů. Přináší dětem nejen možnost nabytí nových znalostí a vědomostí, ale navíc podporuje zvědavost, zodpovědnost, svědomitost a poskytuje podněty ke vzájemné spolupráci. Z jiného úhlu pohledu může toto prostředí působit dítěti obtíže ve formě frustrace, která může být vyvolána například nevhodnou formou komunikace mezi učitelem a žákem či výchovnou formou apod.

C. Prostředí vrstevnických skupin

Vrstevnické skupiny jsou vytvářeny dětmi a mládeží blízkého věku, často stejného pohlaví, společných zájmů a přibližně stejného sociálního postavení jedince a jeho rodiny. Jedná se o neformální skupinu, založenou na bezprostředních vzájemných kontaktech, které jsou stavebními kameny pro vytvoření kamarádských a přátelských vztahů, ale plní i funkci socializačního prostředí.

Identifikace s vrstevnickou skupinou poskytuje jedinci emoční oporu, jistotu v situacích, které nelze řešit za přítomnosti dospělých. Jelikož jsou vztahy ve skupině symetrické, dochází zde k samovolnému učení se různým rolím, přirozené komunikaci, spolupráci i prosazení svého názoru (Vágnerová, 2005, s. 292 – 293).

Podle Krause (2014, s. 88 – 89) se vrstevnické skupiny formují až v průběhu školní docházky, přičemž s přibývajícím věkem skupina začíná fungovat na organizované bázi s nastavenými cíli, normami, hodnotami a svým kontrolním systémem. Mládežnické vrstevnické skupiny se výrazně liší od dětských vrstevnických skupin, jelikož se mládež snaží o postupné osvobození od kontroly dospělých a rodičů. Ve vrstevnické skupině poté nalézají možnost protestovat proti nastaveným normám a výchově, projevovat svou touhu konat samostatně nebo se vyjadřovat k hodnotovým orientacím a tradicím.

V Pedagogickém slovníku je uvedeno, že vrstevnická skupina má velký vliv na socializaci jedince, kdy při dospívání nabízí jedinci pocit bezpečí a sounáležitosti. Může působit na své členy v pozitivním slova smyslu, čímž je myšleno seskupení věkově blízkých jedinců např. v organizaci pro děti a mládež. Naopak je zde i nebezpečí negativního vlivu na jedince, a to ve formě gangů a delikventních part (Průcha et al., 2003, s. 274).

Sobotková (2014, s. 47) uvádí, že rizikové chování je v největší míře zastoupeno dětmi v adolescentním věku, ovlivněnými vrstevnickou skupinou a formou trávení volného času. Projevuje se kouřením cigaret, požíváním alkoholických nápojů či experimentováním s drogami apod.

Právě nárůst rizikového chování mládeže, agresivity a snížení věkové hranice pachatelů trestných činů, se stává celospolečenským problémem.

1.2 Cíle výchovy

Výchovu vnímáme jako celoživotní proces, umožňující jedinci postupně rozvíjet své schopnosti, dovednosti, zvyky, návyky. Tento proces v utváření samostatného, zodpovědného a solidárního jedince musí být ze strany vychovatelů a ostatních činitelů výchovného procesu podporován, se zaměřením na cíle výchovy, se kterými se v této kapitole seznámíme.

Výchovný cíl podle Kantorové (2008, s. 113) udává směr, jakou cestou se má vychovatel při své výchovné činnosti ve vztahu k vychovávanému vydat a zároveň je vidinou toho, čeho by se mělo v průběhu výchovného procesu dosáhnout, a to za pomoci činitelů výchovy.

Blížkovský (1992, s. 118 – 119) uvádí, že cíle výchovy slouží k plánování výsledků, kterých má vychovávaný v průběhu výchovného procesu docílit, přičemž musí být přeměřené vnitřním i vnějším podmínkám. Bez stanovení reálných a splnitelných cílů nemůže fungovat žádná výchova.

Koncepcí výchovných cílů se zabývají autoři, jako jsou například Jůva (2001), Svobodová, Šmahelová (2007), ale také výše uvedená Kantorová (2008, s. 113 – 116), z jejíhož pohledu můžeme výchovné cíle rozdělit na:

- a) individuální – je zde upřednostněn osobní rozvoj a uplatnění jedince;
- b) sociální – zařazení zodpovědného a kvalifikovaného jedince do chodu společnosti;
- c) obecné – jedná se o všestranně zaměřenou výchovu se zacílením na rozvoj charakterových i mravních vlastností apod.;
- d) specifické – zaměřeno na rozvoj dovedností, vědomostí a znalostí pro využití v praxi;
- e) materiální – jedná se o osvojování konkrétních dovedností a vědomostí pro úspěšné zvládnání úkolů;
- f) formální – zaměřeno na rozvoj duševních schopností, především na logické usuzování, zapamatování si výkladu;
- g) adaptační – vedení jedince k umění se přizpůsobit se stávajícím podmínkám;
- h) anticipační – vedení jedince k pohledu do budoucna a přizpůsobení se měnícím podmínkám;
- i) teoretické – vytvoření vědomostního systému;
- j) praktické – zacíleno na rozvíjení návyků a dovedností bez nadřazení vědomostí;
- k) autonomní – cíle vycházející z nitra jedince (potřeby);

- l) heteronomní – cíle stanovené z vnějšího prostředí, například ze strany vychovatele.

V dnešní době jsou na děti a mládež kladeny požadavky na lepší výkony, kvalitu a efektivitu vykonávaných činností. Proto je nutné vhodným výchovným působením rozvíjet klíčové kompetence jedince.

Podle Belze a Siegrista (2001, s. 13) můžeme pod pojmem klíčové kompetence chápat dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty jedince, které mu umožňují v různých situacích vhodně a účelně jednat.

Na klíčové kompetence můžeme pohlížet jako na kompetence sociální (spolupráce, umění komunikace), ve vztahu k vlastní osobě (posouzení své osoby, sebereflexe) a dle metod (tvořivost při řešení situací, vyhodnocení rizika apod.) (Belz a Siegrist, 2001, s. 167).

Jednotným výchovným cílem je vychovat pro naši demokratickou společnost samostatného, morálního, kulturního a duchovně zralého člověka, připraveného zodpovědně vykovávat svou roli ve společnosti s ohledem na jeho vrozené dispozice. Podstatnou roli zde hraje i způsob trávení volného času dětí a mládeže.

1.3 Volný čas

Volný čas považujeme z hlediska utváření zdravé osobnosti jedince za důležitý faktor, jelikož hraje významnou roli pro kvalitní průběh socializace. Slouží k tomu, aby jedinec realizoval dle svého svobodného rozhodnutí takové činnosti, které mu dle jeho představ přinášejí radost, odpočinek, potěšení či zdokonalení fyzické zdatnosti.

Za specifickou oblast využití volného času považujeme volný čas dětí a mládeže, který musí být výchovně-pedagogicky ovlivňován. Je potřeba děti citlivě namotivovat pro výběr ze široké škály možností trávení volného času, aby dostaly možnost objevovat a realizovat své schopnosti a dovednosti (Němec et al., 2002, s. 17).

Volnočasová aktivita může v mnoha případech sloužit i jako kompenzace nedostatků rodinného či školního prostředí. Je známým faktem, že mimoškolní čas lze trávit mnoha různými způsoby, ať již aktivně či pasivně (přípravou na další školní povinnosti, zájmovými aktivitami, až po rizikové chování, trestní činnost apod.).

Z výše uvedených důvodů se v České republice i ve světě plně rozvíjí obor Pedagogika volného času, jejímž předmětem zájmu je trávení „volného času“ z pohledu dětí, mládeže i populace dospělých. Zabývá se především obsahem a prostředky výchovných aktivit pro

užitečné vyplnění volného času jedinců v zařízeních určených pro tyto účely. Současně se zaměřuje i na výzkum a teorii trávení volného času konkrétních skupin populace ve společnosti (Průcha, 2006, s. 92 – 93).

Na oblast volného času lze dle Pávkové et al. (2002, s. 15 – 17) nahlížet z několika prolínajících se hledisek. Z hlediska ekonomického je podstatné, jaké množství finančních prostředků je do zařízení pro volný čas společností investováno a zda je tato investice alespoň částečně rentabilní. Dále z hlediska sociálně - psychologického a sociologického, kterým je sledován vliv volného času na rozvoj mezilidských vztahů, na základě utváření formální a neformálních skupin dle společných zájmů. Nelze opomenout hledisko politické, které věnuje pozornost volnému času prostřednictvím školské politiky a také hledisko zdravotně - hygienické, sledující podporu tělesného i duševního zdraví dětí a mládeže. Z hlediska pedagogického a psychologického jsou činnosti, konané ve volném čase citlivě pedagogicky ovlivňovány s přihlédnutím k individuálním zvláštnostem a věkovým kategoriím.

Definici volného času nalezneme v mnoha publikacích s touto tematikou, kterou se zabývají autoři jako například Michal Kaplánek (2017), Jiří Němec (2002), Blahoslav Kraus a Věra Poláčková (2001), Jana Kantorová (2010) a další níže uvedení autoři.

Podle Hofbauera (2004, s. 13) se volný čas vymezuje jako čas, který jedinec věnuje dobrovolné činnosti, přinášející mu příjemné pocity, zážitky, zábavu, odpočinek či uspokojení.

Podrobněji na termín volný čas pohlíží Hájek et al. (2008, s. 10), podle něhož je volný čas dobou po splnění povinností plynoucích z pracovních, mimopracovních, rodinných aktivit a po naplnění biofyzilogických potřeb člověka. Je dobou, kdy člověk ze svého rozhodnutí vykonává sebevytvářející činnosti.

Ve volném čase by se jedinec měl věnovat činnostem, které ho dokáží uvolnit, osvobodit a navodit mu příjemnou náladu a uspokojení. Lidé různého věku, pohlaví, rodinného zázemí, mají rozdílné představy o způsobu trávení svého volného času a mnohdy jsou tyto představy zahaleny do pocitu nejistoty a nenaplněnosti. Z důvodu působení různých vlivů na hospodaření s časem u jedinců, je z výchovného pohledu důležité záměrné výchovné působení na děti a mládež prostřednictvím institucí a organizací, zaměřujících se na výchovu dětí a mládeže v době mimoškolní.

1.3.1 Výchova ve volném čase

Obecná charakteristika i východiska pro zájmové vzdělávání a využívání volného času jsou specifikovány v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice vydaném Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, tzv. Bílá kniha, vydaná v roce 2001.

Za prioritu je v Bílé knize považováno umožnění přístupu k zájmovému vzdělávání všem dětem bez rozdílu, včetně dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, s důrazem na prevenci proti rizikovému chování a podporu talentovaných jedinců (Národní program rozvoje vzdělávání v ČR, 2001, s. 56).

Výchovu členíme na formální (aktivity prováděné ve školním prostředí dle věkových kategorií), informální (získávání zkušeností a dovedností z každodenního kontaktu s rodinou, vrstevnickými skupinami, přáteli, médii atd.), neformální (dobrovolné činnosti vykonávané mimo formální výchovný proces uskutečňované např. v zájmových kroužcích apod.). Volný čas je středem zájmu a zkoumání pedagogické disciplíny pedagogiky volného času, která se zabývá neformální výchovou a přináší do této oblasti nové poznatky, podněty a sleduje plnění stanovených cílů společně s aktuálním vývojem volnočasových aktivit.

Středem zájmu výchovného působení ve volném čase jsou děti a mládež. Dospělý činitel ve funkci pedagoga volného času, vychovatele, animátora apod. má za úkol, ve spolupráci s dětmi, stanovovat cíle výchovných aktivit s ohledem na nabízené možnosti, přičemž se dospělí sami stávají přímými účastníky tohoto výchovně vzdělávacího procesu. Svým přesvědčením a zápalem umožňují dětem a mládeži vybudovat si kladný vztah k plnohodnotně strávenému volnému času (Hájek et al., 2008, s. 25 - 26).

Podle Pávkové et al. (2002, s. 39 – 40) plní výchova ve volném čase funkci:

- a) výchovně - vzdělávací – prostřednictvím dobrovolného vykonávání atraktivních činností jsou děti směřovány k osvojování si nových znalostí, dovedností i morálních hodnot s možností seberealizace;
- b) zdravotní – jejím úkolem je zajistit střídání různých zájmových činností s využitím stránky tělesné, duševní, oddechové a vedení jedinců ke zdravému životnímu stylu;
- c) sociální – slouží k rozvíjení komunikace, sociálních vztahů mezi jedinci a v mnoha ohledech srovnává rozdíly mezi dětmi z rodin různého sociálního postavení;
- d) preventivní – působení formou primární a sekundární prevence proti vzniku rizikového chování dětí a mládeže se zaměřením na závislostní chování, kriminalitu, záškoláctví, šikanu, xenofobii atd. U jedinců, vykazujících rizikové chování působení formou terciární prevence.

Zájmové a neformální vzdělávání je ukotveno ve školském zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, vydaném Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, ve kterém jsou vymezeny instituce poskytující dětem a mládeži zájmové vzdělávání ve volném čase. Jedná se především o střediska volného času dětí a mládeže, školní družiny a kluby, domovy mládeže, dětské domovy, základní umělecké a jazykové školy, sdružení dětí a mládeže atd. (Česko, 2004).

V diplomové práci se zaměřujeme především na národní organizaci pro dívky i chlapce, ale i ženy a muže všech věkových kategorií, která je součástí celosvětového skautského hnutí s názvem „Junák – český skaut“.

2 KOŘENY SKAUTINGU

Pro pochopení skautských výchovných metod, přístupu k dětem a ideologického zaměření je důležité nahlédnout do myšlenkových tradic a kořenů skautingu, ze kterých toto hnutí čerpá. Proto v této kapitole nahlédneme do historie světového i českého skautingu, na jeho zakladatele a myšlenkové základy.

Výchova mládeže sahá až do hluboké historie lidstva, kdy již ve starověkém Řecku nalzáme snahu o harmonii tělesné krásy a duchovních hodnot jedince pod pojmem kalokagathia. Při hledání kořenů skautingu narážíme na dva zdroje, ze kterých skautské hnutí čerpá.

Skauting čerpá v prvé řadě z křesťanských hodnot, které v sobě zahrnují například uznání důstojnosti a lidské svobody, pomoc potřebným či odpovědnost za své činy.

Na tyto hodnoty navazuje tradiční pojetí výchovy. V období renesance se myšlenkami na všestrannou výchovu mládeže zabývala řada myslitelů. Jedním z prvních myslitelů, který vyzýval lidstvo k novému přístupu ve výchově s cílem nalézt lásku k přírodě prostřednictvím přirozeného zkoumání astrologie, života zvířat, rostlin i nerostného bohatství, byl francouzský spisovatel, právník François Rabelais (1494 – 1553) (Kolektiv historické komise, 1999, s. 7). Rabelais odmítal učení z knih jako jediný způsob učení dětí a měl snahu vychovávat své žáky formou praktických činností, které jim mimo jiné umožňovaly získat dovednosti a rozšířit si své obzory pro své budoucí zařazení se do společnosti (Svojsík, 1912, s. 15-16).

V 17. století se v Čechách s myšlenkami myslitele a reformátora Françoise Rabelaise ztotožňoval Jan Ámos Komenský (1592 – 1670). Již v období renesance hlásal, že rozumný vychovatel by se měl řídit přírodou, která lidstvu nabízí nepřeborné množství podnětů k obohacení mysli i dovedností jak vychovatele, tak žáka (Svojsík, 1991, s. 16). V jeho díle „Obecná porada o nápravě věcí lidských“ byla formulována představa a požadavek přistupovat při výchově a vzdělávání k dětem bez rozdílu, s upřednostněním přirozené výchovy po celou dobu vývojové etapy dítěte (Kolektiv historické komise, 1999, s. 7), z čehož doposud čerpá i moderní pedagogika.

Dalšími následovateli hlásajícími přirozenost ve výchově byli například francouzský filozof a pedagog Jean-Jacques Rousseau (1712 – 1778) či švýcarský pedagog, spisovatel a reformátor Johann Heinrich Pestalozzi (1746 – 1827), jejichž cílem bylo vychovávat z dětí svobodné jedince, a to formou učení se z vlastních činností a zkušeností (Svojsík, 1991, s. 16). Nelze opomenout anglického spisovatele a reformátora mravní výchovy Johna Ruskina

(1819 – 1900), zakladatele Řádu sv. Jiřího, jehož názory ovlivnily myšlenkové základy skautingu (Kolektiv historické komise, 1999, s. 7).

V 19. století se velkou měrou na rozvoji všestranné výchovy mládeže v Anglii a Americe podílela i mimoškolní zájmová činnost křesťanských mladých mužů ve sdružení pod názvem YMCA a křesťanských dívek ve sdružení s názvem YWCA (Kolektiv historické komise, 1999, s. 7).

V další podkapitole jsme se zaměřili na osobnosti, které položily základy celému skautskému hnutí.

2.1 Zakladatelé světového skautingu

Z hlediska formování skautského hnutí jsou za zakladatele skautingu považováni Ernest Thompson Seton a Robert Baden-Powell, kteří se měli podobný náhled na výchovu mládeže, ale v pojetí a metodách výchovy se neshodli (Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 14).

Ernest Thompson Seton (1860 – 1946), americký spisovatel, malíř, zálesák a lovec založil v roce 1902 ve městě Cos Cob chlapecké mládežnické hnutí Woodcraft Indians, kde si chlapci mohli vyzkoušet žít indiánským životem, učit se formou hry v přírodě tábornické praxi. Určil jim pravidla hry, vytvořil stanovy, předmětem kterých byla čest, odvaha, samostatnost a laskavost. Pro splnění zadaných úkolů byli motivováni emotivními obřady, rituály. V roce 1902 uspořádal první tábor tohoto typu (Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 15). Zpočátku svých snah o výchovu mládeže Seton zjistil, že není dobré usnadňovat dětem jakoukoliv práci, jelikož čím větší úsilí musí dítě vykonat pro úspěšné splnění úkolu, tím má větší potěšení z dobře vykonané práce (Svojsík, 1912, s. 15-16). Pro svůj zápal pro věc je dodnes považován za tzv. otce woodcraftu.

Zcela jiný názor na metody výchovy mládeže zastával v té době Robert Baden-Powell, který měl zpočátku zájem nechat se inspirovat Setonem, ale na rozdíl od Setona bylo jeho prvotním cílem vychovat z chlapců silné jedince sloužící a oddané své vlasti. V konečné fázi využil a zařadil některé prvky, vycházející z Woodcraft Indians, do svého výchovného programu (Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 15).

Robert Baden-Powell (1857 – 1941) prožil 25 let ve funkci jezdeckého důstojníka v anglických koloniích v Africe. Na vojenských výpravách získal praktické zkušenosti a znalosti především z oblasti orientace v neznámém prostředí, ukrývání se před nepřítelem, stopování apod. Při obranné vojenské akci na jihu Afriky mezi vojsky britské armády a Búry,

vytvořil v průběhu bojů zvláštní jednotku 18-ti letých chlapců, kteří vzájemně spolupracovali a pomáhali při ošetření raněných, rozvozu zbraní, pošty atd. Jejich odhodlání a snaha nezklamat důvěru přivedlo Roberta Baden-Powella k životnímu rozhodnutí, věnovat se výchově mládeže. V roce 1907 zorganizoval první tábor na jihoanglickém ostrově Brownsea, kde uplatnil základní prvky skautingu a ze skupin chlapců vytvořil první družiny (Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 15 - 16).

Robert Baden-Powell sepsal veškeré výchovné záměry a zkušenosti získané z vojenské praxe v příručce s názvem *Scouting for Boys*, jejímž obsahem byly například základy skautské výchovy, soustavy zajímavých a výchovných činností, formující hodnoty dobrého občana. Příručka byla prezentována na přednášce v Birkenheadu dne 24. ledna 1908 a tento den byl veřejně vyhlášen jako založení skautského hnutí (Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 16).

Z Anglie se skauting rozšířil nejprve do Německa, poté do Belgie, Holandska, Itálie atd. až do Spojených států Severoamerických. Po roce 1910 se začalo rozvíjet hnutí dívčího skautingu pod názvem *Girl guides*, v jehož čele stála Agnes Baden-Powellová, sestra náčelníka Roberta Baden-Powella. Byla vytvořena mezinárodní rada skautek, která měla po 1. světové válce sjednat kontakt mezi organizacemi skautek (Svojsík, 1991, s. 30 – 31).

Robert Baden-Powell svolal po roce 1920 do Londýna britské skauty společně se skauty z dalších zemí, za účelem sjezdu pod názvem *jamboree*. Na tomto sjezdu byly pořádány společné aktivity, závody i hry, čímž bylo dokázáno, že skauting sjednocuje národy v mírovém myšlení i přátelství, a to již dva roky po skončení 1. světové války (Kolektiv historické komise, 1999, s. 12). V roce 1922 byla přijata Skautská ústava, což je považováno za zrození mezinárodního skautského ústředí, se zkratkou WOSM (*World organization of the Scout Movement*), jehož sídlo bylo nejprve v Londýně, poté v Ottawě a od roku 1968 v Ženevě. Následně byla v roce 1928 založena Světová asociace skautek, se zkratkou WAGGGS (*World Association of Girl Guides and Girl Scouts*) se sídlem v Londýně (Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 79).

Z historického pohledu je obtížné říci, který z tvůrců skautského hnutí má větší podíl na vzniku skautingu. Ernest Thompson Seton při tvorbě výchovného programu přikládal důležitost duchovnímu základu, souladu života s přírodou s užíváním indiánské symboliky hraničící s romantičností, soudržnosti rodiny a individuální svobodě. R. Baden-Powell, na rozdíl od E. T. Setona, vkládal do základů skautingu důraz na komplexní výchovu, tzn. nejen tělesnou, ale i sociální, duchovní, mravní. Zároveň vyžadoval od svých svěřenců smysl pro čest, řád ve výchově, v životě i společnosti, mravní výchovu a pořádek, službu bližnímu

svému, obci i vlasti či v neposlední řadě zájem o mezinárodní bratrství (Svojsík, 1912, s. 22). Všechny tyto hodnoty a požadavky jsou neoddělitelně provázány se skautingem a provází jeho členy až do současnosti.

2.2 Historie skautingu v Čechách

Základy českého skautingu jsou spojovány se jménem Antonín Benjamín Svojsík (1876 – 1936), pražským středoškolským profesorem tělesné výchovy, který již v době své učitelské praxe měl zájem o reformu výchovy mládeže (Kolektiv historické komise, 1999, s. 20).

Pro načerpání inspirace odjel roku 1911 do Anglie, kde se zajímal o hnutí pod názvem skauting, které zaštiťoval Robert Baden-Powell. Po návratu z Anglie, plný nových poznatků, uchvácen kázní a slušným vystupováním anglických skautů, začal nadšeně pracovat na teoretickém i praktickém skautingu aplikovatelném na dětech a mládeži v Čechách. Antonín Benjamín Svojsík společně se svým švagrem Adolfem Stránským – Dolfičkem přeložili z anglického jazyka do češtiny knihu *Scouting for Boys*. Se svolením Roberta Badena-Powella provedl Antonín Benjamin Svojsík v knize úpravy. Z knihy převzal některé prvky z Baden-Powellova výchovného systému, vhodné pro české prostředí, přičemž zdůraznil i Setonův přístup úcty a lásky k přírodě i ke své vlasti (Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 32).

V roce 1911 založil Robert Baden-Powell první skautskou „družinu“, což je považováno za vznik skautingu v Čechách. V roce 1912 vydal Antonín Benjamin Svojsík knihu s názvem *Základy junáctví*, považovanou českými skauty za bibli. Ve stejném roce se konal pod vedením Antonína Benjamína Svojsíka první skautský tábor v Orlovských lesích pod hradem Lipnicí na Humpolecku (Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 34). Tento tábor zavedl nový typ trávení volného času v době prázdnin, přičemž současné skautské tábory se v mnoha ohledech podobají tomuto prvnímu táboru. Do současnosti byl zachován chod táborového dne od budíčku po večerku, ale například délka trvání tábora či aktivity skautských dětí se s odstupem času proměňují a přizpůsobují době.

Antonín Benjamín Svojsík měl v úmyslu doplnit skautingem tělesnou výchovu chlapců a zařadit skauting do národní instituce Sokola, ale tyto myšlenky a metody mu nebyly umožněny realizovat. Proto v roce 1914, na schůzi v Umělecké besedě v Praze, založil spolek „Junák – Český skaut“ (Kolektiv historické komise, 1999, s. 21-22).

Od roku 1915 jsou v Čechách zaznamenávány počátky vzniku dívčího skautingu, za jehož založením stály Emilie Milčicová, Vlasta Štěpánová – Kosová a nakloněna tomuto hnutí byla i Alice Masaryková (Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 44).

Skautské hnutí se těšilo největšímu rozmachu v období za první republiky. Tento rozkvět zastavila okupace Československé republiky v roce 1939 následovaná ustavením protektorátu Čechy a Morava. Skautské hnutí bylo zakázáno, ale velká duše skautingu a odhodlání pro vlastenectví se odrazilo ve formě odboje. Stovky z těchto odvážných skautů zaplatilo v období 2. světové války za odbojovou činnost a myšlenkové ideje uvězněním v koncentračních táborech, mučením a smrtí. Po ukončení 2. světové války se znovu začalo skautskému hnutí dařit a začali vznikat nové oddíly, pomáhající zmírnit škody napáchané nacisty.

Od roku 1948 se opět začaly stahovat mračna nad českým skautským hnutím, nastala tzv. „čistka v Junáku“. Pod vlivem perzekuční politiky komunistického režimu, byla řada skautských vůdců odsouzena za protistátní činnost a strávila mnoho let v komunistickém vězení. Oslabený Junák byl v roce 1950 zrušen a byl nahrazen Pionýrskými oddíly, s úmyslem vtisknout dětem a mládeži komunistickou ideologií (Kolektiv historické komise, 1999, s. 36 - 37).

Čeští skauti se nikdy nevzdali své ideologie a již od první republiky zakládali skautská hnutí mimo Československo, přičemž největšího rozmachu zakládání skautských oddílů v exilu je zaznamenán po roce 1948 a 1968 (Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 173).

K ukončení politického pronásledování skautingu v Čechách došlo po roce 1989, ve kterém byla znovu obnovena největší československá skautská organizace „Junák“, a to převážně díky bývalým skautským členům. Na mnoha místech se začala spontánně obnovovat skautská činnost a otevírala možnosti ideové, názorové či náboženské svobody.

2.2.1 Český skauting v současnosti

Po roce 1990 se na junáckém sněmu, konaném na pražských Vinohradech, znovu obnovila činnost skautské organizace. Navíc se chlapecká organizace Junák opět zařadila do členství WOSM a české skautky byly znovu přijaty do světové asociace WAGGGS. S nástupem demokratického řádu se čeští skauti pustili do obnovy a budování nových skautských středisek v mnoha městech. Zájem o skautské hnutí stále rostl a v roce 1993 po rozdělení Československa na dva samostatné státy, se vytvářely nové organizace pro novou republiku

(Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 220). V tomto období se skautingu otevírají hranice, což umožňuje Junáku rozvíjet mezinárodní kontakty.

Jelikož skautské hnutí prošlo v minulosti těžkými zkouškami provázenými zákazem činnosti totalitními režimy, bylo nutné při obnově hnutí a pod vlivem proměn společenského prostředí, provést mnoho inovací.

Ideové základy, ze kterých organizace Junák vychází, byly v roce 2005 ukotveny v dokumentu Charta českého skautingu. Tento dokument se stal impulzem ke změnám skautské volnočasové náplně a jeho modernizaci prostřednictvím Nového výchovného programu. Změny jsou chápány ve smyslu umožnění členům skautského hnutí všech věkových kategorií, připravit se formou nového výchovného přístupu na život v současné i budoucí společnosti (Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 224). Tradiční hodnoty skautingu, které stojí na jeho poslání, principech a základních metodách, zůstaly do dnešní doby nezměněny.

Celkový počet skautů ve světě čítá přibližně 50 miliónů členů. V České republice je skautské hnutí považováno za největší výchovnou organizaci s více než 2 000 skautských oddílů s počtem nad 60 000 členů, přičemž zájem o nové členství ve skautu každoročně stoupá.

Skautingem si prošlo mnoho známých českých i zahraničních osobností, které skautské myšlenky a ideje chytily za srdce a vnesly do jejich života řád, pokoru, pocit sounáležitosti a mnohé další hodnoty.

2.3 Myšlenkové základy skautingu

Skauting se snaží svým výchovným programem vyvolat v dětech a mládeži zájem o vytváření a zároveň dodržování kvalitních morálních hodnot. Cestou vzájemného přátelství a pomoci druhým dokazuje svým členům, že materiální hodnoty jsou pouze pomíjivé, a to opravdové, na čem v životě záleží je přátelství, zdraví, vzájemná tolerance, láska k přírodě i k sobě samému.

Skautská výchova se řídí principy, které musí být respektovány, aby bylo dosaženo požadovaného cíle. Světové skautské hnutí je založeno na třech základních principech, kterými jsou:

- a) povinnost k Bohu – vnímána jako oddanost při hledání vhodné cesty pro hodnotnější život neboli cesty pro získání vyšších morálních hodnot ve svém životě,
- b) povinnost k jiným – chápána jako celoživotní věrnost své vlasti a aktivní účast při rozvoji společnosti. Nedílnou součástí tohoto principu je úcta k bližnímu i přírodě,

- c) povinnost k sobě – snaha pracovat na seberozvoji znalostí, dovedností i morálních hodnot a odpovědnosti za své činy (Zajíc, 2000, s. 15).

Posláním skautingu je podle Bozděcha et al. (1996, s. 60 – 61) výchova dětí a mládeže pro úspěšné zařazení se do společnosti a doplňující i uspokojující potřeby, které rodina či škola nenabízí. K tomuto definování se přikláníme a souhlasíme, že v případě, kdy jedinec nenalezne pocit sounáležitosti v rodinném prostředí, je tímto stavem psychicky oslaben a snaží se nalézt oporu a pocit bezpečí v jiných sociálních skupinách, přičemž hrozí nebezpečí příklonu ke skupině vykazující rizikové chování. Naopak skautský oddíl nabízí možnost zařadit se mezi ostatní členy a tím „někam patřit“.

Z pohledu Zajíce (2000, s. 15) je skauting dobrovolné, nezávislé a nepolitické hnutí přístupné všem věkovým kategoriím bez ohledu na rasu, sociální poměry či náboženské vyznání. Svými výchovnými metodami působí na své členy zábavnou a smysluplnou formou ke komplexnímu rozvoji osobnosti po stránce rozumové, tělesné, duchovní i sociální.

Touto definicí Zajíc vystihuje celkové zaměření skautingu, který pro účelné plnění svých cílů má stanovenou hierarchickou strukturu, jež si v další kapitole krátce popíšeme.

2.3.1 Organizační struktura Junáka – svazu skautů a skautek

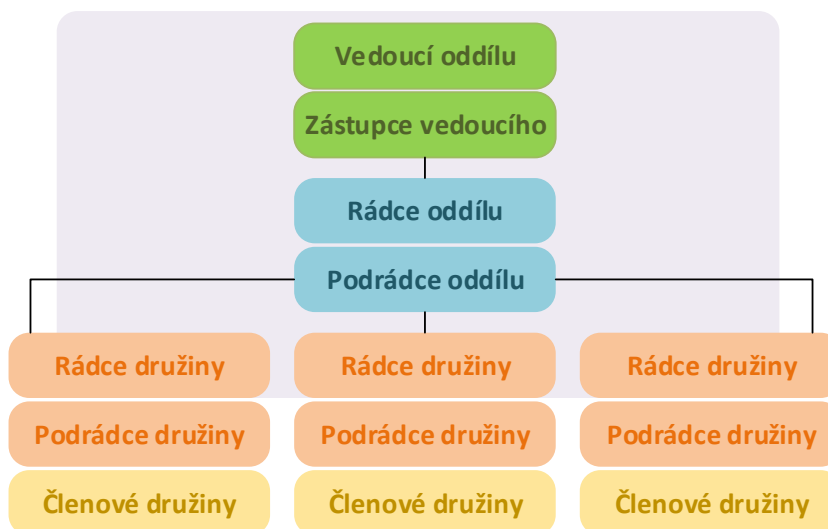
Stejně jako jiné organizace má i Junák – svaz skautů a skautek z. s. svou organizační strukturu, která uvádí v soulad efektivní výchovnou činnost s hospodařením a chodem hnutí. Junák je nezisková organizace, která své základní nutné výdaje hradí z členských příspěvků, dotací obcí a Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy České republiky i z vlastních zdrojů (Stejskal, 2000, s. 63).

Organizační struktura dle Stanov spolku tvoří:

- a) Junák
- b) vyšší organizační jednotky
- c) základní organizační jednotky
- d) zvláštní organizační jednotky (Stanovy spolku, 2014, s. 6).

Základní organizační jednotkou Junáka je skautský oddíl, který prostřednictvím výchovného působení vedoucích činovníků předává skautské myšlenky a na mladší členy. Skauting je výchovné hnutí pro děti a mládež, založené na systému malých skupin v podobě družinového systému, který je považována za stavební kámen skautské výchovy, jehož objevitelem je Robert Baden-Powell. V tomto systému se schopní jedinci dostávají do vedoucí pozice a méně schopní jedinci zde nacházejí uplatnění v oblastech, ve kterých se

jim daří a mají možnost se dále rozvíjet a pracovat na zdokonalování svých schopností a dovedností (Cvrček, 2000, s. 7 – 16).

Obrázek č. 1 – Struktura oddílu

Zdroj: vlastní

Pro vhodné a účelné výchovné působení by družina neměla přesáhnout počet 8 dětí, jelikož při větším počtu přítomných je obtížnější navázat užší vztahy a vybudovat vzájemné vazby. Družina je tvořena společenstvím přátel a kamarádů, kteří prožívají společná dobrodružství, vzájemně si pomáhají a mají společný cíl. Vlčata a světlušky se setkávají v malých skupinách, tzv. šestka.

Družinový systém je dle věkových stupňů rozdělen na níže uvedené skupiny:

- benjamínci (dětí ve věku od 5 – 7 let)
- vlčata a světlušky (dětí ve věku 8 – 10 let) - v čele šestky stojí šestník a podšestník;
- skauti a skautky (dětí od 11 – 15 let) – v čele družiny stojí rádce a podrádce;
- roveři a rangers (mládež nad 15 do 18 let);
- starší roveři a rangers - dobrovolníci (nad 18 let).

Spojením dvou či více družin je utvořen skautský oddíl. Tři a více skautských oddílů z jednoho města jsou sdruženy ve středisku (Břicháček et al., 1998, s. 372).

V diplomové práci jsme si již ve všeobecné rovině vymezili pojem výchova i výchova ve volném čase. Jelikož je naše práce zaměřena na skautské hnutí, je na místě, abychom se v následující kapitole zabývali promyšleným systémem výchovy i sebevýchovy dětí a mládeže ve volném čase, kterou, mimo jiné, zprostředkovává i skautské hnutí. Proto nahlédneme do problematiky výchovy skautské, která se mnohým může jevit jako výchova drsná a přísná, ale při bližším obeznámení s jejími principy a cíli, se naopak stává spravedlivou a přímou.

3 SKAUTSKÁ VÝCHOVA

V této kapitole se budeme zabývat skautskou výchovou, jejími metodami, principy a cíli. Skautská výchova vychází z výhod a předností tělesné výchovy, společných her, ručních prací chlapců a dívek. Zaměřuje se na výchovu děvčat i chlapců s ohledem na věkové rozmezí a s cílem vést děti a mládež k individuálnímu rozvoji osobnosti, schopností, dovedností s důrazem na přijetí a pochopení životní role jedince v období dospívání. Vede děti a mládež ke zdravému vývoji po stránce mravní, intelektuální i sociální. Skauting poskytuje jedincům příležitost zažít ve volné přírodě to, o čemž doposud četli pouze v knihách nebo jim bylo předkládáno médií. Dává možnost překonávat překážky s odkazem pouze na své vlastní síly a rozum, což je nástrojem pro trénování bystrosti, obratnosti a tvořivosti. Veškeré skautské činnosti jsou cílené ve prospěch nejen jedince, ale i jeho přátel, kamarádů či rodiny. Z mravního pohledu si děti a mládež osvojují důležité životní hodnoty, kterými jsou například upřímnost, poctivost, smysl pro čest a dobro. V neposlední řadě je zde posilováno sociální hodnotové hledisko, týkající se kázně, síly vůle či rozvahy (Svojsík, 1991, s. 53 – 59). Upevňování výše uvedených hodnot je těžkým úkolem a závisí také na mnoha faktorech (např. rodinných, sociálních), ovlivňujících vývoj jedince. Skautská výchova se jeví jako nejpřirozenější cesta k rozvoji všech oblastí lidské osobnosti, jelikož zde život a výchova splývá v jeden celek, navíc zastřešena znamenitým výchovným systémem. Tento systém se skládá z jednotlivých prvků, které považujeme za skautskou metodu výchovy.

3.1 Metody skautské výchovy

Metoda skautské výchovy je složena ze vzájemně propojených prvků a vede k dosažení výchovných cílů. Těmito prvky jsou:

- **Skautský slib, zákon, heslo**

K naplňování základního poslání skautingu je potřeba, aby každý skaut dodržoval a uplatňoval ve svém životě hierarchicky uspořádaný systém v podobě zákona, skautského slibu a hesla. Před složením slibu musí každý člen oddílu splnit nováčkovskou zkoušku, ale ani splnění této zkoušky neopravňuje nováčka ke složení skautského slibu.

A. SKAUTSKÝ SLIB

Složení slibu je slavností a nejdůležitější událostí v životě každého skauta. Je to dobrovolný akt, ke kterému musí být jedinec důkladně připravený, zralý a odhodlaný plnit, k čemu se

složením slibu zaváže. Obřad přijetí nového člena do řad skautů se obvykle koná při slavnostním ohni na letním pobytovém táboře za účasti ostatních členů oddílu.

Pronáší se skautský slib v tomto znění:

„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:

sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,

plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,

duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním. K tomu mi dopomáhej Bůh.“ (Břicháček et al., 1998, s. 371)

Po pronesení slibu je jedinec považován za právoplatného člena svého skautského oddílu a je povinen slib dle svého svědomí dodržovat. Slib nemůže být přirovnán ke smlouvě, která se musí dle právní normy dodržovat. Je to záležitost každého jednotlivce, jak zodpovědně se k plnění slibu postaví. Zároveň vzniká složením slibu morální povinnost dodržovat skautský slib i vůči ostatním členům skautských oddílů, své zemi a skautské ideologii. Svědomí každého jednotlivce je kontrolním orgánem dodržování skautského slibu, jelikož každý z nás má v životě zakotveny jiné hodnoty a priority. Složený slib zavazuje k sebekázní, je odhodláním jedince plnit jeho podstatu po celý život, přičemž ho nelze odvolat ani zrušit.

Každá věta ve skautském slibu má svůj osobitý význam a je velmi důležité, aby jejich výklad byl správně pochopen. Proto si krátce vymežíme význam skautského slibu.

V první větě se skaut zavazuje, že slibuje na svou „čest“, přičemž výklad slova „čest“ by měl být brán z pohledu posvátných zásad rytířského života, což zahrnovalo například ochranu slabších a utiskovaných, úctu k materiálním, ale především duchovním hodnotám, jako je dobro, láska, obětavost, uznání krásy apod. (Navrátil, 2010, s. 5).

Slib pokračuje větou „sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době“ (Břicháček et al., 1998, s. 371) a nabízí se otázka, co je nejvyšší Pravda a Láska? Podle Navrátila (2010, s. 3) došlo umístěním této věty do skautského slibu ke značnému posunu vpřed v oblasti duchovní. Nejvyšší Pravdou se rozumí souhrn morálních hodnot, které skaut či skautka dodržují bez ohledu na okolnosti. Nejvyšší Láskou je myšleno plnit slib s pocitem vycházejícím z nitra duše, dobrovolně, bez očekávání odměny. Je to hledání a respektování vyšších hodnot než jsou hodnoty materiální. Myslíme tím například hodnoty přátelství, sebeobětování, upřímnosti apod.

Dále skaut slibuje „plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské“ (Břicháček et al., 1998, s. 371), což mu ukazuje směr na cestě k cíli, za pomoci nastaveného řádu pro jejich životní dráhu. Slib pokračuje slovy „duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním“

(Břicháček et al., 1998, s. 371) a můžeme tento výrok ze strany člena skautského oddílu chápat jako vypěstování v sobě zájmu o historii, současnost i budoucí rozvoj své vlasti, vzájemné pochopení a pomoc potřebným bez rozdílu sociálních vrstev.

B. SKAUTSKÝ ZÁKON

Skautský zákon se v roce 1921 ustálil na tomto desateru:

1. „Skaut je pravdomluvný;
2. skaut je věrný a oddaný;
3. skaut je prospěšný a pomáhá jiným;
4. skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta;
5. skaut je zdvořilý;
6. skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských;
7. skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců;
8. skaut je veselý myslí;
9. skaut je hospodárný;
10. skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích“ (Junák-český skaut, 2014, s. 2).

Zákon znamená pro skauta platná pravidla, kterými pokud se bude v životě řídit, má možnost stát se dobrým člověkem. Neznamená však zákaz – nesmíš to udělat! Jeho cílem je vedení k pozitivnímu přístupu a je spíše průvodcem či rádcem každého skauta. Je důležité, abychom si v krátkosti rozebrali výklad jednotlivých bodů zákona.

První bod hovoří o pravdomluvnosti skauta, což znamená, že na slovo skauta musí být spolehnoutí, nezakládá se na pomluvách a na marných slíbech. Další bod zákona se týká věrnosti svému přesvědčení a oddanosti svým bližním, kamarádům či vlasti. V prospěšnost, solidaritu a pomoc potřebným, přátelům i vlasti vyzývá bod třetí. Správný skaut neodsuzuje jedince dle rasy, pohlaví či národnosti. Tento pohled vymezuje bod čtvrtý, jehož výkladem je skaut přítelem lidí dobré vůle, i když se jejich názory v některých případech rozcházejí. Bod číslo pět poukazuje na zdvořilostní jednání nejen ke starším lidem, což by mělo být základem úcty a přístupu k lidem všech věkových kategorií, založeno na slušném vyjadřování a ovládnutí svých emocí. Skaut by si také měl být vědom toho, že společný domov pro nás vytvořila matka příroda a domov musíme za každých okolností chránit a zvelebovat, tak jak káže bod číslo šest. Když se skaut naučí důvěřovat matce přírodě, naučí se časem uznávat i autority v prostředí, ve kterém vyrůstá a tráví volný čas, čímž splní sedmý bod skautského zákona, týkající se poslušnosti rodičů či vůdců. Osmý bod vyzývá skauty k veselému myšlení, se kterou se i zdánlivě nepříjemná práce může stát zábavou a zažene chmury,

obavy a zármutky. Přidanou hodnotou může být přenesení veselé mysli na okolní přítomné. Hospodárnost patří ke ctnostem každého jedince, proto i skaut by se dle bodu devět měl chovat ohleduplně a hospodárně k přírodě, ke svému zdraví a zodpovědně nakládat s vynaloženými finančními prostředky, silami i časem. Poslední desátý bod skautského zákona vyzývá skauty, aby se jejich čisté myšlení, slova a skutky zakládali na opravdových činech, vycházejících z jejich nitra a nejen na póze jakoby navenek.

Svojsík (1991, s. 59 – 60) ve své knize k výše uvedenému kodexu ctností uvádí, že skauting dokáže naplňovat nejen potřeby, ale i srdce skauta či skautky, jelikož umožňuje nalézt nejen opravdové přátele, ale i bratry a sestry, s nimiž tvoří jednu skautskou rodinu. Společnými silami se učí stát se součástí celku svého oddílu, společenství a vlasti.

Skaut je skautem za podmínky, že se skautským zákonem řídí nejen v prostorách klubovny či při společných aktivitách, ale i v denním občanském životě. Dodržování zákona vyžaduje disciplínu a chuť k sebevýchově a společně se skautským slibem by se měl stát denním společníkem každého skauta (Vaňková, 1995, s. 3 - 7).

Skautský zákon a slib jsou úzce propojeny, a proto jsou považovány za jeden celek, který je hlavním stavebním kamenem výchovy.

C. SKAUTSKÉ HESLO

Buď připraven! Toto heslo apeluje na připravenost každého skauta, aby byl připraven dokázat si poradit za všech okolností a využít nově vzniklé situace k načerpání zkušeností, kterými může přispět k ochraně tradic, hodnot či výtvorů společnosti (Šantora, Nosek, et al., 2012, s. 27).

Nesmíme zapomenout na denní příkaz skautů a skautek, který zní: „Alespoň jeden dobrý skutek denně“. (Zajíc, 2000, s. 35) Smyslem denního příkazu je nezištná pomoc druhým, kterou by měl skaut nabízet a poskytovat potřebným, přičemž odměnou je radost z vykonaného dobrého skutku (Junák-svaz skautů a skautek ČR, 2008, s. 12).

Skautování není otázka jednotlivců, nýbrž kolektivní spolupráce ve skupinách, kde výchova cílí na postupné podřízení se duchu skautského hnutí. Dochází zde k utužování stránky duchovní i fyzické (Svojsík, 1912, s. 63 – 64). Jedinec, kterému je ve školním prostředí vytýkána nekázeň a rozpustilost, dostává ve skautském oddíle příležitost ke svému uplatnění a vybití emocí při výchovných aktivitách v přírodě a v kolektivu přátel, a to za podmínek dodržování desatera.

- **Učení se činností**

Skauting umožňuje jedincům osvojit si získané teoretické znalosti a dovednosti prostřednictvím zadaného úkolu aktivním vykonáváním činností. Z každé takové činnosti si děti dle svého rozhodnutí vyberou do života ty zkušenosti, které jsou podle nich nejhodnotnější (Zajíc, 2000, s. 59). Postupem času zjišťují, že veškerá provedená práce má svou hodnotu a je zapotřebí pro její vykonání vynaložit potřebné úsilí. Například při řešení krizových situací se zúročí nácvik rychlého rozhodování a jednání, jelikož pod vlivem nečekaných situací je jedinec pod psychickým tlakem. Pokud jsou jednotlivé úkony průběžně teoreticky i prakticky trénovány, je řešení skutečných krizových situací prováděno s větší jistotou a samozřejmostí. Učení se činností například umožňuje dětem zažít si konfliktní situace v přirozeném prostředí mezi svými vrstevníky a naučit se je zvládat.

- **Týmová práce neboli družinový systém**

Týmová práce je založena na kolektivních činnostech, které umožňují vytvářet skupiny, ve kterých jedinci rozvíjejí své individuální osobní schopnosti a dovednosti, a to prostřednictvím vzájemné spolupráce, přátelství a pomoci. Mladší členové skautského oddílu mají možnost rozvíjet své schopnosti a učit se novým dovednostem od starších členů, kteří jsou jim v rámci udržení týmového ducha k dispozici. Týmový systém umožňuje růst jedinců jak po stránce sociální, tak i po emocionální.

Družina je základní jednotkou skautské výchovy, v jejímž čele stojí rádce, který je díky svým již nabitým skautským znalostem a dovednostem, pověřen vedením schůzek, tvorbou programů apod. Družina je tvořena 6 – 8 členy (Bozděch et al., 1996, s. 24). Pravou nápomocnou rukou se rádci stává podrádce, který je asistentem při přípravě družinových schůzek. Každou družinu pojí pocit sounáležitosti a společná dobrodružství, při kterých zažívají výhry i prohry, což jsou zkušenosti, které tvoří důležitý faktor při tvorbě postojů, přijímání hodnot a vzájemné tolerance. Neodmyslitelnými součástmi družiny jsou její symboly, pokřik a tradice.

- **Symbolický rámeček**

Symbolický rámeček není skautským hnutím považován za smysl činností, které provádí, ale za prostředek k dosažení vytyčených cílů. Symboly využívá například pro možnost identifikace jedince s konkrétní skupinou. Jedním ze symbolů je skautský znak, který se liší dle věkových kategorií členů skautských oddílů:

1. Znak JUNÁKA

Symbolem všech skautů na světě je znak tvořený třemi listy lilie, přičemž prostřední list znázorňuje stříčku kompasu, ukazující správný směr, tzn. vydat se cestou, která neobchází překážky, ale naopak je překonává. Další dva postranní listy varují, že pokud se jedinec vydá jinou, lehčí cestou, potom nedojde k cíli. Tři listy lilie také znamenají tři body skautského slibu a zároveň představují věkové kategorie skautského hnutí, tzn. vlče - světluška, skaut – skautka, rover – rangers. Organizace Junák – český skaut, z. s. má navíc ve znaku černou psí hlavu od autora Mikoláše Alše, přičemž hlava symbolizuje oddanost své vlasti (Čáka, 1990, s. 27).

Obrázek č. 2 – Znak Junáka   Obrázek č. 3 – Znak WOSM

Obrázek č. 4 – Znak WAGGGS

Zdroj: dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/481-skautska-symbolika>

Znak WOSM = světová skautská organizace, zastřešující veškeré národní skautské organizace.

Znak WAGGGS = světová asociace skautek.

2. Skautský kroj

Skautský kroj vyjadřuje příslušnost jedince ke skautskému hnutí. Základ tvoří krojová košile, doplněná šátkem s turbánkem a šňůrkou dle věku, slibovým znakem a znakem příslušnosti ke světovým skautským organizacím. Délku setrvání v oddíle označují lipové lístky. Doplnky krojové košile tvoří nášivky, vypovídající o příslušnosti člena skautského oddílu k městu v České republice, k číslu oddílu ve středisku i o odborných dovednostech jedince apod. Způsob a intenzita užívání skautského kroje členy oddílů vypovídá mnoho o úrovni jeho vedení. Vůdci a činovníci by měli mít na paměti, že jsou vzorem pro členy oddílu, a proto by měli dbát na to, aby byl jejich kroj vždy čistý a upravený, což působí pozitivně na rozvoj morálních zásad dětí a mládeže. Na ukázkou vkládáme vzor skautského kroje dle výše uvedeného rozboru.

SKAUTSKÝ KROJ

Obrázek č. 5 – Skautský kroj

Zdroj: dostupné z: <https://svetylka.webnode.cz/skauting/skautsky-kroj/>

3. Skautský pozdrav

Specifikem skautského projevu přátelského pozdravu je podání levé ruky se vzájemným zaklesnutím malíčků. Levá ruka je podávána z důvodu větší blízkosti k srdci.

Obrázek č. 6 – Podání levých rukou

Zdroj: dostupné z: <http://skaut-lisak.com/blog/2015/11/12/pozdrav-a-podani-ruky/>

Obrázek č. 7 – Skautský pozdrav

Zdroj: dostupné z: <http://skaut-lisak.com/blog/2015/11/12/pozdrav-a-podani-ruky/>

V případě vzdávání úcty nebo i při formálním pozdravu mezi členy skautských oddílů je pravá ruka s dlaní obrácenou vpřed zdvižena do výše ramen. Palec překrývá malíček na znamení, že silnější chrání slabšího. Zbylé tři prsty jsou vztyčeny, což symbolizuje tři věty skautského slibu (Tichavová, 2008, s. 22).

Mezi další prvky skautské symboliky jsou dále řazeny vlajky (Junáka, střediskové, oddílové, družinové), skautská hymna atd.

- **Osobní růst**

Program osobního růstu je založen na rozvoji vlastní vnitřní motivace prostřednictvím nabízených aktivit, které jedince nejen zaujmou, ale i posouvají vpřed. Nabízené činnosti přináší dětem zábavou formou podněty, které je motivují k získání dalších zkušeností, dovedností a postojů. Děti mají snahu o zdokonalování sebe sama, aby v konečné fázi programu mohli sami přispět svými nově nabitými zkušenostmi či vlastními nápady. Děti a mládež se pod dohledem vůdců skautských oddílů postupnými malými krůčky vypracovávají v různých dimenzích své osobnosti, což vede k sebevýchově.

- **Pobyt v přírodě**

Příroda je skauty považována za místo, kde mají možnost aktivně a zdravě trávit volný čas. Mají příležitost poznat přírodu krásnou, ale například na výpravách nebo skautských táborech, mnohdy i drsnou. Vybízí k zamyšlení, ale i k vynalézavosti či schopnosti ověřit si svou fyzickou zdatnost v porovnání s ostatními členy družiny či oddílu. Příroda je pro skautskou výchovu tím nejvhodnějším prostorem a nejlepším pomocníkem při snaze o komplexní rozvoj dětí a mládeže.

- **Podpora dospělých**

Na podporu dětí a mládeže ze strany dospělých osob můžeme pohlížet z oblasti přípravy bezpečných aktivit pro členy oddílu na pravidelných schůzkách a jejich úspěšné realizace. Dále by měl dospělý jedinec věnovat pozornost každému z členů ve skautském oddíle, být mu v případě potřeby přátelským rádčem a snažit se mu být nápomocen při rozvíjení takových schopností a dovedností, které dítěti působí obtíže (Zajíc, 2000, s. 61 – 62). Děti a mládež rádi provádějí činnosti ve spolupráci se staršími členy oddílu, kteří jim ochotně předávají své zkušenosti a navíc jim umožňují být sami sebou, udělat svá rozhodnutí nebo mít svůj názor na danou věc. Děti a starší činovníci jsou si ve skautském oddíle partnery, kteří si vzájemně předávají zkušenosti a názory, což vyplývá z principů skautské výchovy.

3.2 Principy skautského programu

Skauting si stanovil za hlavní úkol své činnosti působit na děti prostřednictvím takového propracovaného programu, který z dětí vychová charakterní, aktivní občany se zdravým duchem i všestrannou zdatností. Jako základna pro společná setkávání slouží členům skautských oddílů skromně vybavená klubovna, ve které se scházejí k pravidelným schůzkám zpravidla 1x za týden. V průběhu roku se účastní mnoha společných akcí, které jsou vedeny v duchu skautských ideálů. Děti zažívají vícedenní výpravy a výšlapy, při kterých je jim umožněno poznávat přírodu a překonávat své možnosti a schopnosti prostřednictvím zábavných her, při kterých rozvíjejí svou fantazii. Neodmyslitelnou součástí skautských aktivit je i ekologická výchova. Jedinci mají možnost se aktivně zapojit do procesu ochrany přírody, a to konkrétně například čištěním břehů řek, sázením stromků apod.

Takzvaným „vyvrcholením“ celoročních aktivit je pro děti a mládež účast na letním skautském táboře, každoročně zaměřeném na originální téma, které je pro děti atraktivní a umožňuje jim tak době příprav na tábor zapojit svou kreativitu a fantazii při výrobě doplňků, masek apod.

Podle Bozděcha et al. (1996, s. 64 – 66) je tábornická praxe jednou ze základních metod skautské výchovy, při které se jedinci v zápalu kolektivních činností učí praktickým i teoretickým dovednostem. Mezi tábornické zdatnosti patří například rozdělání ohně pod širým nebem, postavení přístřešku, vaření v terénních podmínkách i práce s reznými a sečnými nástroji apod. Při pochodech a výšlapech se děti učí orientaci v prostoru za pomoci buzoly, mapy a v současné době i ovládání GPS navigace.

Táborový program klade důraz na týmového ducha, vzájemnou spolupráci, toleranci a hru fair play. Zapojením se do společných táborových činností se z dětí postupně stávají samostatné bytosti, schopné se o sebe v rámci svých možností postarat. Dětem a mládeži tato schopnost zvyšuje jejich sebevědomí a podněcuje k dalším aktivitám.

Skautský program je přizpůsoben věkovým kategoriím z hlediska vývojových fází jedince. Děti ve věku od 8 – 10 let, kterými dle rozdělení družinového systému jsou světlušky a vlčata, se dle Vágnerové (2005, s. 202) učí v kolektivu vzájemné spolupráci s vrstevníky, způsobům sebeovládání, komunikace a seznamují se s různými rolemi. Být členem oddílu znamená pro tuto věkovou kategorii prožívání dobrodružství a zábavy se svými vrstevníky s postupným akceptováním pravidel a skautských zásad.

Další kategorií jsou mladší skauti a skautky ve věkovém rozmezí 11 – 13 let, kdy podle Vágnerové (2005, 294) již není jedinci kladen velký důraz na společná dobrodružství, ale na hodnotě získává vzájemná pomoc v nesnázích, tolerance, loajalita a důvěra. V tomto období dochází také k diferenciaci chlapeckých a dívčích skupin, proto je skautský program nastaven tak, aby se v řadách oddílových vedoucích či rádců vždy našel takový činovník, který se stane identifikačním vzorem pro své členy.

Pro starší skauty, skautky a mladší rovery, rangers ve věku od 14 – 18 let je členství ve vrstevnické skupině zcela zásadní. Opět se opíráme o názor Vágnerové (2005, s. 371), dle které si jedinci v tomto vývojovém stádiu hledají ke své osobě skupinu vrstevníků s podobnými problémy, v čemž se dostávají do rovnocenného postavení. Příslušnost ke skupině jim pomáhá překonat pocity nejistoty při osamostatňování a zvyšuje jejich sebevědomí.

V této fázi jsou již zpravidla vrstevnické skupiny v oddílech a družinách ustálené, proto je jejím členům známo, zda se jeden na druhého může spolehnout, v jaké situaci potřebuje kamarád pomoc či radu. Jsou položeny základy pro dlouhodobé přátelství, což je jedním z mnoha cílů skautské výchovy, na které se zaměříme v následující kapitole.

3.3 Cíl skautské výchovy

Cíl skautingu může být formulován jako výchovné působení na jedince za účelem všestranného rozvoje osobnosti.

Podle Bozděcha et al. (1996, s. 18) je cílem skautské výchovy vytvářet pro děti prostředí, které je podněcuje k rozvíjení intelektuálních, mravních i tělesných zdatností.

Širší pojetí cílů skautské výchovy můžeme spatřovat v názorech Šantory, Noska et al. (2012, s. 9), dle kterých právě skautská výchova položila základy některým volnočasovým aktivitám, jež jsou v dnešní době přijímány jako samozřejmost. Cílí na přirozený přechod výchovy jedince k sebevýchově s výzvou k celoživotnímu osobnostnímu rozvoji. Skautská výchova sleduje cíle v oblasti morální a mravní výchovy bez moralizování, prostřednictvím vykonaných činů a skutků. Výchovným působením skautských metod umožňuje vnímat duchovní hodnoty, a to jak v přírodním, tak v sociálním prostředí. Důležitým prvkem ve výchově je směřování jedince k aktivnímu poznávání své vlasti, její historie i současnosti.

Dalším přínosným pohledem je názor Růžičky a Břicháčka (2000, s. 8), kteří považují za nejdůležitější skautský cíl „výchovu dětí, které se uplatní ve světě jako čestní lidé, žijící v pevných rodinách, příslušející k domovu i ke světu, v němž bude možno jednou pobývat s důvěrou a bez obav z nejrůznějších sociálních, ekologických či morálních katastrof“. S tímto cílem se také ztotožňujeme.

Skauting má celoživotní rozměr, a proto je považován za životní styl. Členové skautských oddílů jsou po celý život obklopeni přáteli, se kterými prožívají společná dobrodružství v duchu skautských principů a ideálů, vzájemně si důvěřují a svou ochotou se celoživotně vzdělávat pozitivně ovlivňují nejen své potomky, ale i širší okolí (Růžička, Břicháček, 2000, s. 28).

Z pohledu sociální pedagogiky se skauting řadí mezi volnočasové aktivity, proto zde může nalézt uplatnění i sociální pedagog, který je pro vykonávání profese a činností ve volnočasových organizacích patřičně vybaven potřebnými klíčovými kompetencemi, které je schopen aplikovat při společných aktivitách s dětmi a mládeží zaměřených i na prevenci rizikového chování dětí a mládeže.

3.3.1 Preventivní výchovný charakter

Jedním z cílů skautské výchovy je předcházení vzniku rizikového chování dětí a mládeže, kterému jsou vystaveni či ohroženi působením například vlivů společnosti, rodiny, vrstevnické skupiny apod. Jelikož je naše diplomová práce zaměřena na celkový vliv skautské výchovy na děti a mládež, nebudeme se zde zabývat konkrétními typy rizikového chování. Náš pohled směřuje na eventuality preventivního působení skautské výchovy na členy svých oddílů.

Nejdůležitější pracovní jednotkou skautské výchovy je družinový systém, založený na možnosti uplatnění každého jedince v družině, a to bez jakékoliv diskriminace, šikany či

utlačování slabšího jedince. Pod vedením zkušeného vedoucího činovníka či rádce jsou u členů skautských oddílů nalézány silné stránky, které mohou být následně rozvíjeny a formovány.

Ve skautské družině se každý z členů učí vzájemné pomoci a spolupráci, s důrazem i na samostatné rozhodování v zájmu celé družiny. Jelikož jsou družiny sestavovány dle vzniklých „kamarádkých“ vztahů, je zde viditelná podpora pocitu sounáležitosti. Důležitým faktorem je věková různorodost, která umožňuje starším členům stát se dobrými rádci a pomocníky členům mladším. Naopak mladší členové mohou nalézt ve svých starších rádcích nejen kamarády, ale i vzory, od kterých se zábavnou formou rádi učí novým dovednostem, znalostem (Cvrček, 2000, s. 16-17). Z pohledu sociální pedagogiky můžeme spatřovat přínos skautingu v respektování rovnosti a bratrství, a to bez ohledu na sociální vrstvy či rasový původ.

Činnosti ve skautském oddíle jsou založeny na pestrém a zajímavém programu, které jedincům nahradí hodiny strávené v domácím prostředí u počítačů nebo experimentování s návykovými látkami. Velmi podstatnou úlohu zde sehrává vlastní příklad vůdce, který by měl být vzorem chování pro členy oddílu. Ve volných chvílích se v některých oddílech vedou diskuze o riziku kouření tabákových výrobků, konzumaci alkoholu, drog apod. s důrazem naučit se říkat NE případným nabízejícím osobám. Nácvik může probíhat i formou scénky, kdy můžeme ukázat, že například na hracích automatech nelze vyhrávat (Břicháček et al., 1999, s. 58 – 59).

Závěrem teoretické části můžeme krátce shrnout, že pro každého člena skautského oddílu je vodítkem na jeho životní dráze skautský zákon a skautský slib, který mu pomáhá obstát při životních zkouškách tak, aby svým jednáním nepřitížil sobě a pomohl bližnímu či potřebnému. Záleží ovšem na vůli a svědomí každého jednotlivce, ale i na schopnostech a obětavosti skautských vedoucích činovníků, zda se podaří jedincům skautské zásady zvnitřnit a pokud ano, tak v jaké intenzitě.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Praktická část diplomové práce vychází z předcházející teoretické části, ve které jsme uchopili základní pojmy, vztahující se k našemu výzkumu. Definovali jsme si pojem výchova včetně výchovy ve volném čase, ve kterém se odvíjí převážná část činností skautských oddílů. Jelikož je diplomová práce zaměřená na hnutí Junák – český skaut, z. s., věnovali jsme v teoretické části také pozornost vývoji jeho výchovných metod z hlediska historického i současného. Výzkumem chceme zjistit, jak působí skautská výchova na schopnost dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let překonávat vlastními silami životní překážky a výzvy. Dále chceme v oblasti skautingu zmapovat, zda u dětí a mládeže navštěvujících skautský oddíl, probíhá proces zvnitřňování morálních hodnot, a to i v souvislosti s prevencí proti rizikovému chování. V rámci města Zlína a blízkého okolí jsme nenarazili na studii, zaměřenou na komplexní pohled, poskytující povědomí o možnostech působení skautských výchovných metod na všeobecný rozvoj osobnosti. V souvislosti se skautingem jsme našli studie, zaměřené například na používání odměn a trestů ve skautském oddíle, budování vzájemných vztahů ve skupinách, ale i na odborné práce, zabývající se názory dospělé populace na skautské hnutí z řad rodičů, bývalých členů skautských oddílů nebo vedoucích skautských oddílů, realizované převážně kvalitativním výzkumem. Pro náš výzkum jsme zvolili formu kvantitativního výzkumu, která se nám jeví pro zjištění co nejširšího záběru výchovného působení na děti a mládež ve věku od 8 – 18 let jako nejvhodnější způsob získání potřebných informací. Důvodem je poměrně rychlý sběr potřebných dat od velkého počtu respondentů. Pokud bychom zvolili formu kvalitativního výzkumu, nízký počet respondentů by nám poskytl pouze subjektivní názor na skautské metody a působení skautské výchovy s rizikem, že by mohly být odpovědi ovlivněny obavami ze ztráty anonymity.

Vzhledem k tomu, že se v našem okolí vyskytují děti a mládež, spontánně a aktivně navštěvující skautské oddíly, dělí se s námi o své zážitky a prožitky, je podle Gavory (2010, s. 35) při zpracování výzkumu z naší strany důležité, udržet si nestrannost, nadhled a odstup od zkoumaných jevů.

4.1 Výzkumný problém

Výzkumem se snažíme zjistit, jak jsou děti a mládež ve věku od 8 do 18 let ve městě Zlín a blízkém okolí ovlivňovány skautskou výchovou pro zvyšování schopnosti překonávat vlastními silami životní překážky a výzvy. Současně nám jde také o zjištění, zda je u dětí a

mládeže navštěvujících skautský oddíl, podporováno osvojování morálních zásad. Dále chceme zmapovat, jak se liší postoje dětí a mládeže ve věkovém rozmezí od 8 do 18 let, navštěvujících skautské oddíly ve Zlíně a blízkém okolí k morálním hodnotám dle sociodemografických proměnných, jako jsou dosažený věk a délka působení ve skautském oddíle. Důležitým bodem výzkumu je také zmapování, zda a jakým způsobem se zaměřuje skautská výchova na prevenci proti možnému výskytu rizikového chování.

V rámci našeho výzkumu jsou řešeny níže uvedené výzkumné problémy:

VP1: Jak ovlivňuje skautská výchova schopnost dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautské oddíly ve městě Zlín a blízkém okolí překonávat vlastními silami životní překážky a výzvy?

VP2: Jaký je rozdíl v postojích dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautské oddíly ve městě Zlín a blízkém okolí k morálním hodnotám dle sociodemografických proměnných?

VP3: Jakým způsobem cílí metody skautské výchovy na prevenci proti rizikovému chování dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvující skautský oddíl ve městě Zlín a blízkém okolí?

5 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výzkumný proces byl realizován prostřednictvím zkonstruovaného dotazníku, který byl sestaven tak, aby byly schopny odpovídat všechny věkové kategorie od 8 do 18 let věku respondentů. Zvolili jsme formu dotazníkového šetření, jelikož nám tento způsob umožnil sběr většího množství potřebných dat, při zachování hlediska anonymity, za účelem dosažení co nejvyššího počtu pravdivých odpovědí. Z tohoto důvodu jsme do úvodní části dotazníku zakomponovali informace, týkající se nejen způsobu vyplnění dotazníku, ale i zachované anonymity respondentů.

5.1 Výzkumné cíle

Za hlavní cíl diplomové práce jsme si stanovili zjištění, jak skautská výchova ovlivňuje schopnost dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí překonávat vlastními silami životní překážky a výzvy. Výzkum byl zaměřen především na činnosti, které umožňují dětem a mládeži navštěvujícím skautský oddíl, přirozenou a zábavnou formou rozvíjet jejich seberegulační vlastnosti, dovednosti a zručnosti, klíčové kompetence i posílit morální hodnoty respondentů.

Dílčí cíle: Dále chceme zmapovat postoje členů skautských oddílů ve věku od 8 do 18 let ve Zlíně a blízkém okolí k výše uvedeným morálním hodnotám dle zkoumaných proměnných, kterými je dosažený věk a délka působení respondenta ve skautském oddíle ve Zlíně a blízkém okolí. V neposlední řadě nás zajímalo, zda výchovné metody, které skautská výchova využívá, mohou být považovány za metody preventivního charakteru proti rizikovému chování dětí a mládeže.

Hlavní a dílčí výzkumné cíle

1. Jaké seberegulační vlastnosti jsou prostřednictvím skautské výchovy u dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let rozvíjeny?

- 1.1. Zvládají respondenti působením skautské výchovy lépe překonávat své vnitřní limity?
- 1.2. Zvládají respondenti působením skautské výchovy zaujmout hodnotnější postoj ke svému sebeovládání?
- 1.3. Zvládají respondenti působením skautské výchovy jít vstříc výzvám k posílení jejich sebehodnocení?

- 1.4. Zvládají respondenti působením skautské výchovy osvojování sebekritického myšlení?
- 1.5. Zvládají respondenti působením skautské výchovy zvýšit svou vytrvalost při zátěžových situacích?
- 2. Jaké dovednosti a zručnosti rozvíjí skautský oddíl u dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let?**
  - 2.1. Umožňuje respondentům skautská výchova rozvoj jejich orientačních schopností v přírodním prostoru?
  - 2.2. Umožňuje respondentům skautská výchova zdokonalení jejich znalostí a dovedností v oblasti zdravotní péče?
  - 2.3. Umožňuje respondentům skautská výchova naučit se základům samostatné přípravy pokrmů?
  - 2.4. Umožňuje respondentům skautská výchova rozvoj jejich kreativity ve volné přírodě?
  - 2.5. Umožňuje respondentům skautská výchova posílit jejich fyzickou zdatnost?
- 3. Nabízí dětem a mládeži ve věku od 8 do 18 let členství ve skautském oddíle psychickou oporu ze strany vedoucích činovníků?**
- 4. Jaké povědomí mají děti a mládež ve věku od 8 do 18 let navštěvující skautský oddíl o nebezpečí závislostního chování?**
- 5. Jaké klíčové kompetence rozvíjí skautský oddíl u dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let?**
  - 5.1. Působí skautská výchova na rozvoj samostatného jednání respondentů?
  - 5.2. Působí skautská výchova na rozvoj vzájemné spolupráce respondentů s ostatními členy oddílu?
  - 5.3. Působí skautská výchova na upřímné jednání respondentů?
  - 5.4. Působí skautská výchova na rozvoj pocitu zodpovědnosti respondentů?
  - 5.5. Působí skautská výchova na umění vzájemné komunikace?
- 6. Jaké morální hodnoty upevňuje skautská výchova u dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let?**
  - 6.1. Vede skautská výchova respondenty ke spolehlivému chování?
  - 6.2. Vede skautská výchova respondenty ke vzájemné toleranci a pomoci?

- 6.3. Vede skautská výchova respondenty ke zvýšenému zájmu o poznání své vlasti?
- 6.4. Vede skautská výchova respondenty k cílevědomosti?
- 6.5. Vede skautská výchova respondenty k čestnému jednání?

7. Jak se liší postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování morálních zásad dle sociodemografických proměnných?

- 7.1. Jak se liší postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k obětavosti vůči druhé osobě dle **dosaženého věku respondentů?**

H1: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k obětavosti vůči druhé osobě jsou dle dosaženého věku rozdílné.

- 7.2. Jak se liší postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování stanovených pravidel dle **dosaženého věku respondentů?**

H2: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování stanovených pravidel jsou dle dosaženého věku rozdílné.

- 7.3. Jak se liší postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k obětavosti vůči druhé osobě dle **délky působení respondentů v oddíle?**

H3: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k obětavosti vůči druhé osobě jsou dle délky působení respondentů v oddíle rozdílné.

- 7.4. Jak se liší postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování stanovených pravidel dle **délky působení respondentů v oddíle?**

H4: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování stanovených pravidel jsou dle délky působení respondentů v oddíle rozdílné.

8. Která věková kategorie dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let nalezne nejčastěji ve skautském oddíle pocit přátelství a sounáležitosti?

9. Jaké společné skautské aktivity jsou z pohledu dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let nejvíce oblíbené?

5.2 Definice proměnných

Dotazník je sestaven ze 14 otázek, které obsahují proměnné, jež jsme si pro jednodušší orientaci číselně překódovali v sestaveném code booku. Číselné kódy proměnných, se kterými jsme v rámci statistických výpočetních metod pracovali, jsou rozepsány níže u proměnných v závorkách.

Pohlaví: proměnná nominální - odpověď na otázku číslo 1 v dotazníku, zda je respondent (1) dívka nebo (2) chlapec.

Věk: proměnná poměrová - odpověď na otázku číslo 2 v dotazníku, jaký je respondentův věk – uvedli v letech. Pro potřeby zpracování a ověření hypotéz jsme věk v letech rozdělili do tří kategorií: (1) 8 – 10 let, (2) 11 – 15 let, (3) 16 – 18 let. Rozdělením na 3 kategorie byla poměrová proměnná převedena na proměnnou ordinální.

Skupina: proměnná ordinální - odpověď na otázku číslo 3 v dotazníku, do jaké skupiny respondent patří (1) světlušky a vlčata, (2) skauti a skautky, (3) roveři a rangers.

Město: proměnná nominální - odpověď na otázku číslo 4 v dotazníku, v jakém městě respondent navštěvuje skautský oddíl (1) Fryšták, (2) Napajedla, (3) Otrokovice, (4) Slušovice, (5) Vizovice, (6) Zlín, (7) Zlín - Želechovice, (8) Malenovice.

Délka působení v oddíle: proměnná ordinální - odpověď na otázku číslo 5 v dotazníku, jak dlouho respondent navštěvuje skautský oddíl (1) méně než 1 rok, (2) 1 – 3 roky, (3) 4 – 5 let, (4) 6 let a více.

Rozvoj seberegulačních vlastností: proměnná ordinální - odpověď na otázku číslo 6 v dotazníku, co je pro respondenty díky skautskému oddílu snadnější překonat - zvládnout. Bylo posuzováno na originální škále od 1 – 5, přičemž krajními hodnotami byly zvoleny termíny (1) respondent zvládá překonat až (5) respondent nezvládá překovat.

Rozvoj dovedností a zručností: proměnná ordinální - odpověď na otázku číslo 7 v dotazníku, zda se respondent naučil (zdokonalil) ve skautském oddíle různým zručnostem a dovednostem. Bylo posuzováno na originální škále od 1 – 5, přičemž krajními hodnotami byly zvoleny termíny (1) respondent se naučil až (5) respondent se nenaučil dovednostem.

Psychická opora ze strany skautských činovníků: proměnná nominální - odpověď na otázku číslo 8 v dotazníku respondenti uvedli, zda se vyskytuje v jejich oddíle vedoucí či rover, na kterého se mohou v případě potřeby obrátit s žádostí o pomoc či radu (1) ano - vyskytuje, (2) ne – nevyskytuje, (3) nevím.

Povědomí o nebezpečí závislostního chování: proměnná nominální - odpověď na otázku číslo 9 v dotazníku respondenti uvedli, zda konkrétní typy rizikového chování jsou (1) nebezpečné, (2) bezpečné, (3) nevím.

Rozvoj klíčových kompetencí: proměnná ordinální - odpověď na otázku číslo 10 v dotazníku, zda se respondent domnívá, že ho skautský oddíl přiměl k formování jeho chování v různých směrech. Bylo posuzováno na originální škále od 1 – 5, přičemž krajními hodnotami byly zvoleny termíny (1) ano, přiměl až (5) ne, nepřiměl respondenta ke změně chování.

Upevňování morálních hodnot: proměnná ordinální - odpověď na otázku číslo 11 v dotazníku, jak je pro respondenta dodržování různých morálních hodnot důležité. Bylo posuzováno na originální škále od 1 – 5, přičemž krajními hodnotami byly zvoleny termíny (1) hodnota je důležitá až (5) hodnota není pro respondenta důležitá.

Navázání kamarádského vztahu: proměnná nominální - odpověď na otázku číslo 12 v dotazníku respondenti uvedli, zda se jim podařilo ve skautském oddíle navázat kamarádský vztah (1) ano našel, (2) zatím nenašel, (3) nevím.

Nejvíce oblíbené skautské aktivity: proměnná nominální - odpověď na otázku číslo 13 v dotazníku respondenti uvedli, jakých různých společných skautských aktivit se účastní rádi či neradi. Bylo posuzováno na originální škále od 1 – 5, přičemž krajními hodnotami byly zvoleny termíny (1) rád se účastním až (5) nerad se účastním.

Název skautského oddílu: proměnná nominální - odpověď na otázku číslo 14 v dotazníku respondenti uvedli, jak se jmenuje jejich oddíl. Tato otázka byla dobrovolná, orientační a z důvodu zachování naprosté anonymity ji někteří respondenti nevyplnili, což ale na náš výzkum nemělo žádný vliv.

5.3 Výzkumný soubor a způsob jeho výběru

Základní soubor

Základní soubor našeho výzkumu tvoří děti a mládež ve věku od 8 do 18 let navštěvující skautské oddíly ve Zlíně a okolních městech s minimálním počtem 3 000 obyvatel. Výběrovým souborem se pro naše výzkumné účely stali respondenti, kteří byli ochotni vyplnit anonymní dotazník, který jim byl předložen na jednotlivých skautských oddílových schůzkách.

Výběrový soubor

Výběrovým souborem výzkumu se pro naše účely staly děti a mládež ve věku od 8 do 18 let navštěvující skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí. Konkrétně se jedná o oddíly ve městě Zlín, pod který patří i skautský oddíl v Želechovicích, dále města Malenovice, Otrokovice, Napajedla, Fryšták, Vizovice, Slušovice. V těchto městech byli osloveni členové skautských oddílů dle věkových kategorií vlčata – světlušky (8 – 10 let), skauti – skautky (11 – 15 let) a roveři a rangers (15 - 18 let).

5.3.1 Přehled respondentů dle sociodemografických proměnných

Výběrový soubor tvoří 231 respondentů. Pro přehled jsme níže zpracovali zastoupení respondentů zúčastněných našeho výzkumu, a to dle sociodemografických proměnných, kterými jsou pohlaví, věk, kategorie ve skautském oddíle dle dosaženého věku, město (ve kterém do oddílu respondent dochází), délka působení ve skautském oddíle.

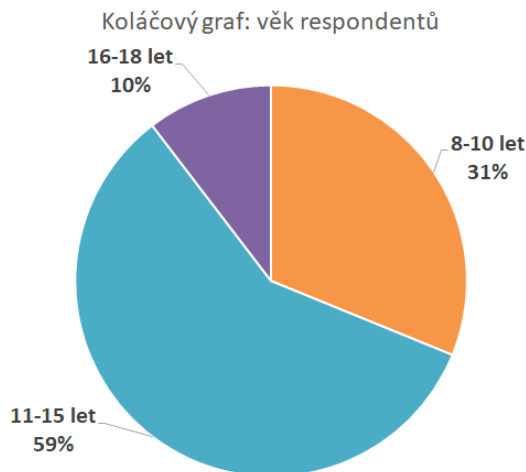
Respondenti odpovídali **na uzavřenou otázku číslo 1 v dotazníku**, zda jsou dívka či chlapec. Své odpovědi zaznamenávali do polí v dotazníku křížkem, kde měli možnost volit z nabízených variant dívka, chlapec.

pohlaví	Tabulka četností: Pohlaví respondentů			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
dívka	105	105	45,5	45,5
chlapec	126	231	54,5	100,0

Tabulka č. 1 – četnost pohlaví respondentů

Z tabulky četností vyplývá, že se dotazníkového šetření zúčastnilo 105 dívek a 126 chlapců. Při zpracování dat získaných z dotazníkového šetření jsme zjistili, že respondenti nevyplnili u čtyř dotazníků pole určené pro pohlaví (dívka – chlapec) a tudíž byli 4 dotazníky z důvodu neplatnosti vyřazeny.

Pro potřeby zjištění další demografické proměnné odpovídali respondenti **na uzavřenou otázku číslo 2 v dotazníku**, kterou jsme zjišťovali dosažený věk respondentů. Své odpovědi vpisovali v letech do připraveného pole v dotazníku.

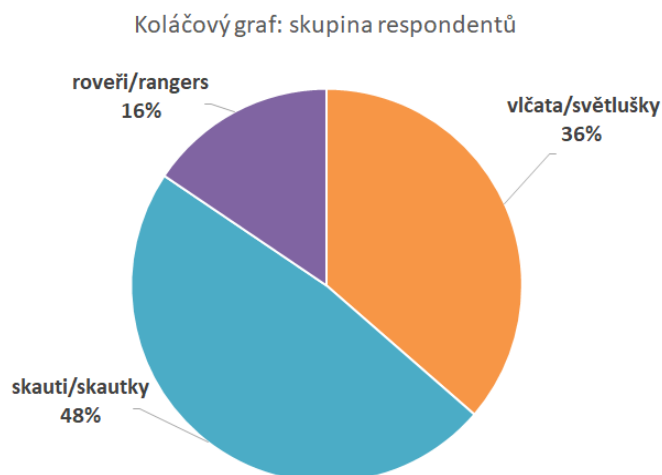

Graf č. 1 – Věk respondentů

Z výše uvedeného grafu znázorňujícího dosažený věk respondentů vyplývá, že nejpočetnější zastoupení zde mělo 135 (59%) respondentů ve věku 11 až 15 let a nejmenší zastoupení v četnosti 24 (10%) respondentů ve věku 16 až 18 let. Věkovou kategorii od 8 do 10 let reprezentují respondenti v četnosti 72 (31%).

Zpracováním dat získaných od respondentů z dotazníkového šetření jsme zjistili, že respondenti nevyplnili u osmi dotazníků pole určené pro věk a tudíž jsme z důvodu neplatnosti těchto 8 dotazníků vyřadili.

V další **uzavřené otázce číslo 3 v dotazníku** značili respondenti křížkem věkovou kategorii, do které jsou dle dosaženého věku ve skautském oddíle zařazeni. Respondenti vybírali z kategorií vlčata a světlušky, skauti a skautky, roveři a rangers.

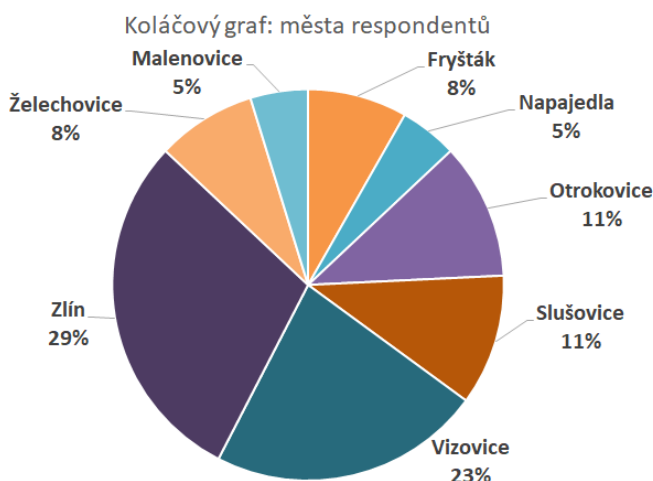

Graf č. 2 – Skupina respondentů

Z výše uvedeného grafu znázorňujícího skupinu, do které jsou respondenti ve skautském oddíle zařazeni, je zřejmé, že nejpočetnější zastoupení zde měla skupina skautů a skautek v četnosti 111 (48%) respondentů. Ze skupiny vlčat a světlušek se našeho výzkumu zúčastnilo 84 (36%) respondentů a skupinu roveřů a rangers reprezentuje 36 (16%) respondentů.

U této otázky tři respondenti správně neoznačili skupinu, do které jsou ve skautském oddíle zařazeni, a proto jsme byli nuceni z důvodu neplatnosti tyto 3 dotazníky vyřadit.

V uzavřené otázce číslo 4 v dotazníku měli respondenti vepsat do připraveného pole město, ve kterém navštěvují skautský oddíl.

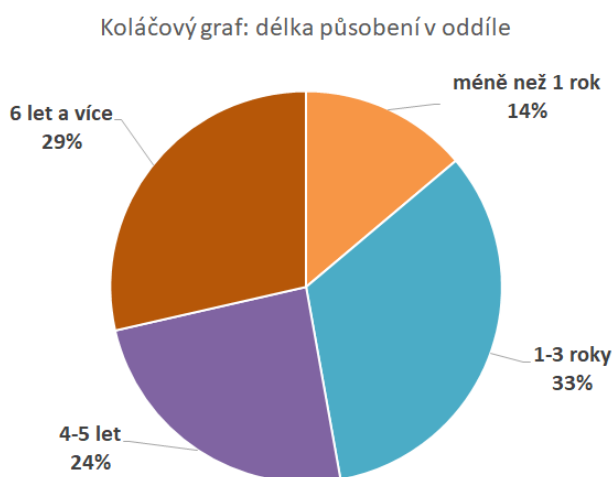

Graf č. 3 – Města skautských oddílů

Z grafu znázorňujícího město, ve kterém respondenti navštěvují skautský oddíl je zřejmé, že největší zastoupení v našem výzkumu zde měli respondenti ze skautských oddílů ve městě

Zlín, a to v četnosti 68 (29%) respondentů, ale také ve městě Vizovice se zastoupením 52 (23%) respondentů, jelikož se jedná o oddíly, zastřešené většími skautskými středisky. Nejmenší zastoupení respondentů v našem výzkumu měla města Malenovice a Napajedla, a to v četnosti 11 (5%) respondentů. Ostatní města skautských oddílů, která se zúčastnila našeho výzkumného šetření, tj. Želechovice, Fryšták, Otrokovice, Slušovice, jsou v našem výzkumu zastoupeny v rozmezí od 8% do 11% respondentů.

Další uzavřená otázka číslo 5 v dotazníku se dotazovala respondentů, jaká je délka jejich působení ve skautském oddíle. Odpovědi respondenti značili do polí v dotazníku, kde měli možnost volit z nabízených variant: méně než 1 rok, 1 až 3 roky, 4 až 5 let, 6 let a více.

Graf č. 4 – Délka působení ve skautském oddíle

Z grafu znázorňujícího délku působení respondentů ve skautském oddíle vyplývá, že největší počet 77 (33%) respondentů výběrového souboru tvořili děti a mládež navštěvující skautský oddíl po dobu 1 – 3 roky, následuje 66 (29%) respondentů s délkou působení ve skautském oddíle 6 let a více, přičemž v těsné závislosti je 56 (24%) respondentů, kteří navštěvují skautský oddíl po dobu 4 – 5 let. Respondenti, působící ve skautském oddíle pod dobu kratší než 1 rok, mají v našem výzkumu nejnižší 14% zastoupení s četností 32 respondentů.

5.4 Výzkumná metoda

Pro sběr co největšího množství informací o působení metod skautské výchovy na děti a mládež ve Zlíně a blízkém okolí jsme jako techniku sběru dat využili možnost zkoumání prostřednictvím kvantitativního výzkumu. Abychom získali odpovědi na naše výzkumné otázky a mohli provést testování stanovených hypotéz, sestavili jsme dotazník, při jehož

tvorbě bylo naší prioritou zformulovat otázky v dotazníku pro dostatečně dobrou srozumitelnost členům skautských oddílů ve věkovém rozmezí od 8 do 18 let.

Dle Chrásky se jeví nejefektivnější provedení dotazníkového šetření osobní předání dotazníků zvoleným respondentům a po jejich úspěšném vyplnění následné vybrání zpět k provedení analýzy dat (Chráska, 20017, s. 174).

Před zahájením výzkumného šetření jsme provedli pilotážní průzkum na vybraném menším vzorku respondentů, kterým jsme chtěli ověřit, zda jsou otázky v dotazníku položeny respondentům dostatečně srozumitelně. Konkrétně se jednalo o 2 členy skautského oddílu ve věku 9 let a 3 členy skautského oddílu ve věku 14 - 15 let. Pilotážním průzkumem jsme zjistili, že je formulace otázek v dotazníku srozumitelná, respondentům nečiní problém odpovídat na položené otázky a vyplnění dotazníku respondentům zabere maximálně 5 - 7 minut jejich času.

Pro distribuci dotazníků jsme se rozhodli upřednostnit osobní kontakt s vedoucími skautských oddílů, prostřednictvím kterých byly dotazníky respondentům předloženy k vyplnění. V případě zvolení distribuce dotazníků elektronickou formou jsme měli obavy z nízké návratnosti a z možného pocitu ztráty anonymity ze strany respondentů.

Před samotným zahájením výzkumného šetření jsme v prosinci 2017 požádali o součinnost vedoucího činovníka skautského střediska, který prostřednictvím emailové komunikace obeznámil jednotlivé vedoucí skautských středisek i oddílů ve Zlíně a blízkém okolí o plánovaném výzkumném šetření, zaměřeném na působení skautské výchovy na děti a mládež v jejich střediscích a jednotlivých oddílech. Očekávali jsme zpětnou vazbu od vedoucích činovníků oddílů, ale bohužel zájem o zapojení se do výzkumného šetření projevily pouze dva oddíly. Následně jsme si uvědomili, že žádost o součinnost při prováděném výzkumu byla situována do předvánočního období roku 2017, což pravděpodobně způsobilo zaneprázdněnost vedoucích skautských středisek a oddílů. Proto jsme se v nedělních dopoledních hodinách, dne 14. 1. 2018, dostavili na skautskou střediskovou radu konanou v klubovně situovanou za Krajskou nemocnicí Tomáše Bati ve Zlíně. Zde nám bylo umožněno prezentovat cíl našeho výzkumu včetně způsobu jeho provedení a požádat o spolupráci přítomné vedoucí oddílů zlínských skautů. Jelikož odezva byla velmi příznivá, ponechali jsme vedoucím oddílů potřebné množství dotazníků určených pro následnou distribuci na oddílových schůzkách jednotlivým členům skautských oddílů ve věku od 8 – 18 let. Při osobním kontaktování, distribuci a následném sběru dotazníků z ostatních skautských středisek a oddílů ve městě Otrokovice, Malenovice, Napajedla,

Fryšták, Želechovice (součást zlínského střediska Impeesa), Slušovice a Vizovice jsme se ze strany vedoucích oddílů i ostatních členů setkali s maximální vstřícností a ochotou zapojit se do našeho prováděného výzkumu.

Dotazník je tvořen 14 uzavřenými otázkami, z nichž 5 otázek je škálového typu. Prvními 5 otázkami zkoumáme sociodemografické ukazatele respondentů a současně nám slouží k získání základních informací o respondentech. Následující 2 otázky formou škálových otázek na originální šále 1 - 5 zjišťují, v jaké míře působí skautská výchova na rozvoj seberegulačních vlastností a zdokonalování zručností a dovedností u dětí a mládeže u různých věkových kategorií od 8 – 18 let. V další otázce měli možnost respondenti volit odpověď, zda mají ve svém oddíle vedoucího či rovera, na kterého se mohou obrátit s žádostí o radu či pomoc, přičemž vybírali z 3 nabízených možných odpovědí. V podobném duchu volby 3 nabízených odpovědí byla stanovena i následující otázka, zaměřená na povědomí respondentů o nebezpečí návykového chování. Dále jsme v následujících 2 otázkách škálového typu na originální škále 1 - 5 zkoumali, zda respondenti zaznamenali u svého chování vlivem působení skautské výchovy pozitivní změny, což vedlo k rozvoji jejich klíčových kompetencí a upevnění morálních hodnot. Jelikož je se členstvím ve skautském oddílu neodmyslitelně spjato také přátelství, mapovali jsme prostřednictvím další otázky v dotazníku, zda nabízí respondentovi jeho oddíl naplnění v oblasti kamarádkého či přátelského vztahu. Další otázka nám sloužila pro orientaci, kterých společných skautských činností se respondenti účastní nejraději, přičemž volili na originální škále 1 - 5. Poslední otázkou jsme měli v úmyslu zařadit respondenty do konkrétních skautských oddílů či družin. Jelikož někteří respondenti nabyli obav ze ztráty naprosté anonymity, rozhodli se tuto dobrovolnou otázku nevyplnit, což jsme respektovali (nevyplněná odpověď na tuto otázku nemá vliv na výsledky našeho výzkumu), jelikož důvěryhodnost a pravdivost odpovědí se s pocitem naprosté anonymity respondenta zvyšuje.

Výzkum jsme realizovali v průběhu měsíce ledna až února 2018, přičemž s žádostí o spolupráci a vyplnění dotazníků jsme osobně oslovili sedm skautských středisek s velmi kladnou odezvou.

Celkem jsme mezi členy skautských oddílů distribuovali 290 dotazníků, z nichž 44 nám bylo vráceno nevyplněných a 15 dotazníků jsme vyřadili, a to z důvodu nesprávného zaznamenání odpovědí do předem připravených polí v dotazníku. Pro zpracování dat a jejich následnou analýzu jsme použili 231 správně vyplněných dotazníků.

Město či obec skautských středisek, oddílů	Absolutní četnost				
	počet členů od 8 do 18 let	distribuovaných dotazníků	neplatných dotazníků	nevyplněných dotazníků	vyplněných dotazníků
Fryšták	64	30	0	11	19
Napajedla	43	20	0	9	11
Otrokovice	65	30	2	2	26
Slušovice	37	30	0	5	25
Vizovice	70	60	5	3	52
Zlín + Želechovice	180	100	8	5	87
Zlín - Malenovice	25	20	0	9	11
Celkem	484	290	15	44	231

*Tabulka č. 2 – Přehled distribuovaných dotazníků dle skautských středisek
Zdroj: vlastní výzkum ve skautských oddílech*

5.5 Zpracování dat

Výzkumné šetření bylo provedeno na základě kvantitativního výzkumu formou metodologického přístupu. Při zpracování dat jsme si získaná zdrojová data z našeho dotazníkového šetření přepsali a vložili do tabulky v programu Microsoft Excel (obr. č. 8), do níž byla data vkládána dle vytvořeného code booku (obr. č. 9), ve kterém byl každé proměnné přidělen číselný kód pro účelné zpracování dat prostřednictvím tabulek četností, výpočtu charakteristiky polohy (modus, aritmetický průměr), grafů a výpočtu testů nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Výsledky jsme znázornili ve dvou typech grafů. Konkrétně jsme pro znázornění četností a procentuálního zastoupení hodnocení respondentů použili koláčové grafy a výsledky testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku byly vyobrazeny v grafech interakcí. Ke zpracování a analýze dat jsme využili PC program STATISTICA 13.

Aritmetickým průměrem jsme počítali střední hodnoty, což nám pro shrnutí výzkumných otázek umožnilo zjistit nejvíce či nejméně respondenty preferovanou dotazovanou oblast. Modusem jsme zjišťovali, která hodnota se v našem souboru nachází nejčastěji.

Pro potřeby účelného ověření hypotéz jsme prostřednictvím aritmetického průměru určili, jaké morální hodnoty jsou pro život respondentů nejvíce či nejméně důležité (výzkumné otázky včetně hypotéz číslo 7.1 – H₁, 7.2 – H₂, 7.3 – H₃, 7.4 – H₄).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	id	pořadí	číslo dotazníku							
2	pohlaví	otázka č. 1	1 - dívka	2 - chlapec						
3	věk	otázka č. 2	uvedeno v letech	1 - 8-10	2 - 11-15	3 - 16-18				
4	skupina	otázka č. 3	1 - vlčata-světlušky	2 - skauti-skautky	3 - roveři-rangers					
5	město oddílu	otázka č. 4	1 - Fryšták	2 - Napajedla	3 - Otrokovice	4 - Slušovice	5 - Vizovice	6 - Zlín	7 - Želechovice	8 - Malenovice
6	délka navštěvování oddílu	otázka č. 5	1 - méně než 1 rok	2 - 1-3 roky	3 - 4-5 let	4 - 6 let a více				
7	rozvoj seberegulačních vlast.	otázka č. 6	1 - zvládám	2 - téměř zvládám	3 - resp. má nevyhraněný názor	4 - téměř nezvládám	5 - nezvládám			
8	nauka zručností a dovedností	otázka č. 7	1 - naučil/a	2 - téměř naučil/a	3 - resp. má nevyhraněný názor	4 - téměř nenaučil/a	5 - nenaučil/a			
9	nalezení opory v oddíle	otázka č. 8	1 - ano - vyskytuje	2 - ne - nevyskytuje	3 - nevím					
10	návykové chování	otázka č. 9	1 - nebezpečné	2 - bezpečné	3 - nevím					
11	rozvoj klíčových kompetencí	otázka č. 10	1 - ano, přiměl	2 - téměř přiměl	3 - resp. má nevyhraněný názor	4 - téměř nepřiměl	5 - nepřiměl			
12	osvojení morálních hodnot	otázka č. 11	1 - důležité	2 - téměř důležité	3 - resp. má nevyhraněný názor	4 - téměř nedůležité	5 - nedůležité			
13	nalezení přátelství	otázka č. 12	1 - ano, našel/našla	2 - nenašel/nenašla	3 - nevím					
14	nejvíce oblíbené skautské akce	otázka č. 13	1 - rád/a	2 - téměř rád/a	3 - resp. má nevyhraněný názor	4 - téměř nerad/a	5 - nerad/a			
15	název oddílu	otázka č. 14								

Obrázek č. 9 – Code book v Microsoft Excel

6 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

V této kapitole se zaměřujeme na analýzu a následnou interpretaci dat získaných z našeho výzkumného dotazníkového šetření. Postupným zpracováním odpovědí a názorů našich respondentů, které tvořili děti a mládež ve věku od 8 do 18 let navštěvující skautské oddíly ve Zlíně a blízkém okolí, se nám postupně podařilo odpovědět na stanovené výzkumné otázky, které jsme v níže uvedené kapitole podrobněji rozpracovali.

K rozboru každé výzkumné otázky jsme přistupovali individuálně a data, získaná z dotazníkového šetření jsme dle typu otázky vyhodnotili prostřednictvím tabulek četností, koláčových grafů či modusu. Pro lepší orientaci a celkové shrnutí jednotlivých výzkumných otázek jsme využili možnost zpracování dat formou aritmetického průměru. Pro ověření stanovených hypotéz jsme zapracovali zjištěná data do kontingenčních tabulek, na jejichž základech jsme vypočetli testy nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Ve snaze o provedení účelného ověření hypotéz byly u výzkumných otázek číslo 7.2 a 7.4 provedeny dichotomie škál.

6.1 Výzkumné otázky a hypotézy

1. Jaké seberegulační vlastnosti jsou prostřednictvím skautské výchovy u dětí a mládeže ve věku od 8 – 18 let rozvíjeny?

Respondenti měli možnost odpovědět na škálovou otázku č. 6 v dotazníku, jaké osobní vnitřní překážky jsou pro ně díky skautskému oddílu jednodušší překonat. Odpovědi značili křížkem do tabulky na originální škále v rozmezí 1 – 5, kdy krajní hodnota (1) na originální škále značila zvládnutí překonání vnitřních překážek a krajní hodnota (5) na originální škále značila, že respondent nezvládá překonat různé vnitřní překážky. Tabulka v dotazníku obsahuje sedm položek 6 a) – 6 g) vztahujících se k různým seberegulačním vlastnostem. Na výzkumnou otázku je odpovězeno v pěti níže uvedených podotázkách 1.1 – 1.5. Respondenti zde konkrétně hodnotili, jak se jim díky skautskému oddílu daří posílit odvahu, sebeovládání, zvýšit sebehodnocení a vytrvalost (houževnatost) při zátěžových situacích.

1.1 Zvládají respondenti působením skautské výchovy lépe překonávat své vnitřní limity?

Škálovou podotázkou č. 6 a) v dotazníku jsme se ptali, zda se respondentům podařilo za období, po které navštěvují skautský oddíl, potlačit například obavy ze tmy v lese a tím překonat psychickou překážku neboli překonat sebe sama.

postoj	Tabulka četností: překonání obav ze tmy			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
zvládám	89	89	38,5	38,5
téměř zvládám	70	159	30,3	68,8
nevyhraněný náz.	48	207	20,8	89,6
téměř nezvládám	16	223	6,9	96,5
nezvládám	8	231	3,5	100,0

Tabulka č. 3 – četnost postojů k překonání obav ze tmy

Z tabulky četností je zřejmé, že z celkového počtu 231 respondentů se našeho výzkumného šetření zúčastnilo 89 (39%) respondentů, kteří vlivem působení skautské výchovy dokáží plně překonat své vnitřní limity a 70 (30%) respondentů je dokáže téměř překonat. Téměř nezvládá své vnitřní limity překonat 16 (7%) respondentů a 8 (3%) je nedokáže překonat vůbec. Zbývajících 48 (21%) respondentů má nevyhraněný názor.

1.2 Zvládají respondenti působením skautské výchovy zaujmout hodnotnější postoj ke svému sebeovládání?

Působení skautské výchovy v oblasti rozvoje sebeovládání dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let jsme mapovali prostřednictvím podotázek číslo 6 b), 6 c), 6 d) v dotazníku.

Škálovou podotázkou č. 6 b) v dotazníku jsme zjišťovali, zda se respondentům podařilo za období, po které navštěvují skautský oddíl zvládnout přijetí prohry při společných aktivitách a tím posílit své sebeovládání.

postoj	Tabulka četností: překonání prohry			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
zvládám	136	136	58,9	58,9
téměř zvládám	74	210	32,0	90,9
nevyhraněný náz.	15	225	6,5	97,4
téměř nezvládám	3	228	1,3	98,7
nezvládám	3	231	1,3	100,0

Tabulka č. 4 – četnost postojů - překonání prohry

Z tabulky četností vyplývá, že z celkového počtu 231 respondentů se našeho výzkumného šetření zúčastnilo 136 (59%) respondentů, kteří díky skautskému oddílu zvládají překonat pocity frustrace a přijmout prohru při společných skautských aktivitách a také 74 (32%) respondentů, kteří přijetí své prohry dokáží již téměř zvládnout. Další 3 (1%) respondenti se s přijetím prohry téměř neztotožňují a 3 (1%) respondenti prozatím prohru při společných aktivitách celkově nezvládají. Zbývajících 15 (7%) respondentů má nevyhraněný názor.

Škálovou podotázkou č. 6 c) v dotazníku jsme zjišťovali, zda se respondentům podařilo za období, po které navštěvují skautský oddíl zvládnout vyvarovat se vulgárním výrazům a tím posílit své sebeovládání.

postoj	Tabulka četností: nemluvit vulgárně			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
zvládám	78	78	33,8	33,8
téměř zvládám	64	142	27,7	61,5
nevyhraněný náz.	54	196	23,4	84,8
téměř nezvládám	23	219	10,0	94,8
nezvládám	12	231	5,2	100,0

Tabulka č. 5 – četnost postojů - nemluvit vulgárně

Z tabulky četností vyplývá, že z celkového počtu 231 respondentů zúčastněných našeho výzkumné šetření činí 78 (34%) respondentů, kteří dobře zvládají vyvarovat se vulgárním výrazům a 64 (28%) respondentů se tomuto verbálnímu projevu již téměř zvládá vyvarovat. Dalších 23 (10%) respondentům se příliš nedaří vyhýbat projevům vulgárních výrazů a 12 (5%) respondentů prozatím vůbec nezvládá vyvarovat se vulgárním výrazům. Zbývajících 54 (23%) respondentů má nevyhraněný názor.

Škálovou podotázkou č. 6 d) v dotazníku jsme zjišťovali, zda se respondentům podařilo za dobu, po kterou navštěvují skautský oddíl omezit přerušování mluvícího svými verbálními projevy a tím posílit sebeovládání.

postoj	Tabulka četností: neskákat do řeči			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
zvládám	58	58	25,1	25,1
téměř zvládám	90	148	39,0	64,1
nevyhraněný náz.	47	195	20,3	84,4
téměř nezvládám	24	219	10,4	94,8
nezvládám	12	231	5,2	100,0

Tabulka č. 6 – četnost postojů – neskákat do řeči

Z tabulky četností je patrné, že se našeho výzkumného šetření zúčastnilo 90 (39%) respondentů, kteří téměř zvládají nepřerušovat mluvícího svými verbálními projevy a 58 (25%) respondentů plně zvládajících nevstupovat mluvícímu do řeči, čímž dochází u každého jedince k posilování sebeovládání a projevu úcty k právě mluvícímu. Dalších 24 (11%) respondentů se téměř nezvládá zdržet přerušování mluvícího a 12 (5%) respondentů prozatím tento „nešvar“ vůbec nezvládá překonat. Zbýlých 47 (20%) respondentů má nevyhraněný názor.

1.3 Zvládají respondenti působením skautské výchovy jít vstříc výzvě k posílení jejich sebehodnocení?

Škálou podotázkou č. 6 e) v dotazníku jsme se snažili zmapovat, zda se respondentům podařilo za dobu, po kterou navštěvují skautský oddíl nalézt sílu jít skrz překážky a hledat cestu ke splnění úkolu a tím posílit své sebehodnocení.

postoj	Tabulka četností: jít skrz překážky			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
zvládám	114	114	49,4	49,4
téměř zvládám	92	206	39,8	89,2
nevyhraněný náz.	20	226	8,7	97,8
téměř nezvládám	1	227	0,4	98,3
nezvládám	4	231	1,7	100,0

Tabulka č. 7 – četnost postojů – jít skrz překážky

Z tabulky četností je zřejmé, že z celkového počtu 231 respondentů, kteří se zúčastnili našeho výzkumu, se dokáže 114 (49%) respondentů nevyhýbat překážkám a mají snahu nalézt cestu ke správnému splnění úkolu, podobně jako 92 (40%) respondentů, kteří tuto situaci téměř zvládají, čímž posilují přístup ke svému sebehodnocení. Naopak 1 respondent v sobě sílu na překonání překážky téměř nenachází a 4 (2%) respondenti životní překážky obcházejí. Zbývajících 20 (9%) respondentů má nevyhraněný názor.

1.4 Zvládají respondenti působením skautské výchovy osvojování sebekritického myšlení?

Škálou podotázkou č. 6 f) v dotazníku jsme se snažili zjistit, zda se respondentům podařilo za období, po které navštěvují skautský oddíl, naučit se přijmout kritiku za nesprávně provedenou činnost a tím posílit své sebekritické myšlení.

postoj	Tabulka četností: překonat kritiku			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
zvládám	85	85	36,8	36,8
téměř zvládám	90	175	39,0	75,8
nevyhraněný náz.	41	216	17,7	93,5
téměř nezvládám	6	222	2,6	96,1
nezvládám	9	231	3,9	100,0

Tabulka č. 8 – četnost postojů – překonat kritiku

Z tabulky četností je patrné, že přijetí kritiky není pro žádného jedinca jednoduchou záležitostí, o čemž vypovídá i výsledek našeho výzkumného šetření, kdy 90 (39%)

respondentů téměř zvládá přijmout kritiku a 85 (37%) respondentů již přijetí kritiky naprosto zvládá. Je zde samozřejmě i 6 (2%) respondentů, kteří se prozatím téměř nedokázali vyrovnat s kritikou své provedené činnosti, přičemž 9 (4%) respondentů kritiku nedokáže přijmout vůbec. Zbývajících 41 (18%) respondentů má nevyhraněný názor.

1.5 Zvládají respondenti působením skautské výchovy zvýšit svou vytrvalost při zátěžových situacích?

Škálovou podotázkou č. 6 g) v dotazníku jsme se snažili zjistit, zda se respondentům podařilo za dobu, po kterou navštěvují skautský oddíl úspěšněji překonávat při skautských výpravách pocity únavy, chladu, horka a tím posílit svou vytrvalost a houževnatost.

postoj	Tabulka četností: překonání únavy, chladu			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
zvládám	109	109	47,2	47,2
téměř zvládám	80	189	34,6	81,8
nevyhraněný náz.	33	222	14,3	96,1
téměř nezvládám	4	226	1,7	97,8
nezvládám	5	231	2,2	100,0

Tabulka č. 9 – četnost postojů – překonání únavy, chladu

Z tabulky četností vyplývá, že z celkového počtu 231 respondentů se 109 (47%) respondentů domnívá, že za období působení ve skautském oddíle se zocelili ve zvládání překonání únavy, chladu či horka při skautských aktivitách a dalších 80 (35%) respondentů dokáže nepříjemné pocity z nadměrné zátěže téměř překonat. Samozřejmě se v našem výzkumu vyskytli i respondenti v četnosti 4 (2%), kteří se domnívají, že se jim téměř nedaří překonávat pocity chladu a únavy a dalších 5 (2%) respondentů nezvládá tyto pocity překonat vůbec. Zbývajících 33 (14%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

Shrnutí:

Pro celkové shrnutí výzkumné otázky č. 1, týkající se působení skautské výchovy na děti a mládež ve věku od 8 do 18 let v oblasti rozvoje seberegulačních vlastností, jsme prostřednictvím vypočítání aritmetického průměru vyhodnotili seberegulační vlastnosti, které jsou z pohledu respondentů rozvíjeny ve vyšší míře a naopak v míře nižší.

Proměnná	Popisné statistiky: Aritmetický průměr				
	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Sm.odch.
6a-překonání obav ze tmy	231	2,06	1,00	5,00	1,09
6b-překonat prohru	231	1,54	1,00	5,00	0,78
6c-nemluvit vulgárně	231	2,25	1,00	5,00	1,17
6d-neskákat do řeči	231	2,32	1,00	5,00	1,11
6e-jít skrz překážky	231	1,65	1,00	5,00	0,80
6f-překonat kritiku	231	1,98	1,00	5,00	1,00
6g-překonání únavy, chladu	231	1,77	1,00	5,00	0,91

Tabulka č. 10 – Aritmetický průměr – rozvoj seberegulačních vlastností

Z tabulky aritmetického průměru je zřejmé, že působením skautské výchovy dokáží respondenti z výčtu seberegulačních vlastností nejlépe zvládnout překonávání prohry při společných aktivitách ($\mu = 1,54$) a tím posilovat své sebeovládání. Naopak nejméně zvládají nepřerušovat mluvícího svými verbálními projevy ($\mu = 2,32$). Z praxe v dětském kolektivu je nám známo, že právě vstupování mluvícímu do hovoru se dětem a mládeži daří jen ztěžka eliminovat. Každá ze zkoumaných seberegulačních vlastností v sobě zahrnuje specifické složky sebepoznání, vědomí vlastní existence či překování sebe sama, a proto vzhledem k našemu výzkumnému vzorku musíme přihlédnout i k věkové rozmanitosti našeho výzkumného souboru.

2. Jaké dovednosti a zručnosti rozvíjí skautský oddíl u dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let?

Respondenti odpovídali na škálovou otázku č. 7 v dotazníku, jakým dovednostem a zručnostem, uvedeným v tabulce v dotazníku, měli možnost se za dobu působení ve skautském oddíle naučit. Odpovědi značili křížkem do tabulky na originální škále v rozmezí 1 – 5, kdy krajního hodnota (1) na originální škále značila názor ano – respondent se naučil dovednostem a krajní hodnota (5) na originální škále značila názor ne - respondent se dovednostem nenaučil. Tabulka v dotazníku obsahuje osm položek 7a) – 6h) vztahujících se k různým typům dovedností. Na výzkumnou otázku je odpovězeno v pěti níže uvedených podotázkách 2.1 – 2.5. Respondenti zde konkrétně hodnotili, zda se za dobu působení ve skautském oddíle naučili či zdokonalili v dovednostech, jako jsou orientační schopnosti v terénu a v přírodě, zdravotní, základy vaření, kreativita, zručnost a fyzická zdatnost.

2.1 Umožňuje respondencím skautská výchova rozvoj jejich orientačních schopností v přírodním prostoru?

Působení skautské výchovy v oblasti zdokonalení dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let v orientačních schopnostech v terénu a přírodě jsme zjišťovali prostřednictvím podotázek číslo 7 a), 7 b), 7 c) v dotazníku.

Škálou podotázkou č. 7 a) v dotazníku jsme se snažili zmapovat, zda se respondenti při skautských aktivitách naučili orientovat podle mapy, buzoly či GPS navigací, čímž si zdokonalili svou schopnost orientace v neznámém terénu.

postoj	Tabulka četností: pochod dle mapy			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
naučila/a	78	78	33,8	33,8
téměř naučil/a	54	132	23,4	57,1
nevyhraněný náz.	37	169	16,0	73,2
téměř nenaučil/a	42	211	18,2	91,3
nenaučil/a	20	231	8,7	100,0

Tabulka č. 11 – četnost postojů – pochod dle mapy

Z tabulky četností je patrné, že z celkového počtu 231 respondentů se 78 (34%) respondentů za dobu působení ve skautském oddíle naučilo dobře pracovat s mapou, buzolou nebo GPS navigací a dalších 54 (23%) respondentů se domnívá, že se této dovednosti naučili vcelku obstojně. Naopak 42 (18%) respondentů se ve skautském oddíle orientaci v prostoru prozatím téměř nenaučili a dalších 20 (9%) respondentů se v prostoru za pomoci mapy, buzoly či GPS navigace neorientují. Zbývajících 37 (16%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

Škálou podotázkou č. 7 b) v dotazníku jsme se snažili zmapovat, zda se respondenti při skautských aktivitách naučili používat nouzové signály či morseovu abecedu, čímž se zdokonalili v řešení krizových situací.

postoj	Tabulka četností: znalost signálů			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
naučila/a	51	51	22,1	22,1
téměř naučil/a	66	117	28,6	50,6
nevyhraněný náz.	50	167	21,6	72,3
téměř nenaučil/a	39	206	16,9	89,2
nenaučil/a	25	231	10,8	100,0

Tabulka č. 12 – četnost postojů – znalost signálů

Z tabulky četností vyplývá, že z celkového počtu 231 respondentů, kteří se zúčastnili našeho výzkumného šetření se 66 (29%) respondentů domnívá, že za období působení ve skautském oddíle si dokázali téměř obstojně osvojit používání nouzových signálů a 51 (22%) respondentů hodnotí, že tyto signály ovládá dobře. Dalších 39 (17%) respondentů si nouzové signály a morseovu abecedu téměř neosvojili a 25 (11%) respondentů tyto signály neumí používat vůbec. Zbývajících 50 (21%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

Škálou podotázkou č. 7 c) v dotazníku jsme se snažili zmapovat, zda se respondenti při skautských aktivitách naučili rozpoznávat druh zvěře dle stop ve sněhu, čímž si prohloubili schopnosti orientace v přírodním prostoru i vztahu k přírodě.

postoj	Tabulka četností: určení stopy zvěře			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
naučila/a	28	28	12,1	12,1
téměř naučil/a	67	95	29,0	41,1
nevyhraněný náz.	81	176	35,1	76,2
téměř nenaučil/a	37	213	16,0	92,2
nenaučil/a	18	231	7,8	100,0

Tabulka č. 13 – četnost postojů – určení stopy zvěře

Z tabulky četností nám vyplývá, že z celkového počtu 231 respondentů se našeho výzkumu zúčastnilo 67 (29%) respondentů, kteří hodnotí, že se ve skautském oddíle částečně naučili rozpoznávat stopy zvěře zanechané ve sněhu a 28 (12%) respondentů uvedlo, že se v této dovednosti ve skautském oddíle dobře zdokonalili. Dalších 37 (16%) respondentů hodnotí své dovednosti rozlišit stopy zvěře ve sněhu téměř negativně a 18 (8%) respondentů se v této oblasti prozatím nezdokonalilo. Zbývajících 81 (35%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

2.2 Umožňuje skautská výchova zdokonalení jejich znalostí a dovedností v oblasti zdravotní péče?

Škálou podotázkou č. 7 d) v dotazníku jsme chtěli zjistit, zda se respondenti při skautských aktivitách naučili ošetřit základních zranění, jako je například popálenina, krvácející odřenina, bodnutí hmyzem, čímž se naučili či zdokonalili v poskytnutí první pomoci.

postoj	Tabulka četností: ošetřit zákl.zranění			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
naučila/a	96	96	41,6	41,6
téměř naučil/a	80	176	34,6	76,2
nevyhraněný náz.	24	200	10,4	86,6
téměř nenaučil/a	24	224	10,4	97,0
nenaučil/a	7	231	3,0	100,0

Tabulka č. 14 – četnost postojů – ošetření základní zranění

Tabulka četností nám vypovídá, že z celkového počtu 231 respondentů se našeho výzkumného šetření zúčastnilo 96 (42%) respondentů, kteří se za období působení ve skautském oddíle dobře naučili základům zdravotní péče a 80 (35%) respondentů hodnotí, že si tyto základy postupně osvojují. Dalších 24 (10%) respondentů se domnívá, že by pravděpodobně nedokázali ošetřit základní zranění a 7 (3%) respondentů hodnotí své znalosti a dovednosti v oblasti zdravotní péče negativně. Zbývajících 24 (10%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

2.3 Umožňuje respondentům skautská výchova naučit se základům samostatné přípravy pokrmů?

Škálou podotázkou č. 7 e) v dotazníku jsme zjišťovali, zda se respondenti při skautských aktivitách naučili připravit chutné jídlo z přidělených surovin, čímž se zdokonalili v základech vaření.

postoj	Tabulka četností: připravit jídlo			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
naučila/a	80	80	34,6	34,6
téměř naučil/a	92	172	39,8	74,5
nevyhraněný náz.	34	206	14,7	89,2
téměř nenaučil/a	16	222	6,9	96,1
nenaučil/a	9	231	3,9	100,0

Tabulka č. 15 – četnost postojů – připravit jídlo

Z tabulky četností je zřejmé, že z celkového počtu 231 respondentů se našeho výzkumného šetření zúčastnilo 92 (40%) respondentů hodnotících své dovednosti v oblasti základů vaření vcelku obstojně a 80 (34%) respondentů je toho názoru, že se za dobu působení ve skautském oddíle dobře naučilo základům přípravy chutných pokrmů z přidělených surovin. Dalších 16 (7%) respondentů prozatím nehodnotí své kuchařské dovednosti příliš obstojně a 9 (4%)

respondentů hodnotí své dovednosti v této oblasti negativně. Zbývajících 34 (15%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

2.4 Umožňuje respondentům skautská výchova rozvoj jejich kreativity ve volné přírodě?

Působení skautské výchovy v oblasti rozvoje kreativity a zručnosti dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let jsme mapovali prostřednictvím podotázek číslo 7 f), 7 g) v dotazníku.

Škálou podotázkou č. 7 f) v dotazníku jsme zjišťovali, zda se respondenti při skautských aktivitách naučili postavit příbytek z materiálu nalezeného ve volné přírodě, čímž se zdokonalili ve své kreativitě.

postoj	Tabulka četností: postavit příbytek			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
naučila/a	85	85	36,8	36,8
téměř naučil/a	77	162	33,3	70,1
nevyhraněný náz.	39	201	16,9	87,0
téměř nenaučil/a	19	220	8,2	95,2
nenaučil/a	11	231	4,8	100,0

Tabulka č. 16 – četnost postojů – postavit příbytek

Z tabulky četností vyplývá, že z celkového počtu 231 respondentů se našeho výzkumu zúčastnilo 85 (37%) respondentů, kteří hodnotí, že se za dobu působení ve skautském oddíle naučili kreativně pracovat s přírodním materiálem ve volné přírodě a zhotovit například příbytek vhodný pro přenocování v nouzových situacích a 77 (33%) respondentů v dotaznících uvedlo, že se ve svých schopnostech pro kreativní tvorbu ve volné přírodě vcelku obstojně zdokonalují. Dalších 19 (8%) respondentů se domnívá, že se v kreativních dovednostech příliš nezdokonalili a 11 (5%) respondentů nespátuje v kreativní tvorbě ve volné přírodě své přednosti. Zbývajících 39 (17%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

Škálou podotázkou č. 7 g) v dotazníku jsme se snažili zjistit, zda se respondenti při skautských aktivitách naučili založit oheň bez použití papíru na podpal a následně zahladit tábořiště, čímž se zdokonalili nejen ve své kreativitě, ale i zručnosti ve volné přírodě.

postoj	Tabulka četnosti: rozdělat oheň			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
naučila/a	102	102	44,2	44,2
téměř naučil/a	68	170	29,4	73,6
nevyhraněný náz.	34	204	14,7	88,3
téměř nenaučil/a	14	218	6,1	94,4
nenaučil/a	13	231	5,6	100,0

Tabulka č. 17 – četnost postojů – rozdělat oheň

Z tabulky četnosti je patrné, že z celkového počtu 231 respondentů se našeho výzkumného dotazníkového šetření zúčastnilo 102 (44%) respondentů, kteří se za období působení ve skautském oddíle zdokonalili ve svých zručnostech v přírodních podmínkách a 68 (29%) respondentů hodnotí svůj rozvoj zručností vcelku pozitivně. Dalších 14 (6%) respondentů se domnívá, že se příliš nezdokonalilo ve svých zručnostech v přírodních podmínkách a 13 (6%) respondentů hodnotí svou zručnost negativně. Zbývajících 34 (15%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

2.5 Umožňuje respondentům skautská výchova posílit jejich fyzickou zdatnost?

Škálou podotázkou č. 7 h) jsme mapovali, zda mají respondenti na společných skautských výpravách větší výdrž při dlouhém pochodu s těžkou batožinou na zádech, čímž se zvýšila jejich fyzická zdatnost.

postoj	Tabulka četností: výdrž při pochodu			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
naučila/a	96	96	41,6	41,6
téměř naučil/a	69	165	29,9	71,4
nevyhraněný náz.	44	209	19,0	90,5
téměř nenaučil/a	12	221	5,2	95,7
nenaučil/a	10	231	4,3	100,0

Tabulka č. 18 – četnost postojů – výdrž při pochodu

Z tabulky četností je patrné, že z celkového počtu 231 respondentů se našeho výzkumu zúčastnilo 96 (42%) respondentů, kteří uvedli, že se za dobu působení ve skautském oddíle plně zdokonalili ve fyzické zdatnosti a 69 (30%) respondentů hodnotí svou fyzickou zdatnost za vcelku zvýšenou. Dalších 12 (5%) respondentů není příliš spokojeno se svou fyzickou zdatností a 10 (4%) respondentů hodnotí tuto zdatnost negativně. Zbývajících 44 (19%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

Shrnutí:

Pro celkové shrnutí výzkumné otázky č. 2, týkající se působení skautské výchovy na děti a mládež ve věku od 8 do 18 let v oblasti rozvoje dovedností a zručností, jsme za pomoci výpočtu charakteristicky polohy prostřednictvím aritmetického průměru vyhodnotili dovednosti a zručnosti, které jsou z pohledu respondentů rozvíjeny ve vyšší míře a naopak v míře nižší.

Proměnná	Popisné statistiky: Aritmetický průměr				
	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Sm.odch.
7a-pochod dle mapy	231	2,45	1,00	5,00	1,35
7b-znalost signálů	231	2,66	1,00	5,00	1,29
7c-určit stopu zvěře	231	2,78	1,00	5,00	1,10
7d-ošetřit zákl.zranění	231	1,99	1,00	5,00	1,10
7e-připravit jídlo	231	2,06	1,00	5,00	1,06
7f-postavit příbytek	231	2,11	1,00	5,00	1,14
7g-rozdělat oheň	231	2,00	1,00	5,00	1,16
7h-výdrž při pochodu	231	2,01	1,00	5,00	1,10

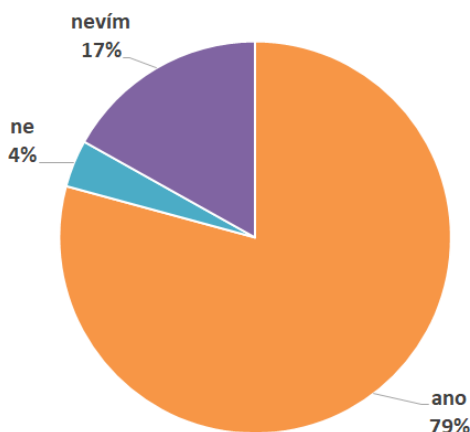
Tabulka č. 19 – Aritmetický průměr – rozvoj dovedností a zručností

Z tabulky aritmetického průměru je zřejmé, že působením skautské výchovy jsou z pohledu respondentů z výčtu dovedností a zručností v největší míře rozvíjeny dovednosti z oblasti zdravotní péče ($\mu = 1,99$) a naopak nejméně se respondenti dokáží zorientovat ve zvířecích stopách zanechaných ve sněhu ($\mu = 2,78$), což jistě není dovednostní oblast, jejíž nedostatky by mohly členům skautských oddílů působit větší nesnáze.

3. Nabízí dětem a mládeži ve věku od 8 do 18 let členství ve skautském oddíle psychickou oporu ze strany vedoucích činovníků?

Respondenti odpovídali na **uzavřenou otázku č. 8** v dotazníku, zda mají ve svém oddíle osobu z řad vedoucích činovníků, na kterou se mohou s důvěrou obrátit s žádostí o radu či pomoc. Hodnotili prostřednictvím odpovědí ano, ne, nevím.

Koláčový graf: psychická opora ze strany vedoucích

Graf č. 5 – Psychická opora

Z výše uvedeného grafu je patrné, že se našeho výzkumu formou dotazníkového šetření zúčastnilo 189 (79%) respondentů, kteří ve svém skautském oddíle našli psychickou oporu ve svém vedoucím či roverovi a 9 (4%) respondentů uvedlo, že psychickou oporu ve svém oddíle nenalezli. Zbývajících 39 (17%) respondentů prozatím v této oblasti nemá jasno a tudíž neví, zda psychickou oporu z řad vedoucích činovníků našli či ne.

4. Jaké povědomí mají děti a mládež ve věku od 8 do 18 let navštěvující skautský oddíl o nebezpečí závislostního chování?

Uzavřenou otázkou č. 9 v dotazníku jsme se snažili zjistit, jaké konkrétní závislostní chování považují respondenti za bezpečné či nebezpečné, přičemž měli možnost hodnotit ze čtyř typů závislostního chování. Křížkem zaznačili do předem připravených polí variantu (1) nebezpečné, (2) bezpečné, (3) nevím.

Jelikož v otázce číslo 9 v dotazníku pracujeme s nominálními daty, mapovali jsme názory respondentů na nebezpečí návykového chování prostřednictvím zpracování dat metodou modus, kterým jsme zjistili, jakou variantu odpovědi respondenti zvolili nejčastěji.

Proměnná	Popisné statistiky: Aritmetický průměr a modus						
	N platných	Průměr	Modus	Počet výskytů	Minimum	Maximum	Sm.odch.
9a-nebezpečí alkoholu	231	1,35	1	177	1,00	3,00	0,67
9b-nebezpečí drog	231	1,06	1	223	1,00	3,00	0,33
9c-nebezpečí PC her	231	1,89	2	87	1,00	3,00	0,78
9d-nebezpečí automaty	231	1,15	1	207	1,00	3,00	0,47

Tabulka č. 20 – Aritmetický průměr a modus – povědomí o nebezpečí závislostního chování

Z tabulky aritmetického průměru a modusu nám vyplývá, že z celkového výčtu závislostního chování považuje z 231 respondentů 223 z nich za nejvíce nebezpečné pro jejich život drogovou závislost. Z výsledků výzkumu je zřejmé, že jsou respondenti dobře informováni o možných životních nástrahách, týkajících se i gamblerství, kdy z celkového počtu 231 respondentů zvolilo variantu označující nebezpečí pro jejich život 207 respondentů. Závislostní chování spojené s požíváním alkoholických nápojů považuje za nebezpečné 177 respondentů z celkového počtu 231 respondentů. Naopak ze všech zúčastněných respondentů pokládá 87 z nich hraní počítačových her za závislost neohrožující jejich život.

5. Jaké klíčové kompetence rozvíjí skautský oddíl u dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let?

Respondenti odpovídali na škálovou otázku č. 10 v dotazníku, zda se domnívají, že je skautský oddíl přiměl ke změně jejich chování. Odpovědi značili křížkem do tabulky na originální škále v rozmezí 1 – 5, kdy krajní hodnota (1) na originální škále značila názor ano, přiměl a krajní hodnota (5) na originální škále značila názor ne, nepřiměl respondenta ke změně chování. Tabulka v dotazníku obsahuje šest položek 10 a) – 10 f) vztahujících se k různým typům projevů vůle a chování. Na výzkumnou otázku je odpovězeno v pěti níže uvedených podotázkách číslo 5.1 – 5.5. Respondenti zde konkrétně hodnotili, zda je působení ve skautském oddíle přimělo k rozvoji samostatnosti, týmové spolupráce, upřímného jednání, zodpovědnosti či vzájemné komunikace.

5.1 Působí skautská výchova na rozvoj samostatného jednání respondentů?

Na škálovou podotázku č. 10 a) v dotazníku respondenti odpovídali, zda se domnívají, že vlivem skautské výchovy se o svou osobu dokáží lépe postarat, čímž se zdokonalili v samostatném jednání.

postoj	Tabulka četností: postarat se o sebe			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
přiměl	126	126	54,5	54,5
téměř přiměl	81	207	35,1	89,6
nevyhraněný náz.	16	223	6,9	96,5
téměř nepřiměl	3	226	1,3	97,8
nepřiměl	5	231	2,2	100,0

Tabulka č. 21 – četnost postojů – postarat se o sebe

Z tabulky četností vyplývá, že z celkového počtu 231 respondentů se našeho výzkumu zúčastnilo 126 (55%) respondentů, kteří se za období působení ve skautském oddíle zdokonalili v samostatném jednání a 81 (35%) respondentů hodnotí vliv skautského oddílu na rozvoj samostatnosti téměř kladně. Další 3 (1%) respondenti se domnívají, že skautská výchova je téměř nepřiměřená ke změně chování v oblasti rozvoje samostatného jednání a 5 (2%) respondentů nahlíží negativně na rozvoj své schopnosti samostatně jednat. Zbývajících 16 (7%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

5.2 Působí skautská výchova na rozvoj vzájemné spolupráce respondentů s ostatními členy oddílu?

Na škálovou podotázku č. 10 b) v dotazníku respondenti odpovídali, zda se domnívají, že působením skautské výchovy se naučili vzájemné pomoci a spolupráci při oddílových činnostech.

postoj	Tabulka četností: vzájemná pomoc			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
přiměl	143	143	61,9	61,9
téměř přiměl	69	212	29,9	91,8
nevyhraněný náz.	16	228	6,9	98,7
téměř nepřiměl	1	229	0,4	99,1
nepřiměl	2	231	0,9	100,0

Tabulka č. 22 – četnost postojů – vzájemná pomoc

Z výše uvedené tabulky četností odpovědí je zřejmé, že z celkového počtu respondentů je 143 (62%) respondentů toho názoru, že je působení ve skautském oddíle přiměřelo změnit své chování vůči ostatním členům v oddíle a zároveň je přiměřelo ke vzájemné spolupráci i pomoci při společných aktivitách a 69 (30%) respondentů tento názor zaujímá s téměř kladným stanoviskem. Další 1 respondent se domnívá, že ho působení ve skautském oddíle téměř nepřiměřelo ke změně přístupu ke vzájemné pomoci a spolupráci a 2 (1%) respondenti hodnotí negativně svou změnu chování v oblasti spolupráce a pomoci. Zbývajících 16 (7%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

5.3 Působí skautská výchova na upřímné jednání respondentů?

Škálovou podotázkou č. 10 c) v dotazníku jsme zjišťovali, zda se respondenti domnívají, že působením skautské výchovy umějí jednat s ostatními členy v oddíle na rovinu, čímž posilují velmi důležité klíčové vlastnosti, kterými jsou upřímnost a čestnost.

postoj	Tabulka četností: jednání na rovinu			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
příměl	101	101	43,7	43,7
téměř příměl	93	194	40,3	84,0
nevyhraněný náz.	26	220	11,3	95,2
téměř nepříměl	8	228	3,5	98,7
nepříměl	3	231	1,3	100,0

Tabulka č. 23 – četnost postojů – jednání na rovinu

Z tabulky četností je zřejmé, že z celkového počtu 231 respondentů, kteří se zúčastnili našeho výzkumného dotazníkového šetření, je 101 (44%) respondentů přesvědčeno, že za období působení ve skautském oddíle se pozitivně změnilo jejich chování v oblasti upřímného a čestného jednání vůči ostatním členům skautského oddílu a 93 (40%) respondentů hodnotí svou změnu v upřímném a čestném chování téměř pozitivně. Dalších 8 (4%) respondentů se domnívá, že je působení ve skautském oddíle téměř nepřímělo ke změně výše uvedeného chování a 3 (1%) respondenti nahlíží na možnou změnu svého čestného jednání negativně. Zbývajících 26 (11%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

5.4 Působí skautská výchova na rozvoj pocitu zodpovědnosti respondentů?

Na škálovou podotázku č. 10 d) v dotazníku respondenti odpovídali, zda se domnívají, že působením ve skautském oddíle zažívají potřebu napravit chybně provedenou práci, čímž si posilují a zdokonalují svůj přístup k zodpovědnosti.

postoj	Tabulka četností: napravit špatně provedenou věc			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
příměl	117	117	50,6	50,6
téměř příměl	81	198	35,1	85,7
nevyhraněný náz.	23	221	10,0	95,7
téměř nepříměl	4	225	1,7	97,4
nepříměl	6	231	2,6	100,0

Tabulka č. 24 – četnost postojů – napravit špatně provedenou práci

Tabulka četností nám vypovídá, že z celkového počtu 231 respondentů se našeho výzkumu zúčastnilo 117 (51%) respondentů, které působení ve skautském oddíle přimělo změnit svůj postoj k zodpovědnosti ve smyslu napravení chybně provedené práce. Podobného názoru je také 81 (35%) respondentů, které skautský oddíl částečně přiměl k přehodnocení kvality své odváděné práce a potřebě případné chyby napravit. Další 4 (2%) respondenti se domnívají, že je působení ve skautském oddíle téměř nepřímělo ke změně výše uvedeného chování a 6

(2%) respondentů se necítí být pozitivně ovlivněno ke změně svého chování. Zbývajících 23 (10%) mělo nevyhraněný názor.

5.5 Působí skautská výchova na umění vzájemné komunikace?

Působení skautské výchovy v oblasti rozvoje umění vzájemné komunikace dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 jsme mapovali prostřednictvím podotázek číslo 7 e), 7 f) v dotazníku.

Na **škálovou podotázku č. 10 e)** měli respondenti možnost odpovídat, zda se domnívají, že za dobu působení ve skautském oddíle dokáží lépe řešit konfliktní situace, a to formou přátelské domluvy a hledání jiného řešení, čímž si prohlubují umění komunikace.

postoj	Tabulka četností: umění řešit konflikty			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
přiměl	116	116	50,2	50,2
téměř přiměl	78	194	33,8	84,0
nevyhraněný náz.	24	218	10,4	94,4
téměř nepřiměl	7	225	3,0	97,4
nepřiměl	6	231	2,6	100,0

Tabulka č. 25 – četnost postojů – umění řešit konflikty

Z tabulky četností je patrné, že z celkového počtu 231 respondentů, se našeho výzkumu zúčastnilo 116 (50%) respondentů, kteří uvádějí, že za období působení ve skautském oddíle se naučili lépe řešit konfliktní situace a 78 (34%) respondentů se domnívá, že je skautská výchova částečně přiměla k rozvoji jejich schopností pro hledání řešení problému přátelskou domluvou. Dalších 7 (3%) respondentů je toho názoru, že působení ve skautském oddíle je téměř nepřimělo k řešení konfliktních situací přátelskou domluvou a 6 (3%) respondentů hodnotí své komunikační schopnosti v konfliktních situacích negativně. Zbývajících 24 (10%) mělo nevyhraněný názor.

Škálovou podotázkou č. 10 f) jsme zjišťovali, zda přimělo respondenty působení ve skautském oddíle naučit se uznat svou chybu a zároveň se dotýčenému omluvit, což je pro vzájemnou komunikaci v kolektivu i pro celkovou komunikaci na životní dráze nejen každého skauta, velmi důležitý faktor.

postoj	Tabulka četností: uznat svou chybu s omluvou			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
příměhl	113	113	48,9	48,9
téměř příměhl	82	195	35,5	84,4
nevyhraněnl náz.	22	217	9,5	93,9
téměř nepříměhl	8	225	3,5	97,4
nepříměhl	6	231	2,6	100,0

Tabulka č. 26 – četnost postojů – uznat svou chybu s omluvou

Z tabulky četností je patrné, že z celkového počtu 231 respondentů se našeho výzkumu zúčastnilo 113 (49%) respondentů, které působení ve skautském oddíle přímělo ke změně přístupu ke svým chybám s uměnlím se dotyčnému za svou chybu omluvit a 82 (36%) respondentů je také částečně pozitivně ovlivněno skautskou výchovou ve smyslu uznání své chyby a následné omluvy dotyčnému. Dalších 8 (3%) respondentů je toho názoru, že působení ve skautském oddíle je téměř nepřímělo k potřebě uznání své chyby spojené s následnou omluvou a 6 (2%) neumí svou chybu přiznat vůbec. Zbývájících 22 (10%) mělo nevyhraněnl názor.

Shrnutí:

Pro celkové shrnutí výzkumné otázky č. 5, týkající se působení skautské výchovy na děti a mládež ve věku od 8 do 18 let v oblasti rozvoje klíčových kompetencí, jsme prostřednictvím vypočítání aritmetického průměru vyhodnotili klíčové kompetence, které jsou z pohledu respondentů rozvíjeny ve vyšší míře a naopak v míře nižší.

Proměnná	Popisné statistiky: Aritmetický průměr				
	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Sm.odch.
10a-postarat se o sebe	231	1,61	1,00	5,00	0,85
10b-vzájemná pomoc	231	1,48	1,00	5,00	0,72
10c-jednání na rovinu	231	1,78	1,00	5,00	0,87
10d-napravit špatně provedou věc	231	1,71	1,00	5,00	0,91
10e-uměnl řešit konflikty	231	1,74	1,00	5,00	0,95
10f-uznat svou chybu s omluvou	231	1,75	1,00	5,00	0,95

Tabulka č. 27 – Aritmetický průměr – rozvoj klíčových kompetencí

Z tabulky aritmetického průměru vyplývá, že z výčtu klíčových kompetencí dokázala respondenty skautská výchova nejvíce přímětl k pozitivní změně chování v oblasti vzájemné pomoci a spolupráci při společných aktivitách ($\mu = 1,48$) a tím posilovat týmového ducha. Naopak nejměnl příměla skautská výchova respondenty k potřebě jednat mezi sebou upříměnl neboli na rovinu ($\mu = 1,78$).

6. Jaké morální hodnoty upevňuje skautská výchova u dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let?

Respondenti odpovídali na škálovou otázku č. 11 v dotazníku, jaká morální hodnota je pro každého z nich důležitá či nedůležitá. Odpovědi značili křížkem do tabulky na originální škále v rozmezí 1 – 5, kdy krajního hodnota (1) na originální škále značila respondentův názor, že je hodnota důležitá a krajní hodnota (5) na originální škále značila, že není důležitá. Tabulka v dotazníku obsahuje sedm položek 11 a) – 11 g) vztahujících se k různým typům morálních hodnot. Na výzkumnou otázku je odpovězeno v pěti níže uvedených podotázkách číslo 6.1 – 6.5. Ve vztahu ke své osobě zde respondenti měli možnost konkrétně hodnotit důležitost až nedůležitost spolehlivého i cílevědomého chování, vzájemné pomoci, obětavosti, lásky ke své vlasti, ale také zda se ve svém životě řídí pravidlem pravdomluvnosti a hry fair-play.

6.1 Vede skautská výchova respondenty ke spolehlivému chování?

Škálovou podotázkou č. 11 a) jsme se respondentů dotazovali, jak velkou důležitost kladou na vykonání zadaného úkolu dobře a včas, čímž vykazují známky spolehlivého chování.

postoj	Tabulka četností: udělat úkol včas			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
důležité	111	111	48,1	48,1
téměř důležité	91	202	39,4	87,4
nevyhraněný náz.	21	223	9,1	96,5
téměř nedůležité	2	225	0,9	97,4
nedůležité	6	231	2,6	100,0

Tabulka č. 28 – četnost postojů – udělat úkol včas

Z tabulky četností je patrné, že z celkového počtu 231 respondentů se našeho výzkumného dotazníkového šetření zúčastnilo 111 (48%) respondentů, kteří z pohledu morálních hodnot považují za velmi důležité vykonat zadaný úkol dobře a včas, přičemž v těsné závislosti hodnotí 91 (39%) respondentů za poměrně důležité včasné a správné vykonání zadaného úkolu. Další 2 (1%) respondenti téměř neshledávají potřebu splnit zadaný úkol a pro 6 (3%) respondentů není vůbec tato hodnota v jejich životě důležitá. Zbývajících 21 (9%) mělo nevyhraněný názor.

6.2 Vede skautská výchova respondenty ke vzájemné toleranci a pomoci?

Působení skautské výchovy v oblasti pomoci slabšímu jedinci v kolektivu a také obětavosti dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let jsme mapovali prostřednictvím podotázek číslo 11 b), 11 c) v dotazníku.

Touto **škálovou podotázkou č. 11 b)** jsme chtěli zjistit, jak velkou důležitost respondenti přikládají poskytnutí pomoci slabšímu či mladšímu kamarádovi například tím, že slabšího hráče přijmou do svého týmu.

postoj	Tabulka četností: přijmout slabšího do týmu			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
důležité	121	121	52,4	52,4
téměř důležité	76	197	32,9	85,3
nevyhraněný náz.	25	222	10,8	96,1
téměř nedůležité	4	226	1,7	97,8
nedůležité	5	231	2,2	100,0

Tabulka č. 29 – četnost postojů – přijmout slabšího do týmu

Z výše uvedené tabulky četností vyplývá, že se našeho výzkumu zúčastnilo 121 (52%) respondentů považujících za velmi důležité podat pomocnou ruku slabšímu členovi v oddíle a 76 (33%) respondentů považuje za poměrně důležité podpořit slabšího jedince. Další 4 (2%) respondenti téměř neshledávají potřebu pomoci slabším jedincům a pro 5 (2%) respondentů není tato hodnota pro jejich život důležitá. Zbývající 25 (11%) respondentů mělo nevyhraněný názor.

Další **škálová podotázka č. 11 c)** v dotazníku nám zjišťovala, jak je pro respondenty důležitá či nedůležitá obětavost vůči druhému, například tím, že na úkor svého pohodlí vykonají noční hlídku na místo svého kamaráda.

postoj	Tabulka četností: vzít hlídku za kamaráda			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
důležité	73	73	31,6	31,6
téměř důležité	60	133	26,0	57,6
nevyhraněný náz.	56	189	24,2	81,8
téměř nedůležité	24	213	10,4	92,2
nedůležité	18	231	7,8	100,0

Tabulka č. 30 – četnost postojů – vzít hlídku za kamaráda

Z tabulky četností je patrné, že se našeho výzkumného šetření z celkového počtu 231 respondentů zúčastnilo 73 (32%) respondentů, kteří ve svém životě považují za velmi

důležité nabídnout přátelskou pomoc na úkor svého pohodlí a 60 (26%) respondentů považuje přátelskou výpomoc za poměrně důležitou hodnotu. Dalších 24 (10%) respondentů považuje kamarádkou výpomoc za téměř nedůležitou a 18 (8%) respondentů plně upřednostňuje své pohodlí na úkor přátelské výpomoci. Zbývajících 56 (24%) respondentů se v této oblasti nedokáže rozhodnout a mají proto nevyhraněný názor.

6.3 Vede skautská výchova ke zvýšenému zájmu o poznávání své vlasti?

Škálovou podotázkou č. 11 d) jsme se dotazovali, jak je pro respondenty důležité až nedůležité poznávat historické události své země, čímž si prohlubují lásku k vlasti.

postoj	Tabulka četností: poznávat svou vlast			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
důležité	85	85	36,8	36,8
téměř důležité	55	140	23,8	60,6
nevyhraněný náz.	54	194	23,4	84,0
téměř nedůležité	25	219	10,8	94,8
nedůležité	12	231	5,2	100,0

Tabulka č. 31 – četnost postojů – poznávat svou vlast

Z tabulky četností vyplývá, že z celkového počtu 231 respondentů je pro 85 (37%) respondentů důležité poznávat historická místa a události své země a 55 (24%) respondentů považuje za poměrně důležité dozvědět se více informací o historii své vlasti. Dalších 25 (11%) respondentů se téměř neztotožňuje s potřebou seznamovat se s historickými událostmi své země a 12 (5%) respondentů nepřikládá této oblasti žádnou důležitost. Zbývajících 54 (23%) respondentů má nevyhraněný názor.

6.4 Vede skautská výchova respondenty k cílevědomosti?

Prostřednictvím škálové podotázky č. 11 e) jsme se snažili zmapovat, zda respondenti považují za méně či více důležité dokončit rozpracovanou činnost až do konce, čímž posilují známky cílevědomého chování a jednání.

postoj	Tabulka četností: dokončit práci			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
důležité	120	120	51,9	51,9
téměř důležité	85	205	36,8	88,7
nevyhraněný náz.	20	225	8,7	97,4
téměř nedůležité	2	227	0,9	98,3
nedůležité	4	231	1,7	100,0

Tabulka č. 32 – četnost postojů – dokončit práci

Z tabulky četnosti vyplývá, že z celkového počtu 231 respondentů, kteří se zúčastnili našeho výzkumného šetření, považuje 120 (52%) respondentů v jejich životě za velmi důležité úspěšně dokončit započatou práci a pro 85 (37%) respondentů je poměrně důležité dotáhnout rozpracovanou práci až do finálního konce. Pro další 2 (1%) respondenty není téměř důležité dokončit rozdělanou práci a 4 (2%) respondenti nepřikládají této oblasti žádnou důležitost. Zbývajících 20 (8%) respondentů má nevyhraněný názor.

6.5 Vede skautská výchova respondenty k čestnému jednání?

Působení skautské výchovy na děti a mládež ve věku od 8 do 18 let v oblasti pravdomluvnosti a dodržování stanovených pravidel jsme mapovali prostřednictvím podotázek číslo 11 f), 11 g) v dotazníku.

Škálovou podotázkou č. 11 f) jsme se respondentů dotazovali, jakou váhu důležitosti či nedůležitosti přikládají své pravdomluvnosti.

postoj	Tabulka četností: pravdomluvnost			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
důležité	131	131	56,7	56,7
téměř důležité	73	204	31,6	88,3
nevyhraněný náz.	23	227	10,0	98,3
téměř nedůležité	1	228	0,4	98,7
nedůležité	3	231	1,3	100,0

Tabulka č. 33 – četnost postojů – pravdomluvnost

Z tabulky četností vyplývá, že se našeho výzkumné šetření zúčastnilo 131 (57%) respondentů, kteří ve svém životě považují za velmi důležité vyvarovat se lživým verbálním projevům a pro 73 (32%) respondentů je poměrně důležité cítit postoj k pravdomluvnosti. Další 1 respondent považuje za téměř nedůležité dodržovat pravidla pravdomluvnosti a 3 (1%) respondenti se s pravdomluvností ve svém životě prozatím neztotožňují vůbec. Zbývajících 23 (10%) respondentů má nevyhraněný názor.

Poslední **škálová podotázka č. 11 g)** v dotazníku, týkající se morálních hodnot respondentů nám zjišťovala, jakou důležitost či nedůležitost přikládají respondenti k dodržování stanovených pravidel.

postoj	Tabulka četností: dodržení pravidel hry			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
důležité	182	182	78,8	78,8
téměř důležité	40	222	17,3	96,1
nevyhraněný náz.	5	227	2,2	98,3
nedůležité	4	231	1,7	100,0

Tabulka č. 34 – četnost postojů – dodržení pravidel hry

Z výše uvedené tabulky četností je zřejmé, že se našeho výzkumného šetření zúčastnilo 182 (78%) respondentů, kteří ve svém životě považují za velmi důležité dodržování stanovených pravidel neboli také hry fair-play. Pro dalších 40 (17%) respondentů je poměrně důležité dodržování pravidel, přičemž 4 (2%) respondenti se s hrou fair-play vůbec neztotožňují. Zbývajících 5 (2%) respondentů má nevyhraněný názor.

Shrnutí:

Pro celkové shrnutí výzkumné otázky č. 6, týkající se působení skautské výchovy na děti a mládež ve věku od 8 do 18 let v oblasti rozvoje zvnitřňování morálních hodnot, jsme výpočtem charakteristicky střední polohy prostřednictvím aritmetického průměru vyhodnotili morální hodnoty, které jsou pro respondenty v jejich životě více či méně důležité.

Proměnná	Popisné statistiky: Aritmetický průměr				
	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Sm.odch.
11a-udělat úkol včas	231	1,71	1,00	5,00	0,87
11b-přijmout slabšího do týmu	231	1,68	1,00	5,00	0,89
11c-vzít hlídku za kamaráda	231	2,37	1,00	5,00	1,24
11d-poznávat svou vlast	231	2,24	1,00	5,00	1,20
11e-dokončit práci	231	1,64	1,00	5,00	0,82
11f-pravdomluvnost	231	1,58	1,00	5,00	0,79
11g-dodržení pravidel	231	1,29	1,00	5,00	0,68

Tabulka č. 35 – Aritmetický průměr – výše důležitosti morálních hodnot

Z tabulky aritmetického průměru vyplývá, že za období působení ve skautském oddíle se respondenti při zvnitřňování morálních hodnot příliš nedokázali ztotožnit s obětavostí vůči druhé osobě na úkor svého pohodlí ($\mu = 2,37$) a naopak z výčtu ostatních morálních hodnot považují respondenti ve svém životě za velmi důležité dodržování stanovených pravidel ($\mu = 1,29$), které si při společných aktivitách ve skautském oddíle průběžně osvojují.

7. Jak se liší postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování morálních zásad dle sociodemografických proměnných?

Z důvodu rozsáhlosti obsahové části diplomové práce a užitečnosti zjištěných výsledků jsme nepovažovali za významné testovat rozdílnost důležitosti morálních hodnot respondentů dle jednotlivých sociodemografických proměnných a také dle celkového výčtu morálních hodnot. Proto jsme si pro účelné testování hypotéz zvolili za pomoci aritmetického průměru takovou morální hodnotu, které respondenti ve svém životě přikládají nejmenší důležitost, přičemž se konkrétně jedná o obětavost vůči druhé osobě na úkor svého pohodlí ($\mu = 2,37$). Jako protipól jsme zvolili morální hodnotu, které respondenti přikládají ve svém životě důležitost velkou a konkrétně se jedná o dodržování stanovených pravidel ($\mu = 1,29$). Výběr jsme provedli na základě nejvyšší a nejnižší hodnoty zjištěné aritmetickým průměrem (viz. *Tabulka č. 35 – Aritmetický průměr – výše důležitosti morálních hodnot*). Pro účely testování námi stanovených hypotéz jsme si zvolili sociodemografické proměnné, kterými je dosažený věk respondentů a délka působení ve skautském oddíle.

7.1 Jak se liší postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k obětavosti vůči druhé osobě dle dosaženého věku respondentů?

H₁: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k obětavosti vůči druhé osobě jsou dle dosaženého věku rozdílné.

a) Sestavení hypotéz a výpočet testového kritéria χ^2

H₀: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k obětavosti vůči druhé osobě se dle dosaženého věku neliší.

H_A: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k obětavosti vůči druhé osobě se dle dosaženého věku liší.

Kontingenční tabulka Postoj respondentů k vzít hlídku za kamaráda dle věkové skupiny						
Věková skupina	důležité 1	téměř důležité 2	nevyhraněný náz. 3	téměř nedůležité 4	nedůležité 5	Řádk. součty
8-10 let	22	24	15	4	7	72
11-15 let	44	29	35	17	10	135
16-18 let	7	7	6	3	1	24
Vš. skup.	73	60	56	24	18	231

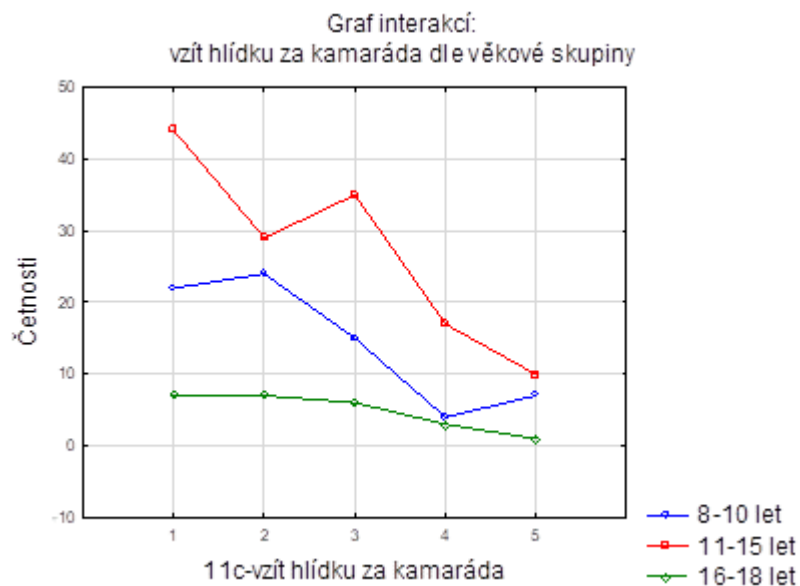
Tabulka č. 36 – Kontingenční tabulka – vzít hlídku za kamaráda dle věkové skupiny

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Personův chí-kv.: 6,39267, sv=8, p=,603336						
Věková skupina	důležité 1	téměř důležité 2	nevyhraněný náz. 3	téměř nedůležité 4	nedůležité 5	Řádk. součty
8-10 let	22,753	18,701	17,455	7,481	5,610	72,00
11-15 let	42,662	35,065	32,727	14,026	10,519	135,00
16-18 let	7,584	6,234	5,818	2,494	1,870	24,00
Vš. skup.	73,000	60,000	56,000	24,000	18,000	231,00

Tabulka č. 37 – Pearsonův chí-kvadrát – Postoj respondentů k obětavosti - vzít hlídku za kamaráda dle věkové skupiny

b) Srovnání vypočítané hodnoty testového kritéria χ^2 s hodnotu kritickou

Dle Chrásky (2007, s. 78) nelze test nezávislosti chí-kvadrát použít v případě, kdy jsou ve více než 20% polí kontingenční tabulky očekávané četnosti menší než 5 a současně je v některém poli očekávaná četnost menší než 1. Výše uvedená kontingenční tabulka splňuje předpoklady pro testování statisticky významných rozdílů.

Graf č. 6 – Postoj k obětavosti – vzít hlídku za kamaráda – dle věkové skupiny

Z výsledků testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku jsme zjistili, že neexistují statisticky významné rozdíly ($p = 0,60$; $p > 0,05$) v postojích respondentů k obětavosti vůči druhé osobě dle dosaženého věku. Stanovili jsme si nulovou a alternativní hypotézu, přičemž byla potvrzena hypotéza nulová = přijímáme nulovou hypotézu.

7.2 Jak se liší postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování stanovených pravidel dle dosaženého věku respondentů?

H₂: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování stanovených pravidel jsou dle dosaženého věku rozdílné.

a) Sestavení hypotéz a výpočet testového kritéria χ^2

H₀: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování stanovených pravidel se dle dosaženého věku neliší.

H_A: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování stanovených pravidel se dle dosaženého věku liší.

Kontingenční tabulka Postoj respondentů k dodržení pravidel dle věkové skupiny					
Věková skupina	důležité 1	téměř důležité 2	nevyhraněný náz. 3	nedůležité 5	Řádk. součty
8-10 let	61	7	3	1	72
11-15 let	104	26	2	3	135
16-18 let	17	7	0	0	24
Vš. skup.	182	40	5	4	231

Tabulka č. 38 – Kontingenční tabulka – dodržení pravidel dle věku

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Personův chí-kv.: 8,00168, sv=6, p=,237980					
Věková skupina	důležité 1	téměř důležité 2	nevyhraněný náz. 3	nedůležité 5	Řádk. součty
8-10 let	56,727	12,468	1,558	1,247	72,000
11-15 let	106,364	23,377	2,922	2,338	135,000
16-18 let	18,909	4,156	0,519	0,416	24,000
Vš. skup.	182,000	40,000	5,000	4,000	231,000

Tabulka č. 39 – Pearsonův chí-kvadrát – Postoj respondentů k dodržení pravidel dle věku

b) Srovnání vypočítané hodnoty testového kritéria χ^2 s kritickou hodnotou

Z kontingenční tabulky je patrné, že respondenti nevolili v podotázce č. 11g) v dotazníku odpovědi na originální škále 1 až 5 stupeň 4 – téměř nedůležitá hodnota. Navíc dle Chrásky (2007, s. 78) pro oprávněné použití testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku nebyla dodržena podmínka, jelikož se ve více než 20% polí kontingenční tabulky vyskytují očekávané četnosti menší než 5 a v některém poli je očekávaná četnost menší než 1.

c) Dichotomie škál

Jelikož respondenti nehodnotili u podotázky číslo 11g) v dotazníku na originální škále 1 – 5 odpověď na stupni 4, což pro respondenty znamenalo téměř nedůležitou hodnotu, přistoupili jsme ke sloučení škál. Výsledkem bylo sloučení stupně 1 (důležitá hodnota) a 2 (téměř důležitá hodnota), přičemž při překódování znamenají stupeň 1 (důležitá hodnota), 3 (respondent má nevyhraněný názor) jsme překódovali na stupeň 2 (respondent má nevyhraněný názor) a dále byly sloučeny stupně 4 (téměř nedůležitá hodnota) a 5 (nedůležitá hodnota), kdy po překódování znamenají stupeň 3 (nedůležitá hodnota).

Jsme si vědomi, že použitím dichotomie škál jsme se vystavili možnosti ztráty citlivosti hodnocení respondentů na originální škále 1 – 5. V případě, že bychom při ověřování hypotéz trvali na zpracování dat s původní škálou, jedinou možností pro zajištění odpovědí na stupni číslo 4 by pravděpodobně bylo oslovit více členů skautských oddílů. Ani poté by ovšem nebylo jisté, že by respondenti hodnotili důležitost až nedůležitost této morální hodnoty v jejich životě na stupni číslo 4. V průběhu dotazníkového šetření jsme oslovili skautská střediska a oddíly ve Zlíně a blízkém okolí, čímž jsme vyčerpali možnost oslovení dalších respondentů. Vzhledem k tomu, že se jednalo o dobrovolné vyplnění dotazníků, předpokládali jsme, že v případě opakované distribuce dotazníků, bychom se setkali s nulovou návratností.

Z tohoto důvodu nelze usilovat o navýšení dotazníků, proto jsme pro účelné ověřování hypotéz přistoupili k dichotomii škál, které byly provedeny u výzkumných otázek číslo 7.2 a 7.4.

Kontingenční tabulka Postoj respondentů k dodržení pravidel dle věkové skupiny - dichotomie				
Věková skupina	důležité 1	nevyhraněný náz. 2	nedůležité 3	Řádk. součty
8-10 let	68	3	1	72
11-15 let	130	2	3	135
16-18 let	24	0	0	24
Vš. skup.	222	5	4	231

Tabulka č. 40 – Kontingenční tabulka – dodržení pravidel dle věku - dichotomie

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Personův chí-kv.: 2,85503, sv=4, p=,582371				
Věková skupina	důležité 1	nevyhraněný náz. 2	nedůležité 3	Řádk. součty
8-10 let	1,247	1,558	69,195	72,00
11-15 let	2,338	2,922	129,740	135,00
16-18 let	0,416	0,519	23,065	24,00
Vš. skup.	4,000	5,000	222,000	231,00

Tabulka č. 41 – Pearsonův chí-kvadrát – Postoj respondentů k dodržení pravidel dle věku – dichotomie

d) Srovnání vypočítané hodnoty testového kritéria χ^2 s kritickou hodnotou

Z výše uvedeného výsledku testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku je zřejmé, že tento test nemůže být použit, jelikož se v některých polích vyskytují četnosti menší než 1.

7.3 Jak se liší postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k obětavosti vůči druhé osobě dle délky působení respondentů v oddíle?

H₃: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k obětavosti vůči druhé osobě jsou dle délky působení respondentů v oddíle rozdílné.

a) Sestavení hypotéz a výpočet testového kritéria χ^2

H₀: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k obětavosti vůči druhé osobě se dle délky působení respondentů v oddíle neliší.

H_A: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k obětavosti vůči druhé osobě se dle délky působení respondentů v oddíle liší.

Kontingenční tabulka						
Postoj respondentů k vzít hlídku za kamaráda dle délky působení v oddíle						
délka v oddíle	důležité 1	téměř důležité 2	nevyhraněný náz. 3	téměř nedůležité 4	nedůležité 5	Řádk. součty
méně než 1 rok	12	6	10	2	2	32
1-3 roky	21	24	20	6	6	77
4-5 let	20	16	9	5	6	56
6 let a více	20	14	17	11	4	66
Vš. skup.	73	60	56	24	18	231

Tabulka č. 42 – Kontingenční tabulka – obětavost vůči druhé osobě - vzít hlídku za kamaráda - dle délky působení v oddíle

Kontingenční tabulka splňuje předpoklady pro testování statisticky významných rozdílů.

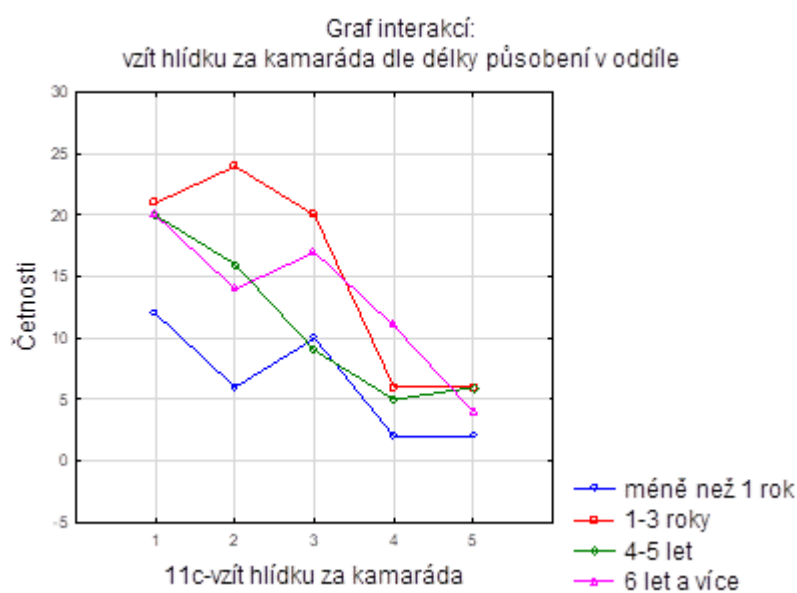

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Personův chí-kv.: 10,2677, sv=12, p=,592484						
délka v oddíle	důležité 1	téměř důležité 2	nevyhraněný náz. 3	téměř nedůležité 4	nedůležité 5	Řádk. součty
méně než 1 rok	10,113	8,312	7,758	3,325	2,494	32,000
1-3 roky	24,333	20,000	18,667	8,000	6,000	77,000
4-5 let	17,697	14,545	13,576	5,818	4,364	56,000
6 let a více	20,857	17,143	16,000	6,857	5,143	66,000
Vš.skup.	73,000	60,000	56,000	24,000	18,000	231,000

Tabulka č. 43 – Pearsonův chí-kvadrát – Postoj respondentů k obětavosti - vzít hlídku za kamaráda dle délky působení v oddíle

b) Srovnání vypočítané hodnoty testového kritéria χ^2 s hodnotu kritickou

Podmínka: dle Chrásky (2007, s. 78) nelze test nezávislosti chí-kvadrát použít v případě, kdy jsou ve více než 20% polí kontingenční tabulky očekávané četnosti menší než 5 a současně je v některém poli očekávaná četnost menší než 1. Výše uvedená kontingenční tabulka splňuje předpoklady pro testování statisticky významných rozdílů.

Graf č. 7 – Postoj k obětavosti – vzít hlídku za kamaráda – dle délky působení v oddíle

Z výsledků testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku vyplývá, že neexistují statisticky významné rozdíly ($p = 0,59$; $p > 0,05$) v postojích respondentů k obětavosti vůči druhé osobě dle délky působení ve skautském oddíle. Stanovili jsme si nulovou a alternativní hypotézu, přičemž byla potvrzena hypotéza nulová, tzn. přijímáme nulovou hypotézu.

7.4 Jak se liší postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování stanovených pravidel dle délky působení respondentů v oddíle?

H₄: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování stanovených pravidel jsou dle délky působení respondentů v oddíle rozdílné.

a) Sestavení hypotéz a výpočet testového kritéria χ^2

H₀: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování stanovených pravidel se dle délky působení respondentů v oddíle neliší.

H_A: Postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k dodržování stanovených pravidel se dle délky působení respondentů v oddíle liší.

Kontingenční tabulka Postoj respondentů k dodržování pravidel dle délky působení v oddíle					
délka v oddíle	důležité 1	téměř důležité 2	nevyhraněný náz. 3	nedůležité 5	Řádk. součty
méně než 1 rok	27	5	0	0	32
1-3 roky	59	14	3	1	77
4-5 let	43	10	1	2	56
6 let a více	53	11	1	1	66
Vš. skup.	182	40	5	4	231

Tabulka č. 44 – Kontingenční tabulka – dodržování stanovených pravidel dle délky působení v oddíle

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Personův chí-kv: 4,00701, sv=9, p=,910950					
délka v oddíle	důležité 1	téměř důležité 2	nevyhraněný náz. 3	nedůležité 5	Řádk. součty
méně než 1 rok	25,212	5,541	0,693	0,554	32,000
1-3 roky	60,667	13,333	1,667	1,333	77,000
4-5 let	44,121	9,697	1,212	0,970	56,000
6 let a více	52,000	11,429	1,429	1,143	66,000
Vš. skup.	182,000	40,000	5,000	4,000	231,000

Tabulka č. 45 – Pearsonův chí-kvadrát – Postoj respondentů k dodržování stanovených pravidel dle délky působení v oddíle

b) Srovnání vypočítané hodnoty testového kritéria χ^2 s kritickou hodnotu

Z kontingenční tabulky vyplývá, že respondenti nevolili v podotázce č. 11g) v dotazníku odpovědi na originální škále 1 až 5 stupeň 4 – téměř nedůležitá hodnota. Navíc dle Chrásky pro oprávněné použití testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku nebyla dodržena podmínka, jelikož se ve více než 20% polí kontingenční tabulky vyskytují očekávané četnosti menší než 5 a v některém poli je očekávaná četnost menší než 1 (Chráska, 2007, s. 78).

Dle výše uvedených výsledků testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku nám vyplývá, že test nemůže být proveden, jelikož pro jeho použití nejsou splněny podmínky.

c) Dichotomie škál

Stejně jako u výzkumné otázky číslo 7.2 jsme z důvodu nízké četnosti hodnocení na stupni číslo 4 u podotázky číslo 11g) v dotazníku na originální škále 1 – 5 provedli dichotomii škál. Výsledkem bylo sloučení stupně 1 (důležitá hodnota) a 2 (téměř důležitá hodnota), přičemž při překódování znamenají stupeň 1 (důležitá hodnota), 3 (respondent má nevyhraněný názor) jsme překódovali na stupeň 2 (respondent má nevyhraněný názor) a dále byly sloučeny stupně 4 (téměř nedůležitá hodnota) a 5 (nedůležitá hodnota), kdy po překódování znamenají stupeň 3 (nedůležitá hodnota).

Kontingenční tabulka				
Postoj respondentů k dodržení pravidel délky působení v oddíle - dichotomie				
délka v oddíle	důležité 1	nevyhraněný náz. 2	nedůležité 3	Řádk. součty
méně než 1 rok	32	0	0	32
1-3 roky	73	3	1	77
4-5 let	53	1	2	56
6 let a více	64	1	1	66
Vš. skup.	222	5	4	231

Tabulka č. 46 – Kontingenční tabulka – dodržení stanovených pravidel dle délky působení v oddíle – dichotomie

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Personův chí-kv.: 3,75664, sv=6, p=,709569				
délka v oddíle	důležité 1	nevyhraněný náz. 2	nedůležité 3	Řádk. součty
méně než 1 rok	30,753	0,693	0,554	32,00
1-3 roky	74,000	1,667	1,333	77,00
4-5 let	53,818	1,212	0,970	56,00
6 let a více	63,429	1,429	1,143	66,00
Vš. skup.	222,000	5,000	4,000	231,00

Tabulka č. 47 – Pearsonův chí-kvadrát – Postoj respondentů k dodržení stanovení pravidel dle délky působení v oddíle – dichotomie

d) Srovnání vypočítané hodnoty testového kritéria χ^2 s kritickou hodnotou

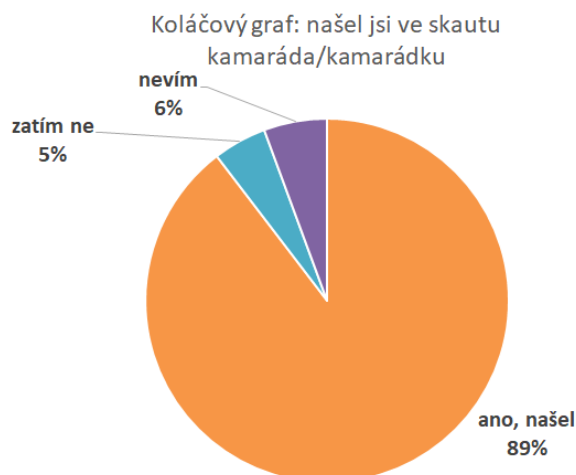
Z výsledku testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku je zřejmé, že test nelze použít, jelikož se ve více než 20% polí vyskytují četnosti menší než 5 a v některých polích četnosti menší než 1 (Chrásková, 2007, s. 78).

Shrnutí:

Z analýzy dat vyplývá, že při ověřování platnosti 4 hypotéz bylo možné provést test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku pouze u dvou hypotéz (H_1 a H_3). Jelikož respondenti nevolili v podotázce č. 11g) v dotazníku na originální škále 1 - 5 hodnocení na stupni 4 – téměř nedůležitá hodnota, nebyla z důvodu nízkých četností splněna podmínka pro oprávněné použití testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku u hypotéz H_2 a H_4 , a to ani po provedení dichotomie škál. Pouze u hypotézy H_1 bylo zjištěno, že neexistují statisticky významné rozdíly v postojích respondentů k obětavosti vůči druhé osobě dle dosaženého věku. Dále u hypotézy H_3 bylo také zjištěno, že neexistují statisticky významné rozdíly v postojích respondentů k obětavosti vůči druhé osobě dle délky působení ve skautském oddíle.

8. Která věková kategorie dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let nalezne nejčastěji ve skautském oddíle pocit přátelství a sounáležitosti?

Respondenti odpovídali na uzavřenou otázku č. 12 v dotazníku, zda se domnívají, že jim působení ve skautském oddíle umožnilo navázání kamarádského vztahu. Svou volbu měli možnost označit křížkem do předem připravených polí v dotazníku: ano, prozatím ne, nevím.

Graf č. 8 – Nalezení přátelství

Z výše uvedeného grafu je patrné, že z celkového počtu 231 respondentů se podařilo převážné části 89% respondentům navázat ve skautském oddíle kamarádský vztah, čímž si posílili pocit sounáležitosti a přátelství. Pouhých 5 % respondentů se domnívá, že se jim prozatím nepodařilo navázat pevnější kamarádský vztah a 6% respondentů má nevyhraněný názor.

Kontingenční tabulka nalezení přátelství dle věkové skupiny				
věková skupina	ano	zatím ne	nevím	Řádk. součty
8-10 let	65	3	4	72
11-15 let	118	8	9	135
16-18 let	24	0	0	24
Vš. skup.	207	11	13	231

Tabulka č. 48 – Kontingenční tabulka – nalezení přátelství dle věkové skupiny

Dále jsme naším výzkumem zjistili, že nejčastěji se ve skautském oddíle podařilo navázat kamarádský vztah respondentům ve věkové kategorii 11 – 15 let, následně ve věkové kategorii 8 – 10 let a poslední zastoupení v našem výzkumu zaujímá věkové kategorie 16 – 18 let.

9. Jaké společné skautské aktivity jsou z pohledu dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let nejvíce oblíbené?

Pro celkové shrnutí výzkumné otázky č. 9, týkající se nejpreferovanějších skautských aktivit, jsme výpočtem charakteristiky polohy prostřednictvím aritmetického průměru vyhodnotili aktivity, které jsou z pohledu respondentů oblíbeny ve větší či menší míře. Odpovědi na tuto

otázku budou zajímat především vedoucí činovníky skautských oddílů, kteří se zájmem připravují program pro členy svých oddílů.

Proměnná	Popisné statistiky: Aritmetický průměr				
	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Sm.odch.
13a-schůzky	231	1,25	1,00	5,00	0,60
13b-výpravy	231	1,28	1,00	5,00	0,69
13c-výšlapy	231	1,84	1,00	5,00	1,09
13d-LARP	231	2,24	1,00	5,00	1,38
13e-letní tábor	231	1,42	1,00	5,00	0,94
13f-brigády	231	2,06	1,00	5,00	1,11
13g-Svojsíkův závod	231	2,44	1,00	5,00	1,29
13h-roznoš Betléms.světla	231	2,16	1,00	5,00	1,14
13i-sbírka pro potřebé	231	2,11	1,00	5,00	1,03

Tabulka č. 49 – Aritmetický průměr – nejoblíbenější skautské aktivity

Z tabulky aritmetického průměru vyplývá, že z výčtu společných skautských aktivit jsou respondenty nejvíce oblíbené skautské oddílové či družinové schůzky, konané v pravidelných intervalech v klubovnách ($\mu = 1,25$), naopak nejméně vyhledávanou aktivitou je účast na Svojsíkově závodě ($\mu = 2,44$), který je pro respondenty náročný jak po fyzické tak i po psychické stránce. Skautské družiny zde měří své síly v praktických i teoretických znalostech a dovednostech.

6.2 Shrnutí výzkumného šetření

Našeho výzkumného dotazníkového šetření se zúčastnilo 231 respondentů, z nichž bylo 105 dívek a 126 chlapců. Nejpočetnější zastoupení měla mládež ve věku 11 do 15 let, o něco v nižším počtu se výzkumu zúčastnily děti ve věku od 8 do 10 let a nejmenší zastoupení měla mládež ve věkové kategorii od 16 do 18 let. Z dotazovaných 231 dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautské oddíly ve Zlíně a blízkém okolí měla největší zastoupení kategorie skauti – skautky v počtu 111 respondentů, dále kategorie vlčata – světlušky v počtu 84 respondentů a v nejmenší četnosti 36 respondentů byla reprezentována kategorie roveři – rangers. Výzkumu se zúčastnily skautské oddíly ve městě Zlín v počtu 68 respondentů a také skautské oddíly ve městě Vizovice v četnosti 52 respondentů. Mezi města s nejnižší četností respondentů řadíme Malenovice a Napajedla u každého v počtu 11 zúčastněných respondentů. Jelikož se jednalo o dobrovolné vyplnění dotazníků členy skautských oddílů přítomných na oddílových schůzkách, respektovali jsme počty vyplněných a odevzdaných dotazníků. Počet vyplněných dotazníků byl také podmíněn a ovlivněn programovou náplní skautských schůzek v jednotlivých oddílech.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jak skautská výchova ovlivňuje schopnost dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvujících skautské oddíly ve Zlíně a blízkém okolí překonávat vlastními silami životní překážky a výzvy. Výzkumnou otázkou číslo 1 jsme se snažili zjistit, jaké seberegulační vlastnosti jsou u dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let prostřednictvím skautské výchovy rozvíjeny. Z pohledu respondentů bylo posuzováno posílení odvahy směřující k překonání vnitřních limitů, dále schopnost sebeovládání, sebehodnocení (sebekritiky) a vytrvalosti (houževnatosti). Z analýzy dat je zřejmé, že vlivem působení skautské výchovy jsou děti a mládež nejlépe schopni překonat frustraci při prohře v rámci společných skautských aktivit, čímž dochází k posilování sebeovládání. Nejvíce se respondentům jeví obtížné nepřerušovat právě mluvícího svými verbálními projevy a vyvarovat se vulgárním výrazům. Pozitivní vliv skautské výchovy můžeme spatřovat i v posílení sebehodnocení, jelikož respondenti uvádí, že za dobu působení ve skautském oddíle začali upřednostňovat splnění úkolů i za cenu nutnosti překonání překážek. Poté splnění takového úkolu nabývá velkých rozměrů v oblasti zvýšení sebehodnocení respondentů.

Při společných aktivitách se děti a mládež ve skautských oddílech setkávají s rozličnými činnostmi, které jsou velmi často situovány do přírodního prostředí. Proto jsme výzkumnou otázkou číslo 2 mapovali, jaké dovednosti a zručnosti se děti a mládež za dobu působení ve skautském oddíle naučili či se v nich zdokonalili. Respondenti hodnotili dovednosti týkající se orientace v neznámém terénu a s tím spojené řešení krizové situace za použití nouzových signálů. Dále hodnotili rozvoj svých dovedností v rozpoznání stop zvěře, ale i z oblasti základů zdravovědy, přípravy pokrmů, kreativity a zručnosti v přírodě i zdokonalení se ve fyzické zdatnosti. Z analýzy dat je patrné, že se respondenti za dobu působení ve skautském oddíle nejvíce zdokonalili v oblasti základů zdravovědy, tzn., že dovedou ošetřit základní zranění. Naopak nejméně se respondentů dotýká schopnost rozpoznat stopy zvěře zanechané ve sněhu, přičemž se domníváme, že pro budoucí život správného skauta jsou důležitější oblasti, ve kterých dle odpovědí v dotazníku respondenti vynikají. Jsou jimi například příprava chutného jídla s přidělených surovin či na základě vlastní kreativity zajištění přenocování v postaveném příbytku z přírodních materiálů, čímž dokazují rozvoj své kreativity.

Výzkumnou otázkou číslo 3 jsme zjišťovali, zda nabízí skautský oddíl z řad vedoucích činovníků svým členům v případě potřeby psychickou oporu. Z analýzy dat vyplynulo, že převážná část členů skautských oddílů, tj. 79% respondentů nachází psychickou oporu ve svém vedoucím oddílu či v roverovi, ve kterých spatřují důvěryhodnou osobu v případě

potřeby řešení svých nesnází. Pouhé 4% respondentů uvedlo, že prozatím psychickou oporu ze strany vedoucích činovníků nenalezli. Je možné, že zbývajících 17% respondentů, kteří měli nevyhraněný názor, nebylo prozatím vystaveno nutnosti řešit zásadní životní problém odpovídající jejich dosaženému věku.

Jelikož nás v našem výzkumu mimo jiné zajímalo, zda lze spatřovat v používaných skautských metodách i preventivní působení proti vzniku rizikového chování dětí a mládeže, dotazovali jsme se respondentů, jaké mají povědomí o nebezpečí závislostního chování pro jejich budoucí život. Respondenti hodnotili míru bezpečnosti či nebezpečnosti u závislostního chování: požívání alkoholických nápojů, užívání drog, hraní počítačových her a gamblerství. Z analýzy dat výzkumné otázky číslo 4 vyplývá, že respondenti jsou dobře informováni o nebezpečí závislostního chování, přičemž v žebříčku hodnocení za nejvíce nebezpečné pro život pokládají užívání drog. Naopak za nejméně nebezpečné považují hraní počítačových her, jejichž virtualita je ve skautském oddíle nahrazena prožíváním reálných příběhů, her a situací.

Dále jsme výzkumnou otázkou číslo 5 mapovali, zda za dobu působení respondentů ve skautském oddíle došlo z jejich pohledu k rozvoji klíčových kompetencí. Respondenti hodnotili, zda je skautský oddíl příměl či nepříměl k rozvoji samostatnosti, vzájemné spolupráce, upřímného i zodpovědného jednání nebo také k umění komunikace se schopností účelně řešit konfliktní situace v kolektivu svých vrstevníků. Z analýzy dat je zřejmé, že působením skautské výchovy si respondenti nejvíce zvnitřnili potřebu vzájemné pomoci a spolupráce v kolektivu, naopak nejméně se cítí být ovlivněni skautskou výchovou v oblasti upřímného jednání neboli jednání na rovinu, což lze s ohledem na věkový rozptyl respondentů chápat, jelikož v každém vývojovém stádiu jedince dochází k postupnému osvojování si výše uvedených kompetencí.

Velmi důležitou oblastí našeho výzkumného šetření bylo nalezení odpovědi na výzkumnou otázku číslo 6, která byla zaměřena na skutečnost, zda skautská výchova upevňuje u svých členů ve věku od 8 do 18 let morální hodnoty. Respondenti měli možnost hodnotit, které morální hodnoty jsou pro každého z nich více či méně důležité. Konkrétně vybírali z hodnot, jako je spolehlivost, pomoc slabšímu členu v týmu, obětavost, láska ke své vlasti, cílevědomost, pravdomluvnost a dodržování stanovených pravidel. Z analýzy dat bylo zjištěno, že za dobu působení ve skautském oddíle považují respondenti za nejdůležitější dodržování stanovených pravidel. Naopak nejméně se respondenti ztotožňují s nutností chovat se obětavě na úkor svého pohodlí, což nás překvapilo, jelikož jsme se domnívali, že právě této morální hodnotě budou respondenti přikládat větší důležitost.

Ve spojitosti s morálními hodnotami respondentů nás ve výzkumné otázce číslo 7 zajímalo, jak se liší postoje respondentů k dodržování morálních hodnot, konkrétně se jednalo o obětavost vůči druhé osobě a dodržování stanovených pravidel dle sociodemografických proměnných. Proměnnými jsme pro účelné ověřování hypotéz stanovili dosažený věk a délku působení respondentů ve skautském oddíle. Byla ověřována platnost čtyř hypotéz, přičemž u hypotéz H_2 a H_4 nebylo možné provedení testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku, a to ani po provedení dichotomie škál. U hypotéz H_1 a H_3 bylo zjištěno, že neexistují statisticky významné rozdíly v postojích respondentů k obětavosti vůči druhé osobě jak dle dosaženého věku, tak ani dle délky působení ve skautském oddíle.

Skautský oddíl je mimo jiné založen i na budování přátelství, vzájemné interakce a komunikace mezi přáteli a kamarády, proto jsme se výzkumnou otázkou číslo 8 snažili zmapovat, zda se respondentům za dobu působení ve skautském oddíle podařilo navázat kamarádský či přátelský vztah s členem oddílu a zároveň nás zajímalo, v jakém věku se respondentům nejlépe daří nalézt pocit přátelství a sounáležitosti v oddíle. Z analýzy dat vyplynulo, že převážná část, tzn. 89% respondentů, našlo v řadách svých vrstevníků ve svém skautském oddíle kamarádský vztah, přičemž respondentům ve věkové kategorii 11 – 15 let se daří navazovat kamarádské vztahy v oddíle nejčastěji.

Výzkumná otázka číslo 9 byla v našem výzkumu zařazena jako doplňující. Jejím účelem bylo zmapovat, jaké společné skautské aktivity považují respondenti za více či méně oblíbené. O výsledky hodnocení této otázky projeví zájem někteří vedoucí činovníci skautských oddílů. Z analýzy dat vyplynulo, že respondenti nejvíce upřednostňují pravidelné družinové a oddílové schůzky, které jedince mimo jiné vedou i k rozvoji zodpovědnosti aktivně se těchto schůzek účastnit. Mezi další velmi oblíbené aktivity můžeme dle respondentů zařadit víkendové výpravy či skautský letní pobytový tábor. Naopak nejméně vyhledávanou společnou aktivitou je účast na Svojsíkově závodě. I když tato aktivita patří mezi nejméně oblíbené, v případě účasti na tomto závodě prokazují respondenti ochotu co nejlépe reprezentovat svůj skautský oddíl.

V závěru dotazníku byla zařazena dobrovolná otázka, která se dotazovala na název navštěvovaného oddílu. Někteří respondenti tuto otázku z důvodu zachování absolutní anonymity nevyplnili, což ale nemělo vliv na průběh našeho výzkumu.

Výzkumné šetření bylo založeno na dobrovolném vyplnění dotazníků oslovenými členy skautských oddílů ve městě Zlín a blízkém okolí, proto další snaha o navýšení dotazníků by ztratila na významu.

6.3 Doporučení pro praxi

Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že děti a mládež ve věku od 8 do 18 let navštěvující skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí jsou pozitivně ovlivněny působením skautské výchovy. Samozřejmě jsou i výchovné oblasti, které respondentům činí větší či menší obtíže, jako například občasné používání vulgárních výrazů či přerušování mluvícího svými verbálními projevy. Skaut by se měl řídit skautským zákonem, který v bodě 10 praví, že „skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích“ (Junák-český skaut, 2014, s. 2). Děti a mládež v zápalu her či jiných zábavných činností často nedokáží ovládnout své emoce a pro jejich vyjádření spontánně použijí nevhodného či vulgárního výrazu. Respondenti, navštěvující skautský oddíl mají velkou výhodu v tom, že mohou spatřovat kladné vzory chování a vyjadřování u svých vedoucích oddílů či u roverů, dle kterých může být formování jednice ovlivněno.

Co se týká „nešvaru“, jako je přerušování mluvícího verbálními projevy respondentů, doporučili bychom zařadit do programu při skautských oddílových schůzkách takový typ hry, při které respondenti sami poznají, jak se cítí jedinec při hovoru, do kterého je mu opakovaně vstupováno druhým činitelem. Pokud se dětem podaří do svých rolí vžít, může se jednat o metodu, která nepřímým výchovným působením a skrze svou zábavnou formu, přinese pozitivní výsledky.

Podobně by do skautského programu mohly být častěji zařazeny aktivity, zdokonalující respondenty v orientaci v terénu dle buzoly, mapy či GPS. Tato dovednostní oblast činila respondentům v našem výzkumu větší obtíže než jiné oblasti. Přínosem by mohlo také být seznámení se s plánováním tras dle mapy a orientace ve vyhledávání dopravních spojů.

Z naší výzkumné pozice si netroufáme doporučovat vedoucím skautských oddílů konkrétní změny ve výchovném přístupu k dětem a mládeži, jelikož je více než zřejmé, že svou práci vykonávají srdcem a s posláním vychovávat z jedinců osoby, které budou přínosem pro společnost. Proto považujeme za velmi důležité doporučení, aby se do povědomí široké veřejnosti dostávalo stále více informací, týkajících se skautského hnutí, jeho velkého přínosu nejen pro děti a mládež, ale i pro dospělou populaci.

Rodičům, kteří se domnívají, že jejich potomci opakovaně nenacházejí uspokojení v zájmových kroužcích, bychom doporučili, nabídnout těmto dětem možnost zařadit se do kolektivu skautských vrstevníků, kde by jim bylo umožněno nalézt oblasti, ve kterých by mohly s odstupem času i vynikat.

ZÁVĚR

V teoretické části diplomové práce jsme se v první řadě zaměřili na vymezení pojmu výchova a výchova ve volném čase. Pro pochopení skautských zásad a ideálů jsme věnovali větší prostor historickým kořenům skautingu, jeho zakladatelům u nás i ve světě. V návaznosti na myšlenkové základy skautingu jsme se snažili o uchopení pojmu skautská výchova, jejích používaných metod, principů i cílů. Závěrem teoretické části jsme se okrajově dotkli problematiky preventivního působení skautské výchovy proti rizikovému a problémovému chování dětí a mládeže navštěvujících skautské oddíly. Cílem diplomové práce bylo zjistit, jak skautská výchova ovlivňuje děti a mládež ve věku od 8 do 18 let navštěvující skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí překonávat vlastními silami životní překážky a výzvy. Dílčími cíli jsme mapovali postoje dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let navštěvující skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí k vybraným morálním hodnotám dle zkoumaných proměnných, kterými byly pro účely našeho výzkumu stanoveny dosažený věk respondentů a jejich délka působení ve skautském oddíle. Zároveň nás zajímalo, jakým způsobem cílí skautská výchova na oblast prevence proti rizikovému chování dětí a mládeže navštěvující skautské oddíly. Praktickou částí jsme se snažili nalézt odpovědi na stanovené výzkumné otázky. Výzkum byl realizován formou kvantitativního výzkumu prostřednictvím anonymního dotazníkového šetření. Výzkumným souborem byly děti a mládež ve věku od 8 do 18 let navštěvující skautský oddíl ve Zlíně a blízkém okolí.

Z výzkumu vyplývá, že působením skautské výchovy dochází u dětí a mládeže k rozvoji seberegulačních vlastností, a to především v oblasti sebeovládání i sebehodnocení. Dále jsme vliv skautské výchovy zkoumali z pohledu zdokonalování dovedností a zručností členů skautských oddílů. Výzkumem se ukázalo, že převládající část respondentů se za dobu působení ve skautském oddíle nejvíce zdokonalilo v oblasti zdravovědy, ale i ve zručnostech spojených s činnostmi v přírodě. Pozitivní vliv skautské výchovy spatřujeme i ve zdokonalení fyzické zdatnosti respondentů. Současně nás zajímalo, jaké klíčové kompetence se skautské výchově daří u svých členů rozvíjet. Z výsledků dotazníkového šetření bylo zřejmé, že se děti a mládež za dobu působení ve skautských oddílech nejvíce naučily týmové spolupráci. Velký přínos spatřujeme i ve zvýšení samostatného jednání respondentů, schopnosti postarat se v případě potřeby sám o svou osobu. Skauting je mimo jiné založen na dodržování určitých morálních zásad, proto nás zajímalo, jaké morální hodnoty se respondentům již podařilo za dobu působení v jejich oddíle zvnitřnit. Respondenti považují za nejvíce zvnitřněné hodnoty dodržování stanovených pravidel neboli hrát fair play, což

pokládáme za nepostradatelnou morální hodnotu v budoucím životě každého jedince. Další morální hodnotou, kterou respondenti označili za velmi důležitou v jejich životě, byla pravdomluvnost, jež je se skautingem neodmyslitelně spjata. V průběhu výzkumu jsme si ověřili, že dosažený věk ani délka působení ve skautském oddíle nemá vliv na postoje respondentů k vybraným morálním hodnotám. Za velmi důležité v našem výzkumu považujeme zjištění, že převážná většina respondentů našla ve svém skautském oddíle pocit sounáležitosti, přátelství a také psychickou oporu z řad starších činovníků.

Z analýzy dat je patrné, že respondenti při hodnocení jednotlivých otázek v dotazníku spatřují příznivý vliv na všeobecný rozvoj jejich osobnosti. Tudíž se naším výzkumem ukázalo, že z pohledu sociální pedagogiky ovlivňuje skautská výchova děti a mládež ve věku od 8 do 18 let navštěvující skautské oddíly ve Zlíně a blízkém okolí překonávat životní překážky a výzvy svým pozitivním působením, a to prostřednictvím používaných metod a cílených společných aktivit. V neposlední řadě spatřujeme vliv i na rozvoj dovedností a zručností, klíčových kompetencí, ale cílí i na upevňování morálních hodnot svých členů a rozvoj přátelství.

Dále jsme výzkumem zjistili, že v používaných skautských metodách lze spatřovat zaměření na prevenci proti vzniku rizikového chování dětí a mládeže. Skautský oddíl poskytuje svým členům pocit sounáležitosti, zázemí i opory, což považujeme například v období adolescence za velmi důležité preventivní faktory. Jelikož je skauting založen na družinovém systému, jedinci se zde od počátku učí vzájemné spolupráci a toleranci, což dle výše uvedených výsledků výzkumného šetření můžeme pouze potvrdit. Členové skautských oddílů se dobrovolně zapojují do charitativních potravinových sbírek, které mimo jiné slouží i jako nástroj prevence proti nesnášenlivosti sociálně znevýhodněných skupin a jejichž cílem je nezištná pomoc potřebným na úkor pohodlí skautů. Dle výsledků výzkumného šetření je patrné, že každý z respondentů má sestaven žebříček nebezpečí návykového chování, přičemž drogovou závislost a požívání alkoholických nápojů považují za velmi nebezpečné. Skautský oddíl nabízí svým členům širokou škálu společných aktivit, jejichž společným jmenovatelem je pestrý program, nahrazující potřebu dětí a mládeže nadměrně trávit volný čas ve virtuálním světě.

Výsledky našeho výzkumu mohou být poskytnuty vedoucím skautských oddílů, jako zpětná vazba po vyplnění dotazníků členy skautských oddílů. Tato práce jim umožní nahlédnout na oblasti, ve kterých se jejich skauti zdokonalují či naopak. Velmi zajímavým poznatkem by pro vedoucí činovníky mohlo být zjištění, kterých společných skautských aktivit se děti a mládež účastní rádi a které se jim zdají náročné.

Základem skautingu je přesvědčení, že svět kolem nás se může stát lepším, přičemž záleží na každém jednotlivci, jakým způsobem se o tuto změnu zasadí. V tomto přesvědčení a poslání pomáhají „vedoucí“ oddílů, jejichž práce je dobrovolná, nezištná a velmi záslužná. Nepřímou výchovou formují své členy tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti dle skautských zásad.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BELZ, Horst a Marco SIEGRIST. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Praha: Portál, 2001, 375 s. ISBN 80-7178-479-6.
- [2] BLÍŽKOVSKÝ, Bohumír. *Systémová pedagogika pro studium a tvůrčí praxi*. Ostrava: Amosium servis, 1992, 303 s. Amosium servis pedagogům. ISBN 80-85498-18-9.
- [3] BOZDĚCH, Z., V. BŘICHÁČEK a V. CVRČEK. *Skautský oddíl III*. Praha: Nakladatelství Skauting. 1996. ISBN 80-85421-19-4.
- [4] BŘICHÁČEK Václav, et al. *Skautskou stezkou: Základní příručka pro skauty*. JUNÁK – svaz skautů a skautek ČR. Praha: Tiskové a distrib.centrum. 1998. 393 s. ISBN 80-86109-07-0.
- [5] BŘICHÁČEK, V., J. KOLUCHOVÁ, A. MACHOVÁ, V. MARCELLIOVÁ a I. VAŇKOVÁ. *Psychologie. Edice: Vůdcovská zkouška*. Junák – Svaz skautů a skautek ČR. Tiskové a distribuční centrum, 1999, 63 s. ISBN 80-86109-24-0.
- [6] CVRČEK Vladimír. *Vedení oddílu*. JUNÁK – svaz skautů a skautek ČR. Praha: Tiskové a distribuční centrum, 2000, 58 s. ISBN 80-86109-39-9.
- [7] ČÁKA, Jan. *Junácká symbolika*. Praha: Merkur, 1990, 110 s. ISBN 80-7032-876-2.
- [8] ČÁP, Jan. *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*. Praha: ISV, 1996, 302 s. Psychologie. ISBN 80-85866-15-3.
- [9] ČESKO. *Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*. Dostupný z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-vezneni-ucinnem-od-1-9-2017-do-31-8-2018>
- [10] HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008, 239 s. ISBN 978-80-7367-473-1.
- [11] JUNÁK – svaz skautů a skautek ČR. Nováček. Praha: Tiskové a distribuční centrum, 2008, ISBN 978-80-86825-30-4.
- [12] JUNÁK - SVAZ SKAUTŮ A SKAUTEK ČR. *Skautskou stezkou: Základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Tiskové a distribuční centrum, 1998. ISBN 80-86109-07-0.
- [13] JUNÁK – český skaut, z. s., *Stanovy spolku*. 2014 [online]. [cit. 2017-10-20]. Dostupné z: https://www.skaut.cz/sites/default/files/stanovy_junaka_0.pdf

- [14] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0. Dostupné také z: http://toc.nkp.cz/NKC/201008/contents/nkc20102108688_1.pdf
- [15] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4. Dostupné také z: http://toc.nkp.cz/NKC/200711/contents/nkc20071748709_1.pdf
- [16] KANTOROVÁ, Jana a Helena GRECMANOVÁ. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky I*. Olomouc: Hanex, 2008, 244 s. Vzdělávání. ISBN 978-80-7409-024-0. Dostupné také z: http://toc.nkp.cz/NKC/200812/contents/nkc20081832125_1.pdf
- [17] KOLEKTIV AUTORŮ. *Historie skautingu*. 2. upr. vyd. Praha: Tiskové a distribuční centrum, Junák - svaz skautů a skautek ČR. Vůdcovská zkouška, 1999. ISBN 80-86109-27-5.
- [18] KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001, 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- [19] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014, 215 s. ISBN 978-80-262-0643-9.
- [20] MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.
- [21] MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- [22] NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, 498 s. ISBN 978-80-200-1679-9.
- [23] Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha: Tauris, 2001, 98 s. ISBN 8021103728.
- [24] NAVRÁTIL, Zdeněk. *Skauting jako trvalý závazek. Věrně v každé době*. 2010 [online]. [cit. 2017-10-27]. Dostupné z: http://slib.wz.cz/Vyznam_slibu/Literatura.html
- [25] NAVRÁTIL, Zdeněk. *Na cestu k Hoře*. 2010 [online]. [cit. 2017-10-27]. Dostupné z: http://www.kpv-praha15.wz.cz/soubory_PDF/Na_cestu_k_Hore.pdf
- [26] NĚMEC, Jiří. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002, 119 s. ISBN 8073150123.

- [27] PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012, 203 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3470-5.
- [28] PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
- [29] PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Vyd. 2. aktualiz. Praha: Portál, 2006, 271 s. ISBN 8071789445.
- [30] PŘADKA, Milan, Dana KNOTOVÁ a Jarmila FALTÝSKOVÁ. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 2004, 45 s. ISBN 80-210-3469-6.
- [31] RŮŽIČKA Vít a Václav BŘICHÁČEK. *Pedagogika*. Tiskové a distribuční centrum, Junák - svaz skautů a skautek ČR. Edice vůdcovská zkouška. 2000. ISBN 80-86109-36-4.
- [32] SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001, 176 s. Studium. ISBN 80-7178-559-8.
- [33] SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014, 147 s. Psyché. ISBN 978-80-247-4042-3.
- [34] STEJSKAL, Jan. *Hospodaření*. Junák - svaz skautů a skautek ČR. Tiskové a distribuční centrum, 2000. ISBN 80-86109-35-6.
- [35] SVOJSÍK, A. B. *Základy Junáctví*, 3. nezm. vyd. Praha: nakladatelství MERKUR, 1912. ISBN 80-7032-001-X.
- [36] TICHAVOVÁ, Barbora. *Nováček*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR. Tiskové a distribuční centrum, 2008. ISBN 978-80-86825-30-4.
- [37] ŠANTORA, Roman, Václav NOSEK, Slavomil JANOV a Václav DOSTÁL. *Skautské století*. Praha. Junák - svaz skautů a skautek ČR. Tiskové a distribuční centrum. 2012. ISBN 978-80-86825-72-4.
- [38] VAŇKOVÁ, Dobromila Iva. *Skautský slib a zákony – duchovní dimenze skautingu*, 1995 [online].[cit.2017-10-28]. Dostupné z: http://slib.wz.cz/Vyznam_slibu/Literatura.html
- [39] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005, 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
- [40] ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. Tiskové a distribuční centrum, Junák - svaz skautů a skautek ČR. Vůdcovská zkouška, 2012. ISBN 80-86109-40-2.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
ISBN	International Standard Book Number
Obr.	Obrázek
PC	Personal Computer
Tzn.	To znamená

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek č. 1 – Struktura oddílu.....</i>	<i>30</i>
<i>Obrázek č. 2 – Znak Junáka.....</i>	<i>36</i>
<i>Obrázek č. 3 – Znak WOSM.....</i>	<i>36</i>
<i>Obrázek č. 4 – Znak WAGGGS.....</i>	<i>36</i>
<i>Obrázek č. 5 – Skautský kroj.....</i>	<i>37</i>
<i>Obrázek č. 6 – Podání levých rukou.....</i>	<i>37</i>
<i>Obrázek č. 7 – Skautský pozdrav.....</i>	<i>38</i>
<i>Obrázek č. 8 – Zdrojová data v Microsoft Excel.....</i>	<i>58</i>
<i>Obrázek č. 9 – Code book v Microsoft Excel.....</i>	<i>59</i>

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf č. 1 – Věk respondentů .....</i>	<i>52</i>
<i>Graf č. 2 – Skupina respondentů .....</i>	<i>53</i>
<i>Graf č. 3 – Města skautských oddílů .....</i>	<i>53</i>
<i>Graf č. 4 – Délka působení ve skautském oddíle .....</i>	<i>54</i>
<i>Graf č. 5 – Psychická opora .....</i>	<i>72</i>
<i>Graf č. 6 – Postoj k obětavosti – vzít hlídku za kamaráda – dle věkové skupiny .....</i>	<i>85</i>
<i>Graf č. 7 – Postoj k obětavosti – vzít hlídku za kamaráda – dle délky působení v oddíle .....</i>	<i>89</i>
<i>Graf č. 8 – Nalezení přátelství .....</i>	<i>93</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka č. 1 – četnost pohlaví respondentů .....</i>	<i>51</i>
<i>Tabulka č. 2 – Přehled distribuovaných dotazníků dle skautských středisek .....</i>	<i>57</i>
<i>Tabulka č. 3 – četnost postojů k překonání obav ze tmy.....</i>	<i>61</i>
<i>Tabulka č. 4 – četnost postojů - překonání prohry .....</i>	<i>61</i>
<i>Tabulka č. 5 – četnost postojů - nemluvit vulgárně .....</i>	<i>62</i>
<i>Tabulka č. 6 – četnost postojů – neskákat do řeči .....</i>	<i>62</i>
<i>Tabulka č. 7 – četnost postojů – jít skrz překážky .....</i>	<i>63</i>
<i>Tabulka č. 8 – četnost postojů – překonat kritiku.....</i>	<i>63</i>
<i>Tabulka č. 9 – četnost postojů – překonání únavy, chladu.....</i>	<i>64</i>
<i>Tabulka č. 10 – Aritmetický průměr – rozvoj seberegulačních vlastností.....</i>	<i>65</i>
<i>Tabulka č. 11 – četnost postojů – pochod dle mapy .....</i>	<i>66</i>
<i>Tabulka č. 12 – četnost postojů – znalost signálů .....</i>	<i>66</i>
<i>Tabulka č. 13 – četnost postojů – určení stopy zvěře .....</i>	<i>67</i>
<i>Tabulka č. 14 – četnost postojů – ošetření základní zranění .....</i>	<i>68</i>
<i>Tabulka č. 15 – četnost postojů – připravit jídlo .....</i>	<i>68</i>
<i>Tabulka č. 16 – četnost postojů – postavit příbytek.....</i>	<i>69</i>
<i>Tabulka č. 17 – četnost postojů – rozdělat oheň.....</i>	<i>70</i>
<i>Tabulka č. 18 – četnost postojů – výdrž při pochodu .....</i>	<i>70</i>
<i>Tabulka č. 19 – Aritmetický průměr – rozvoj dovedností a zručností .....</i>	<i>71</i>
<i>Tabulka č. 20 – Aritmetický průměr a modus – povědomí o nebezpečí závislostního chování .....</i>	<i>72</i>
<i>Tabulka č. 21 – četnost postojů – postarat se o sebe.....</i>	<i>73</i>
<i>Tabulka č. 22 – četnost postojů – vzájemná pomoc.....</i>	<i>74</i>
<i>Tabulka č. 23 – četnost postojů – jednání na rovinu .....</i>	<i>75</i>
<i>Tabulka č. 24 – četnost postojů – napravit špatně provedenou práci .....</i>	<i>75</i>
<i>Tabulka č. 25 – četnost postojů – umění řešit konflikty.....</i>	<i>76</i>
<i>Tabulka č. 26 – četnost postojů – uznat svou chybu s omluvou.....</i>	<i>77</i>
<i>Tabulka č. 27 – Aritmetický průměr – rozvoj klíčových kompetencí .....</i>	<i>77</i>
<i>Tabulka č. 28 – četnost postojů – udělat úkol včas .....</i>	<i>78</i>
<i>Tabulka č. 29 – četnost postojů – přijmout slabšího do týmu.....</i>	<i>79</i>
<i>Tabulka č. 30 – četnost postojů – vzít hlídku za kamaráda .....</i>	<i>79</i>
<i>Tabulka č. 31 – četnost postojů – poznávat svou vlast .....</i>	<i>80</i>

<i>Tabulka č. 32 – četnost postojů – dokončit práci .....</i>	<i>80</i>
<i>Tabulka č. 33 – četnost postojů – pravdomluvnost.....</i>	<i>81</i>
<i>Tabulka č. 34 – četnost postojů – dodržení pravidel hry.....</i>	<i>82</i>
<i>Tabulka č. 35 – Aritmetický průměr – výše důležitosti morálních hodnot .....</i>	<i>82</i>
<i>Tabulka č. 36 – Kontingenční tabulka – vzít hlídku za kamaráda dle věkové skupiny.....</i>	<i>84</i>
<i>Tabulka č. 37 – Pearsonův chí-kvadrát – Postoj respondentů k obětavosti - vzít hlídku za kamaráda dle věkové skupiny .....</i>	<i>84</i>
<i>Tabulka č. 38 – Kontingenční tabulka – dodržení pravidel dle věku .....</i>	<i>86</i>
<i>Tabulka č. 39 – Pearsonův chí-kvadrát – Postoj respondentů k dodržení pravidel dle věku.....</i>	<i>86</i>
<i>Tabulka č. 40 – Kontingenční tabulka – dodržení pravidel dle věku - dichotomie ....</i>	<i>87</i>
<i>Tabulka č. 41 – Pearsonův chí-kvadrát – Postoj respondentů k dodržení pravidel dle věku – dichotomie .....</i>	<i>87</i>
<i>Tabulka č. 42 – Kontingenční tabulka – obětavost vůči druhé osobě - vzít hlídku za kamaráda - dle délky působení v oddíle .....</i>	<i>88</i>
<i>Tabulka č. 43 – Pearsonův chí-kvadrát – Postoj respondentů k obětavosti - vzít hlídku za kamaráda dle délky působení v oddíle.....</i>	<i>89</i>
<i>Tabulka č. 44 – Kontingenční tabulka – dodržení stanovených pravidel dle délky působení v oddíle.....</i>	<i>90</i>
<i>Tabulka č. 45 – Pearsonův chí-kvadrát – Postoj respondentů k dodržení stanovených pravidel dle délky působení v oddíle .....</i>	<i>90</i>
<i>Tabulka č. 46 – Kontingenční tabulka – dodržení stanovených pravidel dle délky působení v oddíle – dichotomie .....</i>	<i>91</i>
<i>Tabulka č. 47 – Pearsonův chí-kvadrát – Postoj respondentů k dodržení stanovení pravidel dle délky působení v oddíle – dichotomie .....</i>	<i>92</i>
<i>Tabulka č. 48 – Kontingenční tabulka – nalezení přátelství dle věkové skupiny.....</i>	<i>93</i>
<i>Tabulka č. 49 – Aritmetický průměr – nejoblíbenější skautské aktivity.....</i>	<i>94</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I DOTAZNÍK

7. Zdokonalil/a jsi se ve skautu v níže uvedených dovednostech?

Ano – naučil/a

Ne – nenaučil/a

	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> Ano – naučil/a Ne – nenaučil/a </div>				
a) Pochod podle mapy, buzoly či GPS	1	2	3	4	5
b) Znalost nouzových signálů či morseovky	1	2	3	4	5
c) Určit, jakému zvířeti patří nalezená stopa ve sněhu	1	2	3	4	5
d) Ošetřit základní zranění (např. popálenina, krvácející odřenina, bodnutí hmyzem)	1	2	3	4	5
e) Z přidělených surovin (potravin) připravit chutné jídlo	1	2	3	4	5
f) Z materiálu nalezeného ve volné přírodě postavit příbytek	1	2	3	4	5
g) Rozdělat oheň bez použití papíru na podpal a následně zahladit tábořiště	1	2	3	4	5
h) Výdrž při dlouhém pochodu s těžkým batohem na zádech	1	2	3	4	5

8. Je ve Tvém oddíle takový vedoucí či rover, na kterého se můžeš s důvěrou obrátit s žádostí o jakoukoli pomoc či radu, například týkající se šikany ve škole či jiných starostí?

ano

ne

nevím

9. Jsou pro Tebe níže uvedené oblasti pro tvůj život nebezpečné nebo nejsou nebezpečné?

a) požívání alkoholu nebezpečné bezpečné nevím

b) užívání drog nebezpečné bezpečné nevím

c) hraní počítačových her nebezpečné bezpečné nevím

d) hraní na hracích automatech za peníze nebezpečné bezpečné nevím

10. Domníváš se, že Tě skautský oddíl přiměl ke změně níže uvedeného chování?

Ano, přiměl

Nepřiměl

	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> Ano, přiměl Nepřiměl </div>				
a) Umět se postarat sám o sebe (např. sbalit se na výpravu a nic důležitého nezapomenout)	1	2	3	4	5
b) Vzájemně si pomáhat a spolupracovat při hrách a jiných činnostech	1	2	3	4	5
c) Jednat mezi sebou na rovinu	1	2	3	4	5
d) Když něco udělám špatně, tak mi to vadí a snažím se to napravit	1	2	3	4	5
e) Řešit problémy a konflikty kamarádskou domluvou – hledat jiné řešení	1	2	3	4	5
f) Uznat svou chybu a dotyčnému se omluvit	1	2	3	4	5

11. Označ prosím, jak moc je pro Tebe každý z bodů důležitý nebo nedůležitý.

	Důležité ↓			Není důležité ↓	
	1	2	3	4	5
a) Udělat zadaný úkol dobře a včas	1	2	3	4	5
b) Přijmout do svého týmu slabšího hráče	1	2	3	4	5
c) Vzít noční táborovou hlídku za kamaráda	1	2	3	4	5
d) Chtít poznávat historické události své země – neboli místa, kde žiji	1	2	3	4	5
e) Dokončit rozdělanou práci	1	2	3	4	5
f) Mluvit pravdu	1	2	3	4	5
g) Dodržovat pravidla hry	1	2	3	4	5

12. Našel/a jsi ve skautu kamaráda/kamarádku, se kterým je legrace a navíc ti v případě potřeby pomůže?

ano, našel/našla

zatím nenašel/nenašla

nevím

13. Jakých skautských akcí se účastníš rád/a či nerad/a?

	Rád/ráda ↓			Nerad/nerada ↓	
	1	2	3	4	5
a) Družinové/oddílové schůzky	1	2	3	4	5
b) Výpravy	1	2	3	4	5
c) Výšlapy	1	2	3	4	5
d) LARP	1	2	3	4	5
e) Letní tábor	1	2	3	4	5
f) Brigády – čištění řeky, sázení stromů	1	2	3	4	5
g) Svojsíkův závod	1	2	3	4	5
h) Roznos Betlémského světla	1	2	3	4	5
i) Sbírka pro potřebné (např. potravinová charitativní sbírka)	1	2	3	4	5

14. Jak se jmenuje Tvůj skautský oddíl?

.....

Velmi Ti děkuji za Tvůj čas a ochotu ke spolupráci.